

การเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร หมู่ที่ 3 ตำบลวังตะเคียน อำเภอนางรอง
จังหวัดชัยนาท

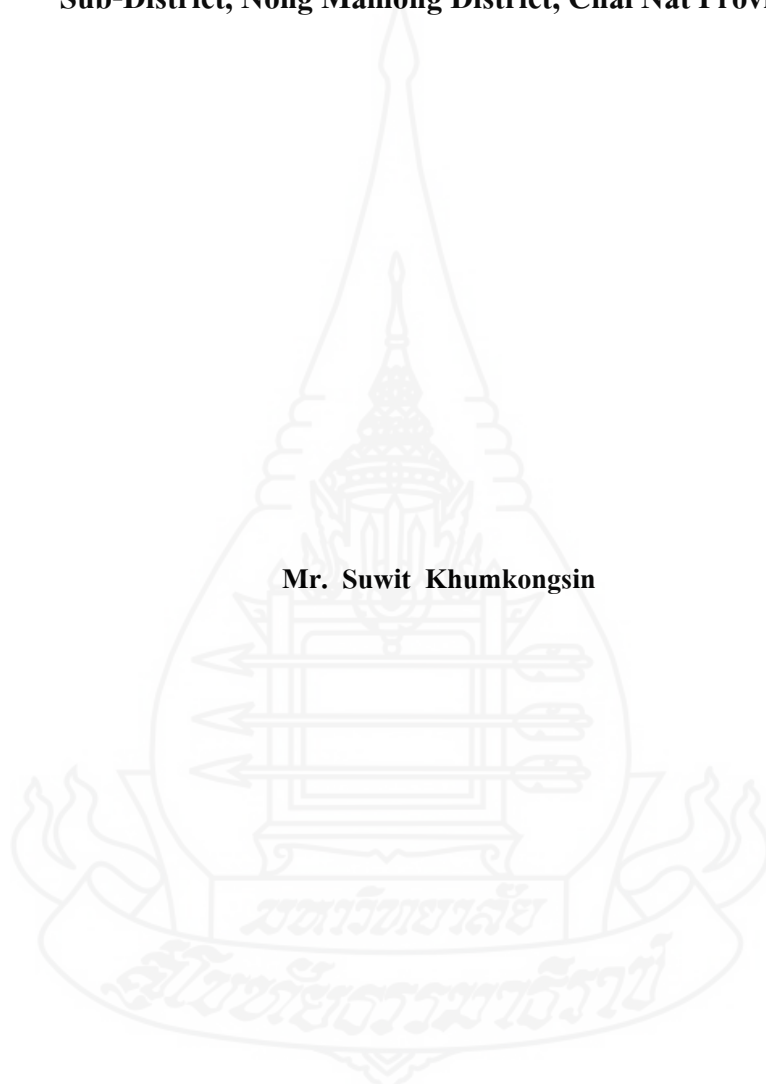
นายสุวิทย์ คุ่มกงสินธุ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2555

**Native Chicken Raising by Farmers in Village Number 3, Wang Takian
Sub-District, Nong Mamong District, Chai Nat Province**

Mr. Suwit Khumkongsin

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2012

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรหมู่ที่ 3 ตำบลวังตะเคียน อำเภอนางรอง จังหวัดชัยนาท

ชื่อและนามสกุล นายสุวิทย์ คุ่มคงสินธุ์

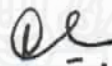
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร

สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง
2. รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริลักษณ์ วงส์พิเชษฐ

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2556

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมจิต โยชะคง)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริลักษณ์ วงส์พิเชษฐ)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

๑๖

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยได้รับความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จาก รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ที่ท่านได้กรุณาตรวจสอบชี้แนะ และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่และติดตามการทำวิทยานิพนธ์อย่างใกล้ชิด และ รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริลักษณ์ วงศ์พิเชษฐ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ท่านได้กรุณาชี้แนะข้อบกพร่อง ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สมจิต โยระคง ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้ คำแนะนำ และเสนอแนะเพื่อแก้ไข ปรับปรุง วิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบ ขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ คุณสม โภชน์ – คุณมณฑา บุญศรี ประธานกลุ่มสมาชิกเครือข่ายเลี้ยงไก่ พื้นเมือง หมู่ที่ 3 ตำบลวังตะเคียน อำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท และคุณสมศักดิ์ บุญศรี ที่ให้ความอนุเคราะห์ในเรื่องที่พัก อาหาร และความรู้เกี่ยวกับไก่พื้นเมือง ตลอดเวลาที่ผู้วิจัยทำการวิจัย

ขอขอบคุณ คุณเพียงจิต มาลากุล ณ.อยุธยา ที่ให้การสนับสนุนในการศึกษา คุณเรวดี ลิขิตวงศ์ ที่คอยเป็นกำลังใจให้ตลอดมา และเพื่อนๆ ร่วมรุ่นที่คอยให้คำแนะนำ ชี้แนะ

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อสมพร – คุณแม่สุวรรณ คุ่มคงสินธุ์ ที่ให้การสนับสนุน กำลังใจเสมอมา และขอขอบคุณ คุณศศิมา ขาวงาม คุ่มคงสินธุ์ ที่คอยเป็นกำลังใจและคอยดูแลใน ทุกเรื่องตลอดระยะเวลาการศึกษา

สุวิทย์ คุ่มคงสินธุ์

กรกฎาคม 2556

ชื่อวิทยานิพนธ์ การเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร หมู่ที่ 3 ตำบลวังตะเคียน อำเภอนางรอง จังหวัดชัยนาท
ผู้วิจัย นายสุวิทย์ คุ้มคงสินธุ์ รหัสนักศึกษา 2549000715

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง (2) รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริลักษณ์ วงศ์พิเชษฐ
ปีการศึกษา 2555

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) การเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร (3) ความต้องการและวิธีการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง หมู่ที่ 3 ตำบลวังตะเคียน อำเภอนางรอง จังหวัดชัยนาท ได้ศึกษาจากประชากรทั้งหมด จำนวน 84 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า (1)เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชายอายุเฉลี่ย51.23ปี การศึกษาประถมศึกษา ทุก รายเป็นสมาชิกกลุ่ม ประสพการณ์เฉลี่ย 11.90 ปี ทุกรายได้รับการอบรม สื่อครัวเรือนมีโทรทัศน์ วิทยุ วีซีดี สื่อชุมชนมีหอกระจายข่าวและผู้นำกลุ่ม เงินทุนและที่ดินใช้ของตนเอง พื้นที่เฉลี่ย 547.61ตารางเมตร รายได้จากการเลี้ยงเฉลี่ย 64,297 บาท/ปี รายจ่ายจากการเลี้ยงเฉลี่ย 30,387 บาท/ปี (2)วัตถุประสงค์หลักเพื่อจำหน่ายเนื้อ ส่วนใหญ่เลี้ยงเป็นอาชีพเสริม พันธุ์ที่เลี้ยงคือไก่ไทยผสมไข่ง่อน ไก่ไทยผสมพม่า ไก่พันธุ์พื้นเมืองไทย แหล่งที่มาได้จากการขยายพันธุ์และสนับสนุนจากกลุ่ม จำนวนไก่พ่อพันธุ์เฉลี่ย16.05ตัว จำนวนแม่พันธุ์เฉลี่ย35.94ตัวทุกรายมีการคัดก่อนการผสมพันธุ์ ส่วนใหญ่ขึ้นทะเบียนประวัติ ทุกรายบันทึกข้อมูล ใช้อาหารในท้องถิ่น ใช้ยาปฏิชีวนะร่วมกับสมุนไพร โรงเรือนและอุปกรณ์ มีการสร้างโรงเรือน มีตาข่ายคลุมน้ำท่วมไม่ถึง ห่างที่ปัก ห่างใช้ยาฆ่าศัตรูพืช ห่างเสียบรบกวน มีที่บังลมบังแดด มีรังไข่เพียงพอ การสุขาภิบาลทำความสะอาด โรงเรือนด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ เปลี่ยนน้ำทำความสะอาดภาชนะทุกวัน เปลี่ยนที่รองพื้นบ่อยๆ มีการคัดไก่ที่ป่วยออกเพื่อสังเกตอาการ มีพื้นที่ให้ไก่ออกกำลังกาย มีการกำจัดแหล่งน้ำรอบๆ โรงเรือน มีการกักไก่ก่อนนำเข้าฝูง ไม่ใช้น้ำจากแหล่งสาธารณะ มีการถ่ายพยาธิ ฉีดวัคซีนให้ไก่ (3)ความต้องการการส่งเสริมในเรื่องพันธุ์ พบว่าต้องการวิธีดีสื่อบุคคลเอกชนและทางราชการแผ่นพับ เรื่องการคัดและการปรับปรุงพันธุ์พบว่าการวิธีดีแผ่นพับสื่อบุคคลเอกชนและทางราชการ โรงเรือนและอุปกรณ์พบว่าการวิธีดีสื่อบุคคลของราชการแผ่นพับและคู่มือ การใช้อาหารพบว่าการวิธีดีแผ่นพับสื่อบุคคลเอกชนและทางราชการ ยาที่ใช้ในการรักษาโรคพบว่าการวิธีดีแผ่นพับสื่อบุคคลเอกชนคู่มือและสื่อของราชการ การสุขาภิบาลพบว่าการวิธีดีสื่อบุคคลของราชการแผ่นพับคู่มือและสื่อเอกชน วิธีการส่งเสริมพบว่าเกษตรกรต้องการ การสาธิตการฝึกปฏิบัติและทัศนศึกษามากที่สุด

คำสำคัญ การเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร จังหวัดชัยนาท

Thesis title: Native Chicken Raising by Farmers in Village Number 3, Wang Takian Sub-District, Nong Mamong District, Chai Nat Province

Researcher: Mr. Suwit Khumkongsin; **ID:** 2549000715;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors(1) Dr. Jinda Khlibtong, Associate Professor; (2) Dr. Sirilak Wongpichet, Associate Professor; **Academic year:** 2012

Abstract

The purposes of the study were to study (1) the social and economics condition of the farmers (2) the native chicken raising of farmers and (3) the needs and methods of native chicken raising of farmers.

The 84 native chicken farmers residing at village No. 3, Wang Ta Khian Sub-district, Nong Ma Mong District, Chai Nat Province were the population of the research. The structural interview schedule were used as the collecting data in the study. The statistical packages program was used in data analysis by frequency count, percentage, minimum, maximum, mean and standard deviation.

The result of the research found that (1) majority of farmers were male, Their average 51.23 years of age, primary education, Belong to group members, The average experiences of native chicken farming 11.90 years, once a year in native chicken farming training, media in farmer household were TV, radio and VCD, distribution news station was community media, has own land and own fund for native chicken farming, average size of farming 547.61 square meter. The average income 64,297 baht/year, average expenses 30,387 baht/year (2) Their main objective of native chicken raising for selling chicken. Majority of farmers were the additional profession chicken variety were Thai mixed Saigon, Thai mixed Myanmar, and Thai native chicken, variety sources came from breeding and group support, average cock 16.05, average hen 35.94, has chicken registration and data record. The food feeding came from local, use antibiotic mixed herb. (3) The needs of agricultural extension were chicken variety, selection and improvement, chicken house and equipment, food feeding, medicine, management and sanitation. The media for serve the need of agricultural extension were VCD, Folder, and Personal media. The procedure of agricultural extension were the demonstration and handbook, practice, study tour and the lecture. The least need was the feeding trial.

Keyword: Native chicken raising by farmers, Chai Nat Province

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญ	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่พื้นเมือง	6
แนวคิดในการส่งเสริมและพัฒนาการเลี้ยงไก่พื้นเมือง	27
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ	31
ความหมายและวิธีการส่งเสริมการเกษตร	34
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	35
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	38
ประชากร	38
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	38
การเก็บรวบรวมข้อมูล	39
การวิเคราะห์ข้อมูล	40
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	41
สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร	41
สภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร	55
ความต้องการและวิธีการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร	65

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	76
สรุปลการวิจัย	76
อภิปรายผล	79
ข้อเสนอแนะ	82
บรรณานุกรม	84
ภาคผนวก	87
แบบสัมภาษณ์	88
ประวัติผู้วิจัย	96

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1	เพศ อายุ ระดับการศึกษา..... 41
ตารางที่ 1.2	จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพหลัก การเป็นสมาชิกกลุ่ม กลุ่มสมาชิกที่เป็น ประสบการณ์ การได้รับการอบรม..... 43
ตารางที่ 1.3	สื่อในครัวเรือน สื่อในชุมชน..... 45
ตารางที่ 1.4	แหล่งรับรู้ข่าวสาร..... 46
ตารางที่ 1.5	แหล่งเงินทุน การถือครองพื้นที่ ขนาดพื้นที่ในการเลี้ยง..... 47
ตารางที่ 1.6	รายได้จากการเลี้ยงไก่ (ในปี 2555)..... 48
ตารางที่ 1.7	รายจ่ายจากการเลี้ยงไก่ (ในปี 2555)..... 51
ตารางที่ 2.1	วัตถุประสงค์ ลักษณะการประกอบอาชีพ จำนวนแรงงาน..... 55
ตารางที่ 2.2	พันธุ์ไก่ที่เลี้ยง แหล่งที่มาของพันธุ์ การผสมพันธุ์..... 57
ตารางที่ 2.3	การคัดพันธุ์..... 59
ตารางที่ 2.4	จำนวนพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ที่เกษตรกรเลี้ยง..... 60
ตารางที่ 2.5	การขึ้นทะเบียน การบันทึกข้อมูล อาหารที่ใช้เลี้ยง ยาที่ใช้รักษาโรค..... 61
ตารางที่ 2.6	โรงเรียนและอุปกรณ์ในโรงเรียน..... 62
ตารางที่ 2.7	การสุขาภิบาล..... 63
ตารางที่ 3.1	ระดับความต้องการสื่อในการส่งเสริม เรื่องพันธุ์ไก่ชน..... 65
ตารางที่ 3.2	ระดับความต้องการสื่อในการส่งเสริม เรื่องการคัดและปรับปรุงพันธุ์..... 67
ตารางที่ 3.3	ระดับความต้องการสื่อในการส่งเสริม เรื่องโรงเรียนและอุปกรณ์..... 68
ตารางที่ 3.4	ระดับความต้องการสื่อในการส่งเสริม เรื่องการใช้อาหาร..... 70
ตารางที่ 3.5	ระดับความต้องการสื่อในการส่งเสริม เรื่องยาที่ใช้ในการรักษา..... 71
ตารางที่ 3.6	ระดับความต้องการสื่อในการส่งเสริม เรื่องการสุขาภิบาล..... 73
ตารางที่ 3.7	สรุปการจัดอันดับสื่อที่เกษตรกรต้องการในการส่งเสริม..... 74
ตารางที่ 3.8	ความต้องการวิธีการส่งเสริม..... 75

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	3
ภาพที่ 1.4 ไม้สายพันธุ์ไทย.....	11
ภาพที่ 1.5 ไม้สายพันธุ์พม่า.....	12
ภาพที่ 1.6 ไม้สายพันธุ์เวียดนาม.....	13

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจะส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองนั้นจำเป็นต้องเริ่มจากเกษตรกรก่อน เนื่องจากโดยทั่วไปในชนบทเกษตรกรส่วนใหญ่ จะมีการเลี้ยงไก่ไว้ได้ขุนบ้านกันแทบทุกครัวเรือนมาเป็นเวลาช้านานแล้วจนกลายเป็นวัฒนธรรมและความผูกพันของชาวชนบทโดยทั่วไป ดังนั้นการส่งเสริมให้เกษตรกรที่มีความคุ้นเคยกับการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเพื่อการบริโภคในครัวเรือน ให้หันมาทำการเลี้ยงไก่ชนไทย อย่างมีระบบและมีการจัดการที่ดีไปพร้อมกับการจัดการสินค้าไก่ชนไทยให้เป็นสินค้าเกษตรที่เป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น เป็นที่ยอมรับของตลาดและตรงตามมาตรฐานสากล สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ จึงจำเป็นต้องพัฒนาการเลี้ยงให้เป็นระบบ และสอดคล้องกับวิถีชีวิต ความต้องการของชุมชนนั้นๆ ซึ่งจะเป็แนวทางหนึ่งทีเพิ่มรายได้อให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงและชุมชน มีวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อีกทั้งได้มีส่วนในการอนุรักษ์สายพันธุ์ไก่ชนและเผยแพร่ความเป็น อัตตลักษณ์ของไก่ชนไทยสู่สากลยิ่งขึ้น (ภัทรจิต เหล่าคุณากร 2548:1-2)

กลุ่มส่งเสริมการผลิตปศุสัตว์ (2547:53-55) ได้กล่าวไว้ว่า ไก่พื้นเมืองไทยหรือไก่ชน เป็นไก่ ที่มีชื่อเสียงในด้านความสวยงามประจำพันธุ์ และความเก่ง ฉลาด มีทักษะในการต่อสู้ ซึ่งเป็นความสามารถพิเศษของไก่ชนไทย ที่สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับตัวมันเองได้สูงขึ้นอีกหลายเท่าตัว ตั้งแต่ 1,000 บาท ถึง หลายแสนบาทต่อตัว หรือแม้แต่ไข่ที่มีพ่อพันธุ์ดีชนชนะมาหลายสนามจนมีราคาสูงเมื่อผสมพันธุ์กับแม่พันธุ์ที่ดีและเลือดหนึ่ง ก็สามารถขายได้ในราคาฟองละ 500 – 700 บาท นอกจากนี้ยังมีข้อได้เปรียบในเรื่องของรสชาติ และตลาดมีความต้องการเป็นจำนวนมากทั้งตลาดภายในและต่างประเทศ สามารถนำเงินตราเข้าประเทศได้เป็นจำนวนมหาศาล เป็นสัตว์ที่มีศักยภาพสามารถนำมาส่งเสริมให้ทำเป็นอาชีพและพัฒนาให้เป็นสัตว์เศรษฐกิจมุ่งสู่ธุรกิจเพื่อการส่งออก อีกทั้งยังก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากธุรกิจต่อเนื่องต่างๆที่เกี่ยวข้อง ยิ่งขยายการเลี้ยงมากเท่าใด ธุรกิจต่อเนื่องก็จะขยายตาม ได้แก่ การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตวัสดุอุปกรณ์ในการเลี้ยงไก่

ชนโดยตรง เช่น ยาสมุนไพรไก่ สุ่มไก่ กรงไก่ มุ้ง ตะกร้าไก่ เป็นต้น ประโยชน์จากการท่องเที่ยว ไก่ชนเป็นไก่ที่มีอัตลักษณ์ในตัวมันเอง ทั้งด้านความสวยงามและทักษะในการต่อสู้ที่นักท่องเที่ยวนอกจากนี้ยังสามารถนำเอาข้อได้เปรียบเหล่านี้มาใช้เป็นกลยุทธ์ในการจัดกิจกรรมสนามประลองไก่เพื่อเก็บเงินค่าเข้าชม พร้อมทั้งจำหน่ายสินค้า (ไก่ชน) ตามความต้องการของลูกค้า (นักท่องเที่ยวน) ซึ่งจะก่อให้เกิดรายได้กับเกษตรกรโดยตรง จึงถือได้ว่าไก่ชนไทยเป็นทรัพยากรที่สำคัญทางเศรษฐกิจของชาติ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร หมู่ที่ 3 ตำบลวังตะเคียน อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อจะได้ทราบถึงสภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของกลุ่มเกษตรกร ซึ่งปัจจุบันเกษตรกรมีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองโดยมีวัตถุประสงค์ในการจำหน่ายเนื้อเป็นหลัก เพื่อนำข้อมูลมาวางแผนกำหนดยุทธศาสตร์สำหรับปรับปรุงและส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรให้มีความหลากหลาย สอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรในพื้นที่ และพื้นที่อื่นๆที่มีความต้องการ และส่งเสริมเป็นอาชีพที่ยั่งยืนของเกษตรกรต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

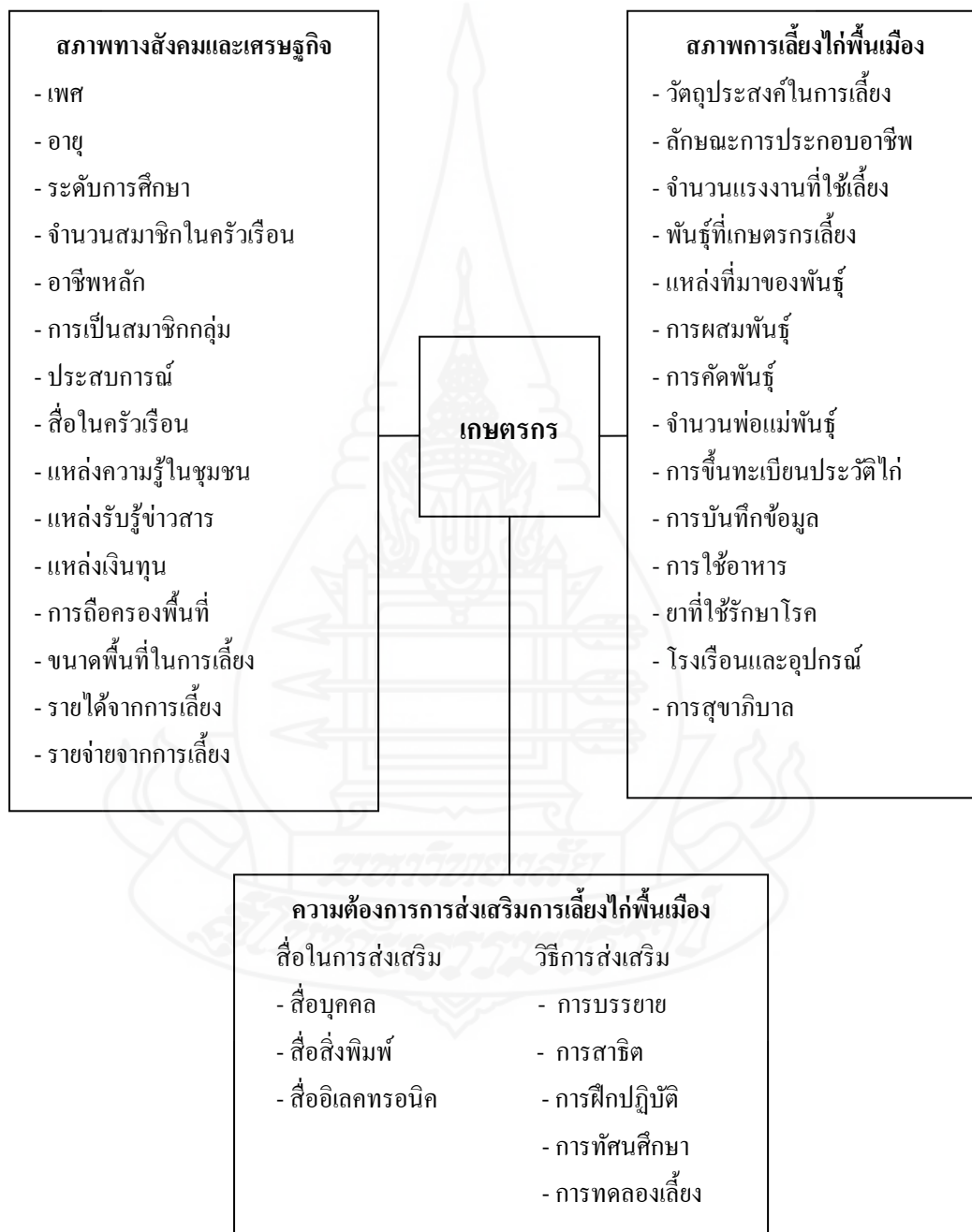
2.1 เพื่อศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง หมู่ที่ 3 ตำบล วังตะเคียน อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

2.2 เพื่อศึกษาการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร หมู่ที่ 3 ตำบลวังตะเคียน อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

2.3 เพื่อศึกษาความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร หมู่ที่ 3 ตำบลวังตะเคียน อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีตัวแปรสำคัญซึ่งควรนำมากำหนดเป็นตัวแปรที่ทำการศึกษาดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ สภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมือง และความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร หมู่ที่ 3 ตำบลวังตะเคียน อำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท ที่มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนสมาชิกผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองของสำนักงานปศุสัตว์อำเภอหนองมะโมง

5. นิยามศัพท์

5.1 การเลี้ยงสัตว์ หมายถึง การบำรุงรักษาเลี้ยงดูสัตว์ให้เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ แข็งแรงเป็นปกติสุขจนได้ผลตอบแทนจากสัตว์ ไม่ว่าจะเป็นผลผลิต ผลิตภัณฑ์หรือผลพลอยได้จากสัตว์ (พานิช ทินนimit 2535)

5.2 ไก่พื้นเมือง หมายถึง ไก่ชนซึ่งเป็นไก่ที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย มีหลากหลายสายพันธุ์ หลายสีขน

5.3 เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรกลุ่มสมาชิกเครือข่ายผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง หมู่ที่ 3 ตำบลวังตะเคียน อำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท ที่มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนสมาชิกผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองของสำนักงานปศุสัตว์อำเภอหนองมะโมง

5.4 ไก่ชน หมายถึง ไก่พันธุ์พื้นเมืองชนิดหนึ่ง ที่เลี้ยงโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการแข่งขัน ชนไก่

5.5 สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจ หมายถึง ลักษณะต่างๆของเกษตรกรที่เลี้ยงไก่พื้นเมือง ที่บ่งบอกถึงความแตกต่าง ซึ่งอาจมีอิทธิพลต่อแนวคิดและพฤติกรรม อันได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพหลัก การเป็นสมาชิกกลุ่ม ประสพการณ์ การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ สื่อในครัวเรือน สื่อในชุมชน แหล่งรับรู้ข่าวสาร แหล่งเงินทุน ขนาดพื้นที่ในการเลี้ยง การถือครองพื้นที่ รายได้ รายจ่ายจากการเลี้ยงไก่พื้นเมือง

5.6 สภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมือง หมายถึง ลักษณะต่างๆ ในการเลี้ยงของผู้เลี้ยงไก่ ในการจัดการ ดูแล อันได้แก่ วัตถุประสงค์ ลักษณะการประกอบอาชีพ จำนวนแรงงาน พันธุ์ แหล่งที่มาของพันธุ์ จำนวนพ่อแม่พันธุ์ การผสมพันธุ์ การขึ้นทะเบียน การบันทึกประวัติไก่ โรงเรือนและอุปกรณ์ การใช้อาหาร ยาที่ใช้ในการรักษาโรค การสุขาภิบาล

5.7 ความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมือง หมายถึง ความต้องการความรู้ผ่านช่องทางสื่อต่างๆที่เกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ ที่เกษตรกรต้องการการส่งเสริมการเลี้ยง

5.8 เจ้าหน้าที่ หมายถึง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสำนักงานปศุสัตว์อำเภอหนองมะโมง ที่มีหน้าที่ในการส่งเสริม และให้คำแนะนำในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง

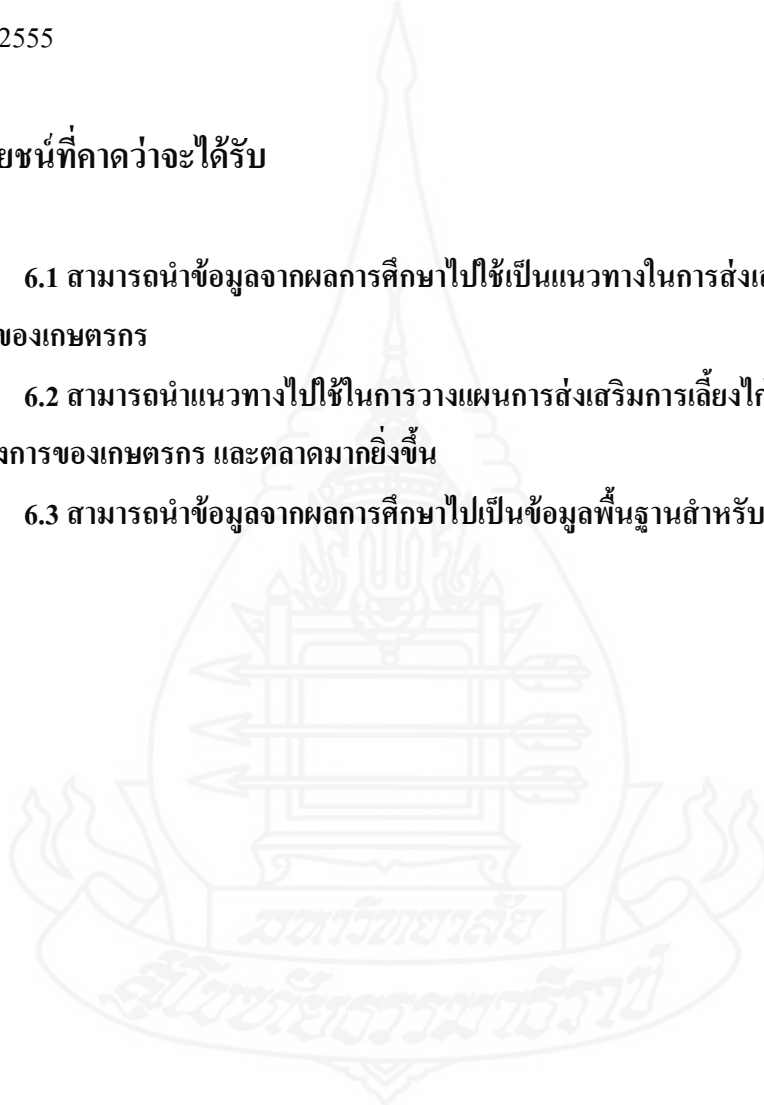
5.9 ประสบการณ์ในการเลี้ยง หมายถึง จำนวนเวลาที่เกษตรกรเริ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองจนถึงสิ้นสุดปี 2555

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 สามารถนำข้อมูลจากผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร

6.2 สามารถนำแนวทางไปใช้ในการวางแผนการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองตรงตามความต้องการของเกษตรกร และตลาดมากยิ่งขึ้น

6.3 สามารถนำข้อมูลจากผลการศึกษาไปเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับงานวิจัยอื่นๆ

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในหัวข้องานวิจัยเรื่อง การเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร หมู่ที่ 3 ตำบลวังตะเคียน อำเภอนงมะโมง จังหวัดชัยนาท ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา โดยได้แบ่งประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่พื้นเมือง
2. แนวคิดในการส่งเสริมและพัฒนาการเลี้ยงไก่พื้นเมือง
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ
4. ความหมายและวิธีการส่งเสริมการเกษตร
5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่พื้นเมือง

สำนักพัฒนาการปศุสัตว์และถ่ายทอดเทคโนโลยี กรมปศุสัตว์ (2547:24-27) ได้กล่าวถึงไก่ชนว่าเป็นไก่พื้นเมือง ซึ่งไก่พื้นเมืองของไทยมีหลากหลายสายพันธุ์ เช่น ไก่แจ้ ไก่อุ ไก่ตะเภา และไก่ชน ไก่พื้นเมืองส่วนใหญ่จะเป็นสายพันธุ์ไก่ชน สังเกตได้จากแม่ไก่จะมีหงอนเป็นหงอนหิน ซึ่งเป็นลักษณะหงอนของไก่ชน เหตุที่เกษตรกรนิยมเลี้ยงไก่พื้นเมืองพันธุ์ไก่ชน เพราะไก่ชนมีรูปร่างใหญ่และยาว เจริญเติบโตได้ดี และแม่พันธุ์ไข่ดก เนื่องจากนักผสมพันธุ์ไก่ชนได้คัดเลือกลักษณะดีเด่นไว้อย่างต่อเนื่องนับร้อยปีมาแล้ว สำหรับไก่ชนไทยแท้ สีขนแยกได้หลากหลายได้ถึง 11 สายพันธุ์

วิเศษ ฉัตรวิทยากุล (2543:37) ได้กล่าวว่า ไก่ชนในประเทศไทยมีมากมายหลายชนิด หลายสายพันธุ์ด้วยกัน แต่ละพันธุ์มีลักษณะสีขนและนิสัยที่แตกต่างกันออกไป พันธุ์ที่นิยมนำมาเลี้ยงกัน เป็นพันธุ์ที่ได้มาจากป่าคือ ไก่อุ เพราะเป็นพันธุ์ที่มีสัญชาตญาณการเป็นนักต่อสู้โดยสายเลือดและมีความทนทานต่อความเจ็บปวดได้ดี

สกล ฉายศรี (2543:36) ได้กล่าวถึง ไก่ชน ว่าความจริงไก่ชนนั้นพัฒนามาจากไก่ป่า เริ่มจากเป็นไก่พื้นเมืองแล้วก็พัฒนาต่อมาเรื่อยๆ จนเป็นไก่ชน

GM (2546:12) ได้ระบุว่า ในการเริ่มต้นเลี้ยงไก่ชนไทย สามารถเลี้ยงได้ทุกที่ของประเทศไทยและได้ตลอดปี แต่ช่วงที่เหมาะสมที่สุดควรเริ่มต้นเลี้ยงปลายฤดูฝน เพราะเป็นช่วงที่อากาศเย็นสบาย ไก่จะเจริญเติบโตเร็ว แต่ต้องคำนึงถึงสถานที่เลี้ยง โรงเรือนและการจัดการ เนื่องจากการเลี้ยงไก่ชนเป็นการเลี้ยงแบบธรรมชาติ ต้องอาศัยความสมดุลทางธรรมชาติ จึงจำเป็นต้องมีระบบนิเวศวิทยาที่ดี อากาศถ่ายเทได้สะดวก มีการจัดการบริหารที่ดี เพื่อสุขภาพที่ดีและความปลอดภัย

ดังนั้น ไก่ชน คือสายพันธุ์หนึ่งของไก่พื้นเมือง ที่มีลักษณะเด่นของลักษณะ มีการแสดงออกในการชนที่เก่ง แข็งแรง ทรวด ถลาด ถูกต้องตามลักษณะของพันธุ์

1.1 พันธุ์ไก่ชน

สมาคมอนุรักษ์และพัฒนาไก่พื้นเมืองไทย (2546:53-67) กล่าวว่า ไก่ชนไทยเป็นไก่พื้นเมืองของไทยสายพันธุ์หนึ่ง ซึ่งพัฒนามาจากไก่บ้านพันธุ์กะดังอ หรือไก่คู มีมาพร้อมคนไทยโบราณ มีคนนำไปมาชนกันในสมัยสุโขทัย ในยามว่างเว้นจากการทำไร่นา จากชาวบ้าน ชาวไร่ ชาวนา แพร่กระจายกันสู่หมู่บ้านขุนมูลนาย และต่อมาได้พัฒนาเป็นกีฬาพระราช ซึ่งจะเห็นได้จากประวัติศาสตร์ไทย บันทึกไว้ว่า สมเด็จพระนเรศวรมหาราชครั้งทรงพำนักอยู่ในราชอาณาจักรพม่า ได้ทรงนำไก่เหลืองหางขาวจากบ้านกร่าง เมืองพิษณุโลก ซึ่งเป็นเมืองพระราชบิดาของพระองค์ ไปชนกับไก่ของพระมหาอุปราชหน้าพระที่นั่ง ทำให้ไก่เหลืองโยดอกหมากหางดำของพระมหาอุปราชคอหักล้มลงและแพ้ ทำให้พระมหาอุปราชทรงอับอาย กล่าวแก่ว่า “ไก่เชลยตัวนี้เก่งจริงหนอ” สมเด็จพระนเรศวรมหาราชก็ทรงกล่าวตอบโต้ด้วยความภาคภูมิใจว่า “ไก่เชลยตัวนี้อายว่าแต่จะตีอย่างกีฬาในวังเหมือนวันนี้เลย ตีพันทนเอาบ้านเอาเมืองก็ยังได้” ไก่เหลืองหางขาวจึงมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ไก่เจ้าเลี้ยง” และ “ไก่พระนเรศวร” ซึ่งชาวพิษณุโลกมีความภาคภูมิใจและหวงแหนในสมบัติล้ำค่าทางประวัติศาสตร์นี้มาก จึงมีการอนุรักษ์และพัฒนาไก่สายพันธุ์นี้มาโดยตลอด พันธุ์ไก่ชนไทยได้รับการคัดเลือกพันธุ์ ผสมพันธุ์ พัฒนาโดยนักเล่นไก่ชนไทยมากกว่า 500 ปี ซึ่งในปัจจุบัน กรมปศุสัตว์และสมาคมอนุรักษ์และพัฒนาไก่พื้นเมืองไทย ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของไก่พื้นเมืองไทยที่เป็นต้นพันธุ์ของไก่ชน จึงได้ทำการรวบรวมลักษณะและมาตรฐานไก่พื้นเมืองไทย เพื่อใช้เป็นมาตรฐานแนวทางในการศึกษาวิจัย พัฒนาปรับปรุงพันธุ์และอนุรักษ์พันธุ์กรรมที่ดีของไก่พื้นเมืองไทยไว้ 11 สายพันธุ์ ดังนี้ 1. ไก่เหลืองหางขาว 2. ไก่ประคูดำ 3. ไก่เทาหางขาว 4. ไก่ประคูดุเลหางขาว 5. ไก่เขียวเลหางขาว 6. ไก่เขียวหางดำ 7. ไก่กนแดงหางแดง 8. ไก่ลายหางขาว 9. ไก่กนกรดหางดำ 10. ไก่ทองแดงหางดำ 11. ไก่จี

กองบำรุงพันธุ์สัตว์ กรมปศุสัตว์ (2546:1-63) ได้กล่าวถึง พันธุ์ไก่ชนไทย จำแนกออกตามลักษณะของสายพันธุ์ จุดเด่น จุดด้อย ของไก่ชนแต่ละสายพันธุ์ มีดังต่อไปนี้

1.1.1 ไก่ชนสายพันธุ์ไทย เป็นไก่พื้นเมืองของไทยมาแต่โบราณบางที่ชาวบ้านเรียกว่าไก่คู มีรูปร่างปราดเปรียวลำสันแข็งแรง แต่เมื่อมีการเลี้ยงดูมีการคัดเลือกสายพันธุ์ทำให้รูปร่าง ขนาด สีของไก่ชนแตกต่างกันไปบ้างโดยเฉพาะสี ไก่ชนไทยมีลักษณะเด่น ดังนี้

1) **สีไก่ชนไทย** ไก่ชนไทยมีสีสันสวยงามและที่นิยมของนักเล่นไก่ชน ดังนี้

(1) **สีเหลืองหางขาว** ไก่เหลืองหางขาวเป็นไก่ที่นักเลงไก่ถือว่ามีศักดิ์ศรีสูงกลเหนือสุดเหนือไก่ชนสีอื่นๆ บางที่เรียกว่า เหลืองใหญ่ มีลักษณะเด่นคือ มี **สร้อย** ขนสร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีก และ **ข้อขาทั้งสองข้าง** หางขาวประมาณ 40% โดยมีหางกระสวยทั้งคู่ขาวปลอด **สีปาก แข็ง เดื่อย และเล็บ** สีขาวอมเหลืองคล้ายงาช้าง **ตา** สีเหลืองอ่อนสดใส เรียกว่าตาปลาหมอ ตาย

(2) **สีประคูดำ** ไก่ประคูดำเป็นไก่ที่นักเลงไก่ยกย่องว่ามีศักดิ์ศรีสูงส่งเช่นเดียวกับไก่เหลืองหางขาวมีลักษณะเด่นๆคือ **สร้อย** ขนสร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีก ขนปีกครุฑเป็น **สีประคูดำ** มีเม็ดมะขามแห้ง และเม็ดมะขามคั่ว หางและขนสีดำ **สี ปาก แข็ง เดื่อย และเล็บ** เป็นสีน้ำตาลบางตัวสีดำ **ตา** สีไฟ

(3) **สีเขียวแมลงภู่** ไก่เขียวแมลงภู่บางคนเรียกว่า เขียวไข่กา หรือเขียวพระรถ มีลักษณะเด่นๆ ดังนี้ **สร้อย** สร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีก ขนปีกครุฑจะเป็นสีเขียวอมดำคล้ายสีปีกแมลงภู่ ขนตัวขนหางสีดำ **ปาก สีปาก แข็ง เดื่อย และเล็บ** สีน้ำตาลอมดำ ถ้าหางขาวจะเป็นสีขาวอมน้ำตาล **ตา** สีน้ำตาลอมดำ สีดำ สีเขียวก็มี

สำหรับโทนสีเหลืองยังมีเหลืองเลา เหลืองหางดำ เหลืองดอกโสน เหลืองรวก เหลืองทับทิม เหลืองดอกหมาก เหลืองสร้อยลูกปลา เหลืองหางหมก เหลืองโนรี ส่วนสีอื่นๆก็มี เช่น สีประคูดำขาว ประคูดำ เหลือง เหลืองเล็ก สีเขียว สีเทา สีทอง สีแดง สีนกแดง สีนกกรด สีดอกเลา สีลาย สีเหลือง สีดำ นอกจากนี้ยังมีสีพิเศษออกไป เช่น สีประคูดำเขียวตาลาย สีเขียวพาลี สีดำเบญจรงค์ (ดำห้าสีคือ ดำ เขียว เหลือง แดง ขาว)

2) **รูปร่าง – ขนาด** ไก่ชนสายพันธุ์ไก่ไทยเป็นไก่ที่มีรูปร่างสันทัดไม่เล็กไม่ใหญ่ ขนาดปานกลางกำลังพอดี ไก่ไทยแบ่งได้ 3 ขนาด คือ **ขนาดเล็ก** เป็นไก่ที่มีขนาดน้ำหนักตั้งแต่ 2.5 – 2.9 กก. ปัจจุบันเริ่มมีผู้สนใจนิยมเล่นกันมากขึ้น เพราะตีกันไวและชั้นเชิงแพรวพราว **ขนาดกลาง** เป็นไก่ที่มีขนาดตั้งแต่ 3.0 – 3.5 กก. เป็นไก่ที่มีปริมาณมากและเป็นขนาดไก่ที่นิยมเล่นกันมากที่สุดหรือเรียกกันว่า พิมพนิยม **ขนาดใหญ่** มีขนาดน้ำหนักตั้งแต่ 3.5 – 4.0 กก.ขึ้นไป สำหรับสายพันธุ์ไทย ไก่ร้อย ขนาดนี้มีจำนวนน้อย ปัจจุบันมีผู้นำสายพันธุ์เวียดนามมาผสมทำให้มีไก่ขนาดใหญ่เพิ่มขึ้น

ดังนั้น ไก่ชนสายพันธุ์ไทยที่คนไทยนิยมเล่นกันจากอดีตถึงปัจจุบันมีอยู่หลายพันธุ์ โดยยึดเอาสีของขน (อุดมทัศน์) และลักษณะของขนตามลำดับเป็นเกณฑ์ซึ่งสามารถแยกออกเป็นสายพันธุ์ที่สำคัญๆ ได้ดังต่อไปนี้

(1) *ไก่เหลืองหางขาว* ไก่เหลืองหางขาวเป็นไก่ที่ตลาดปราดเปรียว อดทน ลักษณะเด่นคือ ตัวผู้จะมีสร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีก ขนปิดหูเหมือนกันตลอด มีจุดขาว 5 แห่ง คือที่ท้ายทอย หัวปีกทั้งสองข้าง ที่ข้อขาทั้งสองข้าง บางตำราเรียกว่า “พระเจ้า 5 พระองค์” เพศผู้มีสร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีก เป็นสีเหลืองเหมือนกันตลอด ขนตัวเป็นสีดำ ส่วนปาก แข็ง เล็บ เดียว มีสีขาวอมเหลืองคล้ายสีงาช้าง ตาสีเหลืองอ่อน เรียกว่า “ตาปลาหมอตาย” ส่วนเพศเมียมีขนพื้นตัวเป็นสีดำตลอดมีกระขาว 2 หย่อมเหมือนกัน

(2) *ไก่ประดู่หางดำ* เพศผู้มีสร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีก และขนปิดหูเป็นสีประดู่ ถ้าสีแก่จะเรียกว่า “ประดู่เม็ดมะขามคั่ว” ถ้าสีอ่อนจะเรียก “ประดู่แดง” หางพัด และหางกะลวยสีดำปลอด ไม่มีขาวแซม พื้นสีดำตัวไม่มีสีอื่นแซม ตาสีโพล ส่วนปาก แข็ง เดียว เป็นสีเขียวอมดำ หรือดำสนิท เพศเมียมีขนสีดำสนิทรับกันทั้งตัว ไม่มีสีขาวแซม บางตัวมีขลิบสร้อยคอสีประดู่ ถือว่าเป็นไก่พันธุ์แท้ ส่วนปาก แข็ง เดียว ลักษณะเหมือนเพศผู้

(3) *ไก่ประดู่แสมดำ* เพศผู้มีสร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีก และขนปิดหูเป็นสีประดู่ ซึ่งมีทั้งสีประดู่แดงและประดู่เม็ดมะขาม ขนพื้นตัวเป็นสีดำ ปีกและหางพัดรวมถึงหางกะลวยเป็นสีดำปราศจากสีขาวแซม ปากและสีดำสนิท แข็ง เล็บ เดียวเป็นสีดำ ไบหน้าจะมีสีแดงคล้ำ ในช่วงที่ยังเล็กอยู่มักจะมีสีผิวดำ ทั้งไบหน้าและบริเวณลำตัว เพศเมียจะมีขนพื้นตัวเป็นสีดำตลอดตัว ไบหน้าจะมีสีดำชัดเจนมากกว่าตัวผู้มาก ปาก แข็ง เล็บ มีสีดำสนิท

(4) *ไก่เขียวหรือเขียวแมลงภู* เพศผู้มีสร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีก และขนปิดหูสีเขียวอมดำคล้ายสีแมลงภู สีขนพื้นตัวเป็นสีมันดำ หางพัดและหางกะลวยสีดำตลอด ส่วนปาก แข็ง เล็บ ดำ มีสีเขียวอมดำ เพศเมียมีพื้นสีดำเป็นสีดำ ปลายขนเป็นเงาออกเขียว ส่วนอื่นๆเหมือนเพศผู้

(5) *ไก่ประดู่เลาหางขาว* เพศผู้ขนพื้นตัวสีดำ ขนปีก พางพัดสีขาวปนดำ หางกะลวยกลางสีขาว ส่วนอื่นๆมีสีขาวปลายดำ ขนสร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีกมีสีประดู่เลา คือ โคนสร้อยสีขาวปลายสร้อยสีประดู่ ปาก แข็ง เดียว มีสีขาวอมเหลือง ไก่ประดู่เลาหางขาวมี 4 ชนิด คือ ประดู่เลาใหญ่ ประดู่เลาเล็ก ประดู่เลาแดง และประดู่เลาดำ

(6) *ไก่เขียวเลาหางขาว* เพศผู้ขนพื้นตัวสีดำ และขนปีกหางสีดำ หางกะลวยคู่สีขาว ส่วนอื่นๆ มีสีขาวปลายดำ สร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีกสีเขียวเลา คือ ขนสร้อยท่อนล่างสี

ขาวอมปลายสีเขียว ส่วนปาก แข็ง เล็บ สีขาวอมเหลืองหรือสีงาช้าง มี 3 สายพันธุ์ คือ 1. เขียวเลาใหญ่พระเจ้า 5 พระองค์ 2. เขียวเลาเล็กหางขาว 3. เขียวเลาดอกหางขาว

(7) *ไก่อลายหางขาว* เพศผู้ขนพื้นตัวลาย ขนปีก ขนหางพัคลาย หางกะลวยคู่ กลางสีขาวปลอด คู่อื่นๆ สีขาวปลายลาย ส่วนปาก แข็ง เล็บ สีขาวอมเหลือง

(8) *ไก่อขาวหรือไก่อซี* เพศผู้ขนพื้นตัวสีขาว สร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีก เป็นระยะๆ สีขาวรับกัน ปาก แข็ง เล็บ และเดือย มีสีขาวอมเหลือง หางตัด หางกะลวยเป็นสีขาว เพศเมียลักษณะเหมือนเพศผู้ ไก่อขาวแบ่งชนิดได้ 4 ชนิด คือ ไก่อซีขาว แพรขาว ขาวกระดำ และขาวกระแดง

(9) *ไก่อนกแดง* เพศผู้ขนพื้นลำตัว หน้าคอ หน้าท้อง ได้ปีกสีแดงเพลิงตลอด ขนสร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีก ด้านขนสีแดง หางพัคหางกะลวยก้านหางสีแดง และเป็นรูปหางม้า ปากสีเหลืองอมแดงรับกับสีแข้ง เล็บ และเดือย ไก่อนกแดงมี 4 ชนิด คือ แดงขาด แดงทับทิม แดงเพลิง และแดงนาก ส่วนเพศเมีย ขนพื้นตัว ขนหลัง ขนหาง และขนสร้อยคอ มีสีแดงรับกันตลอดทั้งตัว ปาก แข็ง เดือย เหมือนเพศผู้

(10) *ไก่อเทา* เพศผู้มีขนสร้อยคอ สร้อยหลังสีเหลือง หางพัคและหางกะลวยสีเทาปนขาวสลัดดำ ขนพื้นตัวสีเทาตลอด ปาก แข็ง เดือย สีขาวอมเหลือง สีเทาอมดำ เรียกว่า “เทาจี้ควาย” สีเทาอมขาว เรียกว่า “เทาจี้เถา” และสีเทาสร้อยเหลืองเป็นไก่อเทาชนิดนิยม เรียกว่า “เทาฤๅษี” หรือ “เทาทอง” เพศเมียขนพื้นตัว ขนหลัง ขนปีก ขนหาง และขนสร้อยคอเป็นสีเทากันตลอดทั้งตัว ส่วนปาก แข็ง เดือย เหมือนเพศผู้

(11) *ไก่อนกรด* เพศผู้ขนพื้นลำตัวสีดำสนิท ขนสร้อยคอ สร้อยปีก สร้อยหลัง ระยะๆเป็นสีแดงอมน้ำตาลอ่อนๆ ขนหางพัค หางกะลวยสีดำปลอด ไม่มีสีอื่นแซม แต่ก้านขนจะมีสีแดงแซม ส่วนปาก แข็ง เดือย เล็บสีเหลืองแกมแดง ไก่อนกรดแบ่งได้ 4 ชนิด คือ นกรดแดง นกรดดำ นกรดเหลือง และนกรดกะปูด ส่วนเพศเมียขนพื้นลำตัวสีน้ำตาลแบบสีกาบอ้อย ขนสร้อยคอ ปีก หลัง มีสีน้ำตาล ปลายปีกสีน้ำตาลเข้ม ส่วนอื่นๆเหมือนเพศผู้

(12) *ไก่อทองแดง* เพศผู้ ขนพื้นตัวตั้งแต่บริเวณหน้าคอ หน้าอก ได้ปีกเป็นสีแดง หางพัคกะลวยสีดำสนิทไม่มีสีอื่นแซม หางยาวพุ่งตรงสวยงาม ส่วนปาก แข็ง เล็บมีสีเหลืองอมแดง ตาสีแดง ไก่อทองแดงแบ่งได้ 4 ชนิด คือ ทองแดงใหญ่ ทองแดงตะเกาทอง ทองแดงแข้ง เขียวดลวย ทองแดงอ่อนหรือสีปูนแห้ง ส่วนเพศเมียขนสีพื้นตัวด้านล่าง หน้าคอ หน้าอก ได้ปีกได้ท้อง ก้นมีสีแดง และส่วนอื่นๆเหมือนเพศผู้

(13) ไก่สีดอกหมากหางขาว ไก่พันธุ์นี้มีถิ่นกำเนิดทางภาคกลาง คล้ายไก่เหลืองหางขาวผสม ลักษณะสร้อยคอปลายขนจะออกขาวอมเหลืองคล้ายสีดอกหมาก กะลวยหางสีขาวปลอดสีดำที่ปลายหาง พื้นตัวสีดำ เดี่ยวและก้านปีกสีขาวอมเหลือง

3) **ชั้นเชิงชน ผีตืน** ไก่ชนสายพันธุ์ไทยถือว่าเป็นไก่ชนที่มีชั้นเชิงแพรวพราว มีลูกล่อลูกชนถึง 8 กระบวนท่า คือ แข็งเป่า เต่าป่า ลงจิกขา มัดปีก กอดทับ ม้าล่อ จุ่มน้ำคอ ตั้งโต๊ะ นอกจากนี้บางตัวยังมีเชิงหนุนได้คางแอบหน้ากระเพาะ และเชิงลอดทะเลหลังม้าล่อ เป็นต้น

4) **จุดเด่น จุดด้อย** ไก่ชนสายพันธุ์ไทย มีจุดเด่นจุดด้อย ดังนี้

จุดเด่น ชั้นเชิงแพรวพราว มีลูกล่อลูกชนครบ ฉลาดรู้จักหลบหลีก ความทรหดอดทนเป็นเลิศ มีลักษณะสวยงาม

จุดด้อย กระจุกบาง ปอดเล็กกว่าไก่เวียดนาม เวลาชนหรือตีมักจะหอบเหนื่อยไว สร้อยปีกบางและน้ำขุ่นสีไก่พม่าไม่ได้

ภาพที่ 2.1 ไก่เหลืองหางขาว

ไก่ประดู่หางดำ

1.1.2 ไก่ชนสายพันธุ์พม่า ไก่พม่าเป็นไก่ขนาดเล็ก มีลักษณะทั่วไปคล้ายไก่ป่า ไก่พม่าที่เก่งเห็นนำมาตีกันตามบ่อนมักเป็นไก่ขนาดเล็ก เว้นแต่ลูกผสมจึงจะมีน้ำหนักประมาณ 3 กก. ไก่พม่าส่วนมากเป็นไก่เดี่ยว คือ ใช้เดี่ยวมากกว่าแข่ง

1) **สีไก่พม่า** ไก่พม่าที่เก่งมักจะเป็นไก่สีดังต่อไปนี้

(1) **สีดอกหมาก** บางที่เรียกสีโย ทางภาคเหนือเรียกว่าสีสา หรือไก่ปู่สา ไก่พม่าสีดอกหมากถือเป็นไก่สีเก่งของพม่าเทียบได้กับไก่เหลืองหางขาวของไทยเลยทีเดียว มีทั้งหางขาว หางดำ ถ้าหางขาวปากจะขาว ถ้าหางดำปากจะดำ

(2) *สีนกรวดแดง* บางคนเรียกว่าสีแดงหรือทองแดง เป็นสีเก่งของไก่พม่ารองจากสีดอกหมาก เทียบกับสีประดู่ของไทยก็ว่าได้ มีทั้งหางขาวหางดำ นอกจากนี้ก็มีสีอื่นๆ เช่นเดียวกับไก่ไทย คือ สีเขียว สีเทา สีลาย โดยเฉพาะตัวเมียจะเป็นสีลาย สีแดงคล้ายสีหม้อดิน สีดำ ตาคำ แข็งคำก็มี

2) *รูปร่าง – ขนาด* ไก่สายพันธุ์พม่าถ้าเป็นลูกร้อย (ลูกแท้) มีรูปร่างขนาดเล็ก เมื่อเทียบกับไก่สายพันธุ์ไทย คือไก่พม่ามักมีลักษณะ หางหกออกตั้ง แบ่งออกได้ 3 ขนาด คือ **ขนาดเล็ก** น้ำหนักตั้งแต่ 2.0 – 2.5 กก. **ขนาดกลาง** น้ำหนักตั้งแต่ 2.5 – 2.7 กก. **ขนาดใหญ่** น้ำหนักตั้งแต่ 2.7 – 3.0 กก.

3) *ชั้นเชิงชน ฝัดิน* ไก่ชนสายพันธุ์พม่าชั้นเชิงน้อย แต่มีความไวสูงและแม่นยำ เวลาชนมักไม่ค่อยเข้าเกี่ยวหรือปะทะคู่ต่อสู้ มักจะถอยตีหรือตีค้ำแข่งเปล่าเวลาคู่ต่อสู้ผลอและเสียจังหวะ เวลาเจอไก่กอดไก่จี้มักจะคออ่อนและถอยตี ดังนั้นไก่กอดไก่จี้มักจะแพ้ทางไก่พม่า ไก่ที่จะเอาชนะไก่พม่าได้ ต้องเป็นไก่ที่เดินอัด เท้าบ่าตีตัวหรือมัดปีกตี ไม่อยู่ห่างให้ไก่พม่าตีค้ำแข่งเปล่าได้ ไก่พม่าลูกแท้ถ้าถูกตีตัวจะทนไม่ได้ เพราะกระดูกบางและเล็กเมื่อเทียบกับไก่ไทย

4) *จุดเด่น จุดด้อย* ไก่ชนสายพันธุ์พม่า มีจุดเด่น จุดด้อย ดังนี้

จุดเด่น ว่องไว แม่นเดือย มักแทงหูแทงตา ตีค้ำแข่งเปล่าได้ดี น้ำขนดี สนับปีกหนา ติแม่นและดำไม่ลด

จุดด้อย ขนาดเล็ก กระดูกบางกว่าไก่ไทย – ไก่เวียดนาม ถูกตีตัวและหน้ากระเพาะทนไม่ได้ น้ำอคน้ำทนน้อย

ภาพที่ 2.2 ไก่สายพันธุ์พม่า

1.1.3 *ไก่ชนสายพันธุ์เวียดนามหรือไซ่ง่อน* ไก่เวียดนามเป็นไก่ที่มีแหล่งกำเนิดในประเทศเวียดนามที่มาจากเมืองไซ่ง่อน ก็จะเรียกว่าไก่ไซ่ง่อน ไก่เวียดนามที่เก่งก็มักจะมาจาก

เมืองเว้ เมืองคานัง ของเวียดนาม ไก่เวียดนามมีลักษณะดูง่ายอยู่ตรงที่ขนน้อย สร้อยคอไม่มีทำให้ เป็นไก่คอโกลน มีขนตรงกระหม่อมนิดหน่อย รูปร่างคล้ายใบโพธิ์ หนัวย่นหนา ผิวหนังที่คอ ออกเป็นสีแดงเข้ม มองดูผาดๆคล้ายอีแร้ง รูปร่างสูงใหญ่กว่าไก่ไทยโดยเฉลี่ย

1) สีของไก่เวียดนาม ไก่เวียดนามมีสีต่างๆคล้ายไก่ไทย คือ

(1) สีเขียว ไก่เวียดนามที่มีสีเขียวมักจะแก่ ซึ่งตรงกับตำราที่เรียกว่า ไก่เขียว คอโกลน มักจะเป็นไก่แก่
(2) สีเหลือง มีทั้งสีเหลืองหางขาว หางดำ นอกจากนี้ก็ยังมีทั้งสีประจุดู สีเทา สีทองแดง ฯลฯ คล้ายกับไก่ไทย

2) รูปร่าง – ขนาด ไก่สายพันธุ์เวียดนามมีรูปร่างขนาดใหญ่คือ ขนาด 3.5 กก. ขึ้นไป กระดูกใหญ่ ขนน้อย สร้อยคอ สร้อยหลังไม่ค่อยมี คือหุ่นไม่สวยงามเมื่อเทียบกับไก่ไทย หรือไก่พม่า

3) ชั้นเชิงชน ฝัดิน ไก่เวียดนามส่วนมากชั้นเชิงน้อย ซ้ำ แต่มักล่าโตและชอบตีตัวและตื้อ ตีไม่ตีไม่รู้สึก

4) จุดเด่น จุดด้อย ไก่ชนสายพันธุ์เวียดนามมี จุดเด่น จุดด้อย ดังนี้
จุดเด่น กระดูกใหญ่ แข็งแรง ปอดใหญ่เวลาชนไม่หอบ ลำโต มักตีตัว
น้ำอดน้ำทนดี

จุดด้อย อึดอาดเชื่องช้า

ภาพที่ 2.3 ไก่สายพันธุ์เวียดนามหรือไก่ไซ่ง่อน

ดังนั้น สายพันธุ์ไถ่ชนที่นิยมเลี้ยงกันในแวดวงไถ่ชน ได้แก่ ไถ่ชนสายพันธุ์ไทย ไถ่ชนสายพันธุ์พม่า ไถ่ชนสายพันธุ์เวียดนามหรือไถ่ชอง

1.2 การคัดเลือกพันธุ์ การปรับปรุงพันธุ์และการผสมพันธุ์

วิเศษ ฉัตรวิทยากุล (ม.ป.ป.) และ GM (2547:8) ได้ระบุว่า ในการเลี้ยงไถ่ชนนั้น จำเป็นจะต้องมีความพิถีพิถันในการคัดเลือกไถ่ที่มีลักษณะดี ซึ่งจะเริ่มปรากฏสิ่งที่บ่งบอกลักษณะว่าจะเป็นไถ่ชนแบบไหน เป็นไถ่ชนยอดคนักสู้ที่มีความทรหด อุดทน เข็งดี ตีเก่ง ตั้งแต่ยังเป็นลูกไถ่ อายุ 4 – 6 เดือนขึ้นไป จะพิจารณาได้จากส่วนประกอบต่างๆ ของไถ่ตามความนิยมของคนส่วนใหญ่ ลักษณะดังนี้

1.2.1 รูปร่าง ไถ่ชนที่ดีจะต้องมีรูปร่าง ขนาด ทรวดทรง และท่าทางประกอบกัน ดูแล้วสมส่วน สง่างาม เป็นไถ่ขนาดปานกลาง น้ำหนักตัวเมื่อโตเต็มที่ 2.5 – 3 กิโลกรัม

1.2.2 หนัง – เนื้อ หนังและเนื้อของไถ่เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสมบูรณ์ และลักษณะนิสัยของไถ่แต่ละตัว

1.2.3 หงอน รูปร่างและลักษณะที่ดี จะต้องเป็นหงอนหิน รูปร่างเหมือนเมล็ดข้าวสารอ้วนๆ และอยู่บนหัว ส่วนท้ายมีขนาดเล็กสุดเท่าเล็บนิ้วกลางของมัน และใหญ่ที่สุดเท่ากับแข้งของมัน

1.2.4 เหนียงและคัมพู จะเป็นจุดอ่อนของไถ่เป็นอย่างมาก ไถ่ชนที่ดีต้องไม่มีเหนียงและคัมพูเลยหรือมีแต่ต้องเล็กและสั้นมาก

1.2.5 หัวหรือกะโหลก ลักษณะไถ่ชนที่ดีต้องมีรอยรัดเข้าไปหาต้นคอที่เรียกว่า “หัวรัด” และตรงท้ายเสียดต้องมีลักษณะเหมือนหัวถลอก ไม่มีขนขึ้น เรียกว่า “รอยไขหัว” เป็นไถ่ที่มีความทรหดอดทนยิ่ง

1.2.6 หน้า รูปร่างหน้าของไถ่ชนที่ดี ต้องเป็นไถ่ที่มีลักษณะหน้าแหลมคั่งหนูผี ตาใสแวววาวทั้งตาดำและตาขาว ตาเหมือนตาปลาหมอตายหรือตาคั่ว คิ้วโปนแข็งและหนาเป็นขอบขึ้นมา ทำให้มองเห็นลูกตาจมูกอยู่ในเบ้าตา เสนียดท้ายกระหม่อมเป็นหัวรัดและมีรอยไขหัว และปากแข็งแรงงุ้มเป็นร่องคล้ายปากเหยี่ยว หรือปากนกแก้ว

1.2.7 ปาก เป็นอวัยวะที่สำคัญของไถ่อีกอย่างซึ่งใช้เป็นอาวุธในการต่อสู้ ปากไถ่ที่ดีต้องมีลักษณะสั้น หนา โคนปากอวบ ได้สัดส่วนกับหัว หน้า และคอ ปลายปากงุ้มเล็กน้อยปากบนและปากล่างต้องยาวเท่ากันได้กล่าวได้ว่า ไถ่ชนในประเทศไทยมีมากมายหลายชนิด หลายและหนาแน่นแข็งแรง มีสีเดียวกับเกล็ดและแข้ง

1.2.8 ตา ลักษณะตาที่ดีควรมีลักษณะตาปลาหมอตาย สีเหลืองอ่อน สดใส มองเห็นเส้นเลือดแดงในนัยน์ตาขาว ตาคั่วและลึกลงอยู่ในเบ้าตา จะเป็นไถ่ฉลาด อุดทน และดุร้าย

1.2.9 คอ ไก่ชนที่มีลักษณะคอบยาว ตั้งตรง ไม่คดงอ ร่องเนื้อระหว่างไหล่และซอกคอ แข็งน่านซิดกันถือว่าลักษณะดีเยี่ยม

1.2.10 คาง เป็นอวัยวะที่อยู่ตอนล่างของใบหน้า ตั้งแต่คอตอนล่างจรดกับ ลูกกระเดือกไปจนถึงโคนปากล่าง ควรมีลักษณะคางรัดเป็นลักษณะที่ดีมาก

1.2.11 รูจมูก ไก่ชนที่ดีจะต้องมีรูจมูกกว้างใหญ่

1.2.12 หู ลักษณะหูไก่ชนที่ดีต้องสะอาด ไม่มีขี้หูเกรอะกรังอยู่รอบๆ

1.2.13 อก ไก่ชนที่ดีควรมีอกกว้างใหญ่ รูปร่างคล้ายใบโพธิ์หรือรูปหัวใจ ตอนบน กว้างแล้วค่อยๆเรียวลงมาได้อย่างสัดส่วน และอกกลม รูปร่างคล้ายกับไข่ ด้านบนกลมรีและค่อยๆรีเล็กลง กล้ามเนื้อเต็มขุนแต่ไม่ยาว

1.2.14 ช่อง ไก่ชนที่ดีต้องมีช่องท้องเล็กและแคบหรือคล้ายกับไม่มีช่องท้อง

1.2.15 ตะเกียบ ไก่ชนที่ดีต้องเป็นกระดูกที่แข็งแรงและอยู่ชิดกัน ยิ่งชิดมากยิ่งดี ถ้า ตะเกียบติดเป็นกระดูกชิ้นเดียวกัน เรียกว่า ตะเกียบซิด แสดงว่าเป็นไก่ชนที่่องไวและตีได้เร็วมาก

1.2.16 หลัง ไก่ชนที่ดีควรมีหลังแบน ลักษณะเป็นแผ่นแบน กว้างใหญ่และยาว เป็นไก่ที่มีโครงกระดูกใหญ่

1.2.17 ปีก ปีกของไก่ชนที่ดีต้องเป็นปีกลอนเดียว หนา ใหญ่ ยาว มีขนแข็งเป็นมัน และเส้นใยของขนปีกติดกัน ไม่แตกแยก

1.2.18 ขน ไก่ชนที่ดีขนจะต้องแห้ง เพราะสะดวกในการให้น้ำ และระบายความร้อน ออกจากร่างกายได้ดี เส้นขนเล็กสะอาด หนาพอประมาณ ปลายแหลม และเป็นระเบียบ สดใสเป็นเงางามอยู่ตลอดเวลา

1.2.19 หาง ไก่ชนมักจะนิยมหางรูปทรงกระบอกมากกว่าหางรูปทรงอื่น มีความงาม และแข็งแรงและเรียงเป็นระเบียบ

1.2.20 บั้นขา ไก่ชนที่ดีควรมีบั้นขาใหญ่ จะมีกำลังมาก มีกล้ามเนื้อเป็นมัดแข็งแรง ยาว ได้สัดส่วนกับแข้งและลำคอ

1.2.21 แข้ง ลักษณะแข้งไก่ชนที่ดีควรมีลักษณะดังนี้ กลเล็กแบนเส้นหวาย (กลม ก่อนข้างเล็ก) กลมใหญ่ และเหลี่ยมเล็ก มักนิยมเรียกว่า “แข้งคัด”

1.2.22 เกล็ดแข้ง ในการดูลักษณะเกล็ดแข้งของไก่ชนมักพิจารณาแข้งไปพร้อมกัน ลักษณะเกล็ดที่ดีควรมีลักษณะดังนี้ ถ้าเป็นเกล็ดใหญ่ มีร่องลึก ควรจะมีลักษณะเท่ากันทุกเกล็ด ถ้า มีเกล็ดนี้่มจะเป็นเกล็ดที่ดีมาก แต่จะหายาก

(1) *เกล็ดกำไลเกล็ดเดียว* ต้องขึ้นตรงเดียวพอดี แต่ถ้าเป็นเกล็ดกำไล 3 อัน ต้องขึ้นบริเวณใต้เดียว หรือเหนือเดียวเท่านั้น

(2) *เกล็ดพิฆาต* หรือเกล็ดกากบาท มีลักษณะเป็นเกล็ดสองแถวตลอดทั้งข้าง แต่ตรงเดียวจะมีเกล็ด 4 เกล็ดมาบรรจบกันเป็นรูปกากบาท

(3) *เกล็ดดอกจันทร์* เป็นเกล็ดที่ประกอบด้วยเกล็ดกลม 5 เกล็ด มีเกล็ดกลมเล็ก ๆ อยู่ตรงกลาง ส่วนอีก 4 เกล็ดล้อมรอบอยู่โดยรอบ

(4) *เกล็ดบัวตูม* จะประกอบด้วยเกล็ด 5 เกล็ด มีลักษณะเป็นตุ่มอยู่ตรงกลาง เกล็ดหนึ่ง และอีก 4 เกล็ดล้อมรอบอยู่โดยรอบ มองคล้ายดอกบัวตูม

1.2.23 *เดี่ยว* ลักษณะของเดี่ยวไก่อชนที่นิยม ได้แก่

(1) *เดี่ยวขนเม่น* มีลักษณะกลม ปลายแหลมคมมาก ต้องมีขนาดเท่านิ้วของตัวเองเท่านั้น

(2) *เดี่ยวงาช้าง* ลักษณะกลม ก่อนข้างแบนเล็กน้อย ปลายเดี่ยวแข็งแหลมคมมาก และงอนขึ้นเล็กน้อยคล้ายงาช้าง เป็นเดี่ยวที่แทงได้จัดรองจากเดี่ยวขนเม่น แต่มั่นคงแข็งแรงกว่า

(3) *เดี่ยวคัต* มีโคนใหญ่แต่ปลายแหลมคมมาก เป็นเดี่ยวที่แข็งแรงและคงทน แต่แทงได้ไม่ลึก

สมาคมอนุรักษ์และพัฒนาไก่อพื้นเมืองไทย (2546:24-25) กล่าวว่า การพัฒนาสายพันธุ์ไก่อชนจำเป็นต้องมีการปรับปรุงพันธุ์อยู่ตลอดเวลาเพื่อให้ได้ไก่อ่งฉลาด แข็งแรง อดทน รูปร่างลักษณะสีขนสวยงามตามความต้องการ ดังนั้นสิ่งที่ต้องทำควบคู่กันเสมอในการปรับปรุงพันธุ์คือ จะต้องมีความรู้ในเรื่องของหลักการผสมพันธุ์ และหลักการคัดเลือกพันธุ์ ดังนี้

1) **หลักการผสมพันธุ์** ในการผสมพันธุ์มี 2 แบบกว้างๆ คือ **การผสมข้ามพันธุ์ และการผสมแบบเลือดชิด** การผสมแบบเลือดชิดตามทฤษฎีเราสามารถผสมได้ แต่สายเลือดที่ได้จะต้องไม่สูงเกินกว่า 49 เปอร์เซ็นต์ แต่ในทางปฏิบัติต่างๆ ไป เราจะพยายามให้เปอร์เซ็นต์การผสมอยู่ระหว่าง 15 – 25 เปอร์เซ็นต์ อัตราการผสมเลือดชิดนี้จะเพิ่มขึ้นทุกปี ดังนั้นจึงต้องมีการวางแผนว่าในระยะ 10 ปีข้างหน้า จะให้ฝูงไก่อมีเลือดชิดกี่เปอร์เซ็นต์ เพื่อนำไปคำนวณหาว่า ควรจะมีพ่อแม่พันธุ์ในฝูงกี่ตัว

2) **หลักการคัดเลือกพันธุ์** การคัดเลือกพันธุ์เป็นวิธีการที่จะทำให้งานด้านการปรับปรุงพันธุ์ประสบผลสำเร็จและบรรลุตามวัตถุประสงค์ แต่ในการปรับปรุงพันธุ์ไก่อชน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้นั้น เราจะต้องมีวิธีปฏิบัติและหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกพันธุ์ ดังนี้

(1) การเจริญเติบโตของไก่ เราสามารถคัดเลือกได้ ตั้งแต่อายุ 2 เดือน ซึ่งเป็นช่วงที่ไก่เติบโตได้ดีที่สุด

(2) การคัดเลือกลักษณะไก่ชน ที่มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง และทนทาน จะใช้หลักเกณฑ์เดียวกับการตัดสินไก่ชน

<http://www.gaichon.com/breeding.html> (ค้นวันที่ 9 กันยายน 2555) ระบุว่า ไก่ที่จะใช้ผสมพันธุ์ ต้องคัดเลือกจากไก่ตัวผู้และตัวเมียที่มีความสมบูรณ์ ปราศจากโรคไข้ขาว เป็นหนอง มะเร็ง คอคอก หัวัด เพราะถ้าพ่อพันธุ์แม่พันธุ์เป็นโรคแล้วอาจจะมาติดถึงลูกได้ เพื่อให้ได้ผลในการผสมพันธุ์ ควรใช้ตัวผู้ 1 ตัว ต่อ ตัวเมีย 5 - 10 ตัว และไม่ควรขังให้อยู่ในเล้าที่จำกัด ควรปล่อยให้อยู่ในที่กว้างๆ อาหารต้องสมบูรณ์ อาหารที่ใช้คือ ข้าวเปลือก ปลาสด(ควรต้มเสียก่อน) หญ้าอ่อน ถ้าไม่มีหญ้าควรให้ผักสดกิน ถ้าทำเช่นนี้ได้จะได้ลูกไก่ที่สมบูรณ์ (ข้อสำคัญไก่ที่จะทำพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ ควรนำไปให้ปศุสัตว์ตรวจโรคเสียก่อน)

1.3 โรงเรือนและอุปกรณ์

1.3.1 โรงเรือน สำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์ กรมปศุสัตว์ (2551 : 3)

ได้กล่าวถึงโรงเรือนที่เหมาะสมต่อการเลี้ยงไก่ชน ดังนี้

1) การเลือกสถานที่สร้างโรงเรือน การเลี้ยงไก่ควรเลี้ยงไว้ที่โรงเรือนหรือเล้าไม่ควรเลี้ยงไว้ใต้ถุนบ้าน เพราะนอกจากจะไม่ถูกสุขลักษณะแล้ว ผู้ที่อาศัยอยู่บนบ้านจะถูกไรไก่ รบกวน และควรเลือกสถานที่สร้างคอกไก่ดังนี้

(1) อยู่ในบริเวณที่น้ำท่วมไม่ถึง

(2) มีแหล่งน้ำจืดใช้เลี้ยงและให้ไก่กินอย่างเพียงพอและตลอดไป

(3) มีการคมนาคมสะดวก มีไฟฟ้าพร้อม โรงเรือนควรอยู่ห่างถนนใหญ่ที่มี

รถบรรทุกวิ่งผ่านเสมอ ขจัดเสียงรบกวนจากยานพาหนะ และป้องกันโรค

(4) ห่างจากบริเวณที่ใช้ยาฆ่าแมลงอยู่ประจำ และไม่อยู่ในแหล่งที่มีหนู แมลง หรือยุงชุกชุม

2) การจัดวางโรงเรือนเลี้ยงไก่ ให้หันหน้าเข้าหาทิศตะวันออก เพื่อลดความร้อนจากแสงอาทิตย์ และรับลมเย็นเข้าทางด้านข้างโรงเรือน

3) การสร้างโรงเรือน การสร้างโรงเรือนสามารถทำได้หลายแบบโดยวิธีง่ายๆ โดยอาศัยวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น ไม้ไผ่ ไม้ยูคาลิปตัส จาก เป็นต้น อาจสร้างเป็นแบบเพิงหมาแหงน เพิงหมากลาย แบบหน้าจั่ว หรือแบบหน้าจั่วกลาย ขอให้สามารถกันแดดกันฝน และป้องกันศัตรูต่างๆ ภายในโรงเรือนต้องมีการระบายอากาศที่ดี รักษาความสะอาดได้ง่าย และที่สำคัญต้องมีราคาถูก

4) อัตราส่วนพื้นที่ ควรจัดพื้นที่เลี้ยงให้เหมาะสมกับอายุไก่ ไม่ควรเลี้ยงไก่หนาแน่นเกินไป เพราะจะมีผลต่อการเจริญเติบโต และการจิกกัดกันของไก่ ซึ่งจะทำให้การตายหรือการสูญเสียยิ่งขึ้น

ดังนั้น สำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์ กรมปศุสัตว์ (2551:1-3) ได้กล่าวถึงโรงเรือนต้องอยู่ห่างจากบ้านพักอาศัยของคนและเพื่อนบ้านพอสมควร และมีพื้นที่สำหรับเลี้ยงสัตว์เป็นสัดส่วน เพียงพอ และเหมาะสมกับจำนวนสัตว์ปีกที่เลี้ยง โดยมีตาข่าย / อวน หรือวัสดุอื่นไว้กั้นเป็นรั้วรอบบริเวณที่เลี้ยง พร้อมจัดให้มีอ่างน้ำยาฆ่าเชื้อพร้อมฝาปิดไว้บริเวณหน้าทางเข้าบริเวณที่เลี้ยงด้วย

1.3.2 อุปกรณ์ที่จำเป็นในการเลี้ยงไก่ชน กองส่งเสริมการปศุสัตว์ (2543:4-7) ได้กล่าวถึงอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการเลี้ยงไก่ชน ดังต่อไปนี้

- 1) **รางน้ำ** ต้องมีรางน้ำสำหรับน้ำสะอาดให้ไก่กิน อาจใช้รางไม้ไผ่ผ่าครึ่งก็ได้
- 2) **รางอาหาร** ควรมีรางสำหรับให้อาหารไก่ เพราะการให้ไก่จิกกินอาหารบนพื้นดิน ทำให้ไก่เป็นโรคพยาธิได้ง่าย
- 3) **รางใส่กรวดและเปลือกหอยป่น** ไก่ทุกขนาดต้องกินกรวดและเปลือกหอยเพื่อนำไปสร้างกระดูกและเปลือกไข่ กรวดและเปลือกหอยต้องตั้งทิ้งไว้ให้กินตลอดเวลา
- 4) **รังไข่** ปกติแม่ไก่จะไข่ในรังไข่เมื่อไข่ได้ 10 – 12 ฟอง จึงจะเริ่มฟัก ต้องมีจำนวนรังไข่เท่ากับจำนวนแม่ไก่ที่ไข่เพื่อไม่ให้ไก่แย่งกัน ขนาดรังไข่กว้างและยาว 1 ฟุต สูง 8 นิ้ว ฟุต หรือใช้แข่งก็ได้รองด้วยหญ้าหรือฟางแห้งให้ถึงครึ่ง ควรตั้งรังไข่ให้อยู่ในที่มืดซิด ไม่ร้อนเกินไป ฝนสาดไม่ถึง และแม่ไก่เดินเข้าออกสะดวก
- 5) **ม่านกันฝน** ด้านที่ฝนสาดหรือแดดส่องมากๆ ควรมีม่านผ้าใบ กระจอบหรือเสื่อเก่าๆ ห้อยทิ้งไว้ โดยเฉพาะมุมที่วางรังไข่
- 6) **คอนนอน** สำหรับให้ไก่นอน ควรจะพาดไว้มุมใดมุมหนึ่งของเล้า คอนนอนควรเป็นไม้กลมดีกว่าไม้เหลี่ยม ซึ่งไก่จะจับคอนนอนได้ดี และเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดบาดแผลที่หน้าอกไก่อีกด้วย
- 7) **สุมไก่** สุมไก่ที่ดีต้องมีขนาดพอเหมาะ ไม่แคบหรือกว้างเกินไป ไก่ไม่อึดอัด คือลักษณะของสุมไก่ที่ถูกต้อง

1.4 อาหารไก่ชน

วิเศษ อัครวิทยากุล (2543:60-64) ได้กล่าวถึงอาหารไก่ชนว่า ไก่ต้องการอาหารเพื่อใช้ประโยชน์ต่างๆ เช่น ใช้ในชีวิตประจำวัน ใช้ในการสร้างกระดูก ใช้ในการสร้างไข่และผลิตลูก ดังนั้น การที่ไก่จะเจริญเติบโตได้ดี มีความแข็งแรง และให้ไข่มาก จะต้องได้กินอาหารอย่าง

เพียงพอและต้องได้กินอาหารที่ดีด้วยอย่างสม่ำเสมอ สามารถแบ่งเพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น ออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1.4.1 ประเภทอาหารหลัก หมายถึง อาหารที่นิยมใช้เลี้ยงไก่เป็นประจำทุกวัน

อาหารหลักของไก่มีหลายอย่าง เช่น ปลายข้าว รำอ่อน ข้าวเปลือก ข้าวกล้อง ข้าวโพด อาหารสำเร็จรูปหรือหัวอาหาร เป็นต้น เราควรเลือกอาหารให้ถูกต้องตามวัยของไก่ โดยคำนึงถึงคุณค่า ปริมาณ และขนาดของชิ้นอาหาร (ต้องให้เหมาะสมกับตัวไก่และปากของไก่)

- 1) **อาหารหลักสำหรับไก่เล็ก** ได้แก่ ข้าวสวยคลุกน้ำ (ข้าวข้าวที่หุงสุกแล้ว) ปลายข้าว อาหารไก่เล็ก
- 2) **อาหารหลักสำหรับไกรุ่น** ได้แก่ ปลายข้าว ปลายข้าวผสมรำอ่อน (คลุกน้ำพอหมาด) ข้าวเปลือก ข้าวกล้อง ข้าวโพด อาหารไกรุ่น
- 3) **อาหารหลักสำหรับไก่ใหญ่** ได้แก่ ปลายข้าว ปลายข้าวผสมรำอ่อน (คลุกน้ำพอหมาด) ข้าวเปลือก ข้าวกล้อง ข้าวโพด อาหารไก่ใหญ่

1.4.2 ประเภทอาหารธรรมชาติ หมายถึง อาหารที่เกิดขึ้นและมีอยู่ตามธรรมชาติ พอไก่เดินคุ้ยเขี่ยไปพบเจอเข้าก็เลยจิกกินเป็นอาหาร ตัวอย่างอาหารธรรมชาติ ได้แก่ หญ้า ผัก ผลไม้ สัตว์ขนาดเล็ก แมลงต่างๆ เป็นต้น

1.4.3 ประเภทอาหารเสริม หมายถึง อาหารที่ใช้เลี้ยงไก่ในบางโอกาสเพิ่มเติมจากอาหารหลักและอาหารตามธรรมชาติ อาหารพวกนี้อาจเกิดขึ้นมาเองหรือมนุษย์เป็นผู้กระทำให้เกิดขึ้น ที่สำคัญคน (ผู้เลี้ยงไก่) ต้องเป็นผู้นำมาให้ไก่กิน ตัวอย่างอาหารเสริม ได้แก่ หญ้า ใบหม่อน ใบตะไคร้ ผัก ผลไม้ ปลาป่น ไข่ต้ม เนื้อสัตว์ต่างๆ อาหารไก่ชน (อาหารสำเร็จรูป) อาหารบำรุงไก่ชนสูตรต่างๆ แคลเซียม วิตามินต่างๆ เป็นต้น

จากประเภทของอาหารสามารถแบ่งตามความต้องการของไก่คล้ายคลึงกับคนมาก ไก่ต้องการอาหารทั้งหมด 6 อย่างด้วยกัน คือ

- 1) **อาหารประเภทแป้ง** เพื่อนำไปสร้างกำลังเวลาเดิน การวิ่ง อาหารประเภทนี้ได้จากรำ ปลายข้าว ข้าวโพด ข้าวเปลือก กากมันสำปะหลัง
- 2) **อาหารประเภทเนื้อ** เพื่อนำไปสร้างขน เล็บ เลือด เนื้อหนัง อาหารประเภทนี้ได้จากแมลง ไข่เดือน ปลา ปลาป่น
- 3) **อาหารประเภทไขมัน** เพื่อนำไปสร้างความร้อนให้แก่ร่างกาย อาหารประเภทนี้ได้จาก กากถั่ว กากมะพร้าว ไข่สัตว์ น้ำมันหมู กากงา
- 4) **อาหารประเภทแร่ธาตุ** เพื่อนำไปสร้างกระดูก เลือด และเปลือกไข่ แร่ธาตุต่างๆ ได้จากเปลือกหอยป่น กระจกป่น

5) อาหารประเภทวิตามิน ซึ่งต้องสร้างความแข็งแรง และกระปรี้กระเปร่า ให้แก่ร่างกายซึ่งสร้างภูมิคุ้มกันต้านโรคและบำรุงระบบประสาทมีในหญ้าสด ใบกระถิน ข้าวโพด

6) น้ำ เป็นสิ่งที่จำเป็นที่สุดของร่างกาย ถ้าขาดน้ำไ้จะตายภายใน 24 ชั่วโมง เพราะฉะนั้นต้องมีน้ำให้ไ้ได้กินตลอดเวลา

1.5 โรคและการป้องกันโรค

วรวิทย์ สิริพลวัฒน์ (2541:29) กล่าวว่า ในการเลี้ยงไ้แบบพื้นบ้านโดยทั่วไปมักจะเกิดปัญหาเรื่องโรคระบาด ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้ไ้ตายในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก ถ้าหากสามารถลดอัตราการตายได้ก็จะเป็นการเพิ่มชีวิตรวมได้เพิ่มขึ้น โรคที่สำคัญมักจะเกิดโรคได้แก่ โรคนิ่วคาสเซิล โรคหลอดลมอักเสบ โรคคอหิวค้ำ โรคฝีดาษ โรคไข้หวัดนก โรคพยาธิต่างๆ วิธีป้องกันและควบคุมโรคได้ดีที่สุดคือ การให้วัคซีนป้องกันโรค และการสุขาภิบาลที่ดี

สำนักควบคุมป้องกันและบำบัดโรคสัตว์ กรมปศุสัตว์ (2547:37) ได้ระบุว่า โรคไ้ คืออาการที่ทำให้ไ้มีร่างกายผิดปกติ ไม่ว่าจะเป็นอาการป่วยเพียงเล็กน้อยหรือร้ายแรงถึงตาย ซึ่งอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้เลี้ยงไ้ต้องล้มเลิกไป ดังนั้นผู้เลี้ยงไ้ควรถือหลัก “กันไว้ก่อนแก้” เป็นการเตรียมพร้อมในการป้องกันโรค มีความจำเป็นที่จะต้องทำร่วมกันหลายรูปแบบให้ตรงกับสาเหตุของโรคซึ่งแบ่งได้เป็น 4 ประเภทใหญ่ๆ คือ โรคที่เกิดจากสารอาหารที่จำเป็นต่อร่างกาย โรคที่เกิดจากเชื้อจุลินทรีย์ โรคที่เกิดจากสิ่งที่ไม่ใช่เชื้อโรค(พยาธิ) และโรคที่เกิดจากพันธุกรรม วิธีป้องกันและควบคุมโรคได้ดีที่สุดคือ การสุขาภิบาลและการให้วัคซีนป้องกันโรค

1.5.1 โรคไ้ชน สำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์ กรมปศุสัตว์ (2551:38) ได้กล่าวถึง โรคที่สำคัญในไ้ชน ดังนี้

1) โรคไข้หวัดนก กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2550:1-22) ได้กล่าวถึง โรคไข้หวัดนกเป็นโรคที่ระบาดคล้ายกับไข้หวัดทั่วไป แต่รุนแรงกว่าทำให้ไ้ตายภายใน 2-3 วัน ดังนั้นควรป้องกันก่อนเพราะยังไม่มีวิธีการรักษา วิธีป้องกันคือใช้เครื่องพ่นยาฆ่าเชื้อโรคในบริเวณที่เลี้ยงไ้สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ยาที่ใช้ทั่วไปคือ น้ำยาฆ่าเชื้อโรคเคดตอล จากนั้นให้ยาละลายน้ำไ้ทั่วไปให้กินตลอดเวลา ถ้าบริเวณที่อยู่ของไ้ใหญ่ควรมีตาข่ายป้องกันนก

2) โรคนิวคาสเซิล สำนักพัฒนาการปศุสัตว์และถ่ายทอดเทคโนโลยี กรมปศุสัตว์ (2548:11) ได้กล่าวถึง โรคนิวคาสเซิลเป็นโรคที่ร้ายแรงมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นไ้บ้าน ไ้พื้นเมือง หรือไ้แจ้ ใช้วิธีการป้องกันเท่านั้น เพราะถ้าเป็นแล้วร้อยละ 90 ไม่ตายก็เสียไ้

3) โรคคอหิวค้ำไ้ หรือโรคชีขาว สังกศตให้ค้ำคือ ไ้จะชีขาวผิดปกติ วิธีวิธีการป้องกันโรคนี้ก็ด้วยการฉีดวัคซีน ฉีดเมื่อไ้อายุได้ 3 เดือน ฉีดให้ไ้ที่เลี้ยงทุกตัว

4) **โรคฝีดาษไก่** ไก่ก็เป็นโรคฝีดาษไก่ได้ ซึ่งจะต้องฉีดวัคซีนป้องกันโรค เช่นเดียวกัน ปล่อยปลดละเลยไม่ได้เป็นอันตราย มิฉะนั้นเมื่อไก่เกิดเจ็บป่วยขึ้นจะลำบาก เพราะเชื้อโรคระบาดจะไปกันใหญ่ วิธีการป้องกันไม่ให้เกิดโรคโดยการให้วัคซีนให้แก่ไก่เมื่อยังเล็กๆอยู่เท่านั้น

5) **โรคกัมโปโร** ไก่จะเป็นตาแดงง่าย ซึม เบื่ออาหาร ขนยุ่ง ผอม และตาย ภายใน 4 – 5 วัน มักจะเป็นกับไก่เล็ก วิธีการป้องกันต้องใช้วัคซีน โรคนี้มักเป็นกับการเลี้ยงไก่ที่เลี้ยงในพื้นที่แออัด วิธีการรักษาใช้ยาอะม็อกซิ

6) **โรคพยาธิ** เกิดจากไก่อ้วนค้ำยอาหารไปตามที่ต่างๆ หรือกินอาหารที่อาจมีไข่พยาธิปนเปื้อนอยู่ ไก่จึงเกิดมีพยาธิขึ้น วิธีการป้องกันและการควบคุม โรคพยาธิวิธีที่ดีที่สุดคือการสุขาภิบาลที่ดีโดยสม่ำเสมอ การสุขาภิบาลเป็นสิ่งสำคัญมากในการป้องกันโรคและพยาธิไก่ เพราะถ้าการสุขาภิบาลไม่ดีจะเป็นสาเหตุให้ไก่สุขภาพเลวลง ไม่แข็งแรงเป็นโรคต่างๆ ได้ง่าย

7) **โรคบิด** สามารถทำให้ไก่ล้มตายได้อย่างรวดเร็ว อาการของโรค อาการท้องร่วงถ่ายอุจจาระแบบท้องร่วง ไก่บางตัวมีอาการหนักจนตาย เอาซากไก่อมาผ่าดูร่องรอยของโรคที่ลำไส้ หรือที่ไส้ตันก็จะทราบดี เอาอุจจาระของไก่อมาตรวจดู หรือชูดเอาเยื่อเมือกของลำไส้ หรือเอาไส้ตันของไก่ที่ป่วยมาตรวจดู วิธีการป้องกันอย่าเลี้ยงไก่เล็กปนกับไก่ใหญ่

8) **โรคหลอดลมอักเสบ** อาการตาแฉะ จาม สะบัดหัวไปมา หายใจเข้ามีเสียงหอบ วิธีป้องกันคือ ใ้วัคซีน ทำให้อากาศในกรงอุ่น และไม่อับหรือสกปรก แยกสัตว์ป่วยทำลาย

1.5.2 การป้องกันโรค สำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์ กรมปศุสัตว์ (2551:48) ได้กล่าวว่าการทำวัคซีนจะเป็นการกระตุ้นให้ร่างกายสร้างภูมิคุ้มกันขึ้นต่อผู้กับสิ่งแปลกปลอมที่มีชีวิตที่บุกเข้าไป ดังนั้นวัคซีนก็คือสิ่งแปลกปลอมที่ถูกทำให้อ่อนแรงหรือถูกทำให้ตายแล้ว เมื่อร่างกายได้รับเชื้อหรือสิ่งแปลกปลอมเหล่านี้ก็จะเริ่มสร้างภูมิคุ้มกันขึ้นต่อต้านกับสิ่งแปลกปลอมชนิดนั้นๆ ที่เจาะจง ซึ่งปัจจุบันมีวัคซีนหลายชนิดด้วยกันที่ถูกผลิตขึ้นเพื่อใช้สำหรับป้องกันโรคในสัตว์ปีก แต่ก็มีหลายโรคที่ยังไม่สามารถจะผลิตเป็นวัคซีนออกมาใช้ได้

ข้อควรทราบก่อนการทำวัคซีน สำนักพัฒนาการปศุสัตว์และถ่ายทอดเทคโนโลยีกรมปศุสัตว์ (2548:42-47) ได้กล่าวถึง ข้อควรทราบก่อนการทำวัคซีน ดังต่อไปนี้

- 1) ทำวัคซีนให้แก่สัตว์ที่มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง และไม่เป็นโรคเท่านั้น
- 2) ศึกษารายละเอียดการเก็บรักษา และการทำวัคซีนตามคำแนะนำเฉพาะของวัคซีนแต่ละชนิด เพื่อให้วัคซีนมีประสิทธิภาพที่ดีที่สุด และสามารถเก็บรักษาได้นาน
- 3) ใช้วัคซีนตามคำแนะนำของสัตวแพทย์เท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่มีโรคระบาดเกิดขึ้นแล้ว หรือเกิดโรคระบาดในบริเวณใกล้เคียง

- 4) วัคซีนสามารถใช้จนถึงวันหมดอายุที่ระบุไว้ข้างขวด
- 5) อย่าให้วัคซีนถูกความร้อนหรือแสงแดด และต้องให้วัคซีนครบตามขนาดที่กำหนดไว้
- 6) หลังให้วัคซีนแก่สัตว์ที่กำลังจะนำไปส่งโรงฆ่า ควรเว้นช่วงเวลาตามคำแนะนำของวัคซีนแต่ละชนิด
- 7) วัคซีนที่เหลือจากการใช้ควรทิ้ง เพื่อหลีกเลี่ยงจากการปนเปื้อนด้วยเชื้อโรคอื่น ซึ่งจะทำให้คุณภาพวัคซีนลดลง และเป็นอันตรายในการนำไปใช้ครั้งต่อไป
- 8) ขวดบรรจุวัคซีนหรือภาชนะที่ใช้ในการผสมวัคซีน เมื่อใช้แล้วควรต้มหรือเผาทำลายเชื้อก่อนทิ้ง โดยเฉพาะวัคซีนเชื้อเป็น
- 9) ต้องใช้วัคซีนซ้ำเมื่อหมดระยะเวลาความคุ้มโรคของวัคซีนแต่ละชนิด
- 10) วัคซีนแบบที่ต้องผสมกับน้ำยาละลาย เมื่อผสมแล้วต้องใช้ให้หมดภายใน 2 ชั่วโมง ระหว่างนั้นต้องเก็บไว้ในกระติกน้ำแข็ง
- 11) สัตว์บางตัวอาจเกิดการแพ้หลังฉีดวัคซีน ดังนั้นจึงควรสังเกตอาการสัตว์ภายหลังฉีดวัคซีนแล้วประมาณ 1 ชั่วโมง ถ้าเกิดอาการแพ้ให้รักษาด้วย แอดรีนาลีน หรือ แอนติฮีสตามิน
- 12) วัคซีนที่เสื่อมสภาพ หมดอายุ มีการปนเปื้อน หรือสีของวัคซีนเปลี่ยนไป ห้ามนำมาใช้
- 13) การฉีดวัคซีนให้ได้ผล ต้องพยายามฉีดให้สัตว์ทุกตัวในหมู่บ้าน ยิ่งปริมาณสัตว์ที่ได้รับวัคซีนมาก ระดับภูมิคุ้มโรคในฝูงก็จะยิ่งสูง โอกาสที่จะเกิดโรคระบาดจึงมีน้อย
- 14) การให้วัคซีนเพื่อสร้างระดับความคุ้มโรคในแม่พันธุ์ สามารถถ่ายทอดภูมิคุ้มกันให้ลูกได้ในระยะแรกเกิด
- 15) สัตว์จะป่วยหลังจากได้รับเชื้อโรคหรือไม่ ขึ้นอยู่กับปริมาณและความรุนแรงของเชื้อโรคที่เข้าสู่ร่างกาย หากเชื้อโรคมีปริมาณและความรุนแรงมากอาจทำให้สัตว์เป็นโรคได้
- 16) ไม่ควรหวังผลจากการฉีดวัคซีนแต่เพียงอย่างเดียว การป้องกันการติดโรคจากแหล่งอื่นๆ การจัดการและการสุขาภิบาลที่ดีจะช่วยป้องกันการเกิดโรคได้ดีที่สุด

โปรแกรมการทำวัคซีน สำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์ กรมปศุสัตว์ (2551:49-51) ได้กล่าวถึง โปรแกรมการทำวัคซีน ว่าการที่ไก่อจะมีภูมิคุ้มโรคดี ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น โปรแกรมการทำวัคซีนที่ดี การเลือกชนิดวัคซีนที่เหมาะสมและคุณภาพที่ดี วิธีการให้วัคซีน สภาพแวดล้อมและสุขภาพของฝูงไก่เองขณะที่ทำวัคซีน เป็นต้น

นอกจากนี้การทำวัคซีนกับฝูงไก่พร้อมๆกันยังยากที่จะให้ทุกตัวสร้างภูมิคุ้มกันโรคได้ดีเท่าเทียมกัน ถึงแม้ว่าทำวัคซีนไปแล้วได้ผลสมบูรณ์ตามเป้าหมาย แต่โรคอาจเกิดกับไก่เป็นบางส่วน ทำให้ภูมิคุ้มกันโรคหมดเร็วกว่าที่ควร ดังนั้น บางครั้งจึงจำเป็นต้องมีการทำวัคซีนซ้ำ

ข้อดี ข้อเสีย การใช้วัคซีนป้องกันโรคระบาดไก่ วัคซีนมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ถ้าใช้ถูกวิธี มีผลดี ถ้าใช้ผิดวิธีก็มีผลร้ายต่อไก่ เช่น ขณะไก่ไม่สบาย ไก่กำลังป่วย ห้ามทำการรักษาโดยใช้วัคซีนฉีดเข้ากล้ามเนื้อ แทนที่จะเป็นการรักษาไก่กลับเป็นการไปเพิ่มโรคแรงให้ไก่ตายเร็วขึ้นเป็นผลเสีย ไม่ควรฉีดวัคซีนขณะไก่ป่วย ไม่ว่าจะเกิดโรคใดก็ตามห้ามฉีดวัคซีนเด็ดขาด “วัคซีนถือเป็นข้อห้าม” ดังนั้น จึงสรุป ข้อดี – ข้อเสีย ของการใช้วัคซีนได้ดังนี้

ข้อดีของการใช้วัคซีน ออกฤทธิ์ไว มีสรรพคุณใช้ป้องกันโรคสัตว์ปีก สัตว์เลี้ยง ได้ดีทุกประเภท

ข้อเสียของการใช้วัคซีน จะเห็นได้ว่าบางครั้งใช้รักษา – ป้องกันโรคสัตว์ปีกไม่ได้ผล อาการของโรคไม่ทุเลา สาเหตุใหญ่มาจากวัคซีนเสื่อมสภาพ ด้อยคุณภาพ หมดอายุ อุณหภูมิในการเก็บรักษาไม่ดี ความไม่น่าเชื่อถือของแหล่งที่มา

1.5.3 การป้องกันโรคโดยมีการสุขาภิบาลที่ดี สำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์ กรมปศุสัตว์ (2551:52–53) ได้กล่าวถึง การป้องกันโรคโดยมีการสุขาภิบาลที่ดี ควรปฏิบัติ ดังนี้

- 1) ดูแลทำความสะอาดโรงเรือนและภาชนะต่างๆ ด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรค พยายามอย่าปล่อยให้โรงเรือนและ
- 2) สร้างโรงเรือนให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก
- 3) กำจัดแหล่งน้ำสกปรกรอบๆ บริเวณโรงเรือนและใกล้เคียง
- 4) อาหารไก่ต้องมีคุณภาพ อาหารที่กินไม่หมดให้ทิ้ง อย่าปล่อยให้เน่าบูดเสีย
- 5) มีน้ำสะอาดให้กินตลอดเวลา
- 6) ไก่ตายให้จัดการโดยการเผาหรือฝัง จะช่วยป้องกันโรคได้เป็นอย่างดี
- 7) หมั่นล้างมือให้สะอาดทุกครั้ง ก่อนและหลังสัมผัสสัตว์ปีก
- 8) ไม่ทิ้งซากไก่ที่เป็นโรคลงแหล่งน้ำ เพราะเชื้อโรคอาจแพร่ระบาดได้
- 9) ไก่ที่ซื้อใหม่ควรแยกเลี้ยงไว้ต่างหาก โดยกักขังไว้ประมาณ 7 วัน เพื่อดูอาการหากไม่เป็นโรจึงเลี้ยงบริเวณเดียวกันได้

1.6 มาตรการควบคุมป้องกันโรค

สำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์ (2549:42–72) ได้กล่าวถึง การป้องกันและควบคุมโรค มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยและแนวทางตามระบบความปลอดภัยชีวภาพมาใช้ใน

การฟื้นฟูและการพัฒนาระบบการเลี้ยงในประเทศไทย มาปรับปรุงรูปแบบการเลี้ยงไก่ชน มีดังต่อไปนี้

1.6.1 หลักการนำสัตว์ปีกเข้าเลี้ยงใหม่ (รวมถึงไก่ชน) จะต้องผ่านการทำความสะอาดและทำลายเชื้อโรค รวมถึงพาหนะนำโรคตามเกณฑ์ที่กรมปศุสัตว์กำหนด ดังนี้

- 1) นำวัสดุที่ใช้ในการเลี้ยงไก่ออกนอกโรงเรือนแต่ให้อยู่ภายในบริเวณฟาร์ม โดยให้ดำเนินการทำความสะอาดแซ่หรือฟ่นด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อและตากให้แห้ง
- 2) เก็บกวาดเศษอาหาร มูลสัตว์ สิ่งปฏุงรอง หยากไข่ที่เกาะอยู่บนชอกมุมหลังคา แล้วนำออกจากโรงเรือนเพื่อทำลายโดยการเผาหรือฝัง โดยเฉพาะมูลสัตว์ต้องกำจัดออกจากโรงเรือนให้หมด
- 3) ทำความสะอาดโรงเรือนด้วยผงซักฟอกหรือสารทำความสะอาดอื่นๆ และถูหรือขัดคราบไขมัน ฟัน มูลสัตว์ออก โดยเฉพาะบริเวณพื้นคอกแล้วล้างด้วยน้ำสะอาด
- 4) ฟ่นน้ำยาฆ่าเชื้อโดยใช้เครื่องฟ่นแรงดันสูง หรือแบบสเปพายหลังให้ทั่วทุกชอกทุกมุมของโรงเรือน และบริเวณรอบโรงเรือน
- 5) กำจัดพาหะของโรคระบาด เช่น หนู นก แมลง และอื่นๆ
- 6) เก็บขยะบริเวณฟาร์มให้หมดแล้วนำไปทำลายโดยวิธีเผาหรือฝัง
- 7) บริเวณรอบๆ โรงเรือนต้องสะอาดไม่มีแหล่งที่ให้พาหะโรคอาศัย
- 8) หลังจากทำความสะอาดและทำลายเชื้อโรคในฟาร์มแล้ว ต้องปล่อยฟาร์มให้ว่าง (พักโรงเรือน) อย่างน้อย 3 สัปดาห์

1.6.2 มาตรการปรับปรุงระบบการเลี้ยงไก่พื้นเมืองและไก่ชน กรมปศุสัตว์ได้ออกมาตรการเพื่อควบคุมใช้หวัดนกในไก่ชน โดยมีประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง มาตรการควบคุมโรคและป้องกันโรคใช้หวัดนกในไก่ชน ลงวันที่ 18 พฤศจิกายน 2548 คือ

- 1) ให้เจ้าของสนามไก่ชนขึ้นทะเบียนสนามไก่ชนและแจ้งปริมาณจำนวนไก่ชนที่เข้าประลอง
- 2) ให้เจ้าของสนามไก่ชนจัดทำระบบการป้องกันโรคในสนามชนไก่ ดังนี้
 - (1) ให้มีการทำสมุดบันทึกบุคคลเข้า – ออกสนามชนไก่และบันทึกข้อมูลไก่ที่นำเข้ามาชนทุกครั้ง
 - (2) ให้มีอ่างน้ำยาฆ่าเชื้อบริเวณทางเข้า – ออกและจัดให้มีการฟ่นยาฆ่าเชื้อยานพาหนะทุกชนิดที่เข้า – ออกสนามชนไก่

(3) ให้มีการตรวจสอบสมุดประจำตัวไก่ชนทุกครั้งที่น่าไก่เข้าสนาม โดยเฉพาะประวัติการตรวจโรคไขหวัดนก หากไม่มีสมุดประจำตัวไก่ชนหรือไม่ผ่านการตรวจโรคจะไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าชน โดยเด็ดขาด

(4) ให้ทำความสะอาดและทำลายเชื้อโรคทุกครั้งในบริเวณสนามชนไก่ ภายหลังเสร็จสิ้นการประลองกัน และอุปกรณ์ที่ใช้ในการประลองให้ทำความสะอาดฆ่าเชื้อโรค แล้วนำออกตากแดดให้แห้ง และปล่อยให้สนามว่าง (ห้ามนำไก่เข้าบริเวณสนาม) อย่างน้อย 7 วัน สนามชนไก่ต้องพร้อมให้ สัตวแพทย์เข้าตรวจตลอดเวลา

3) ให้เจ้าของสนามชนไก่ ให้ปรับระบบการเลี้ยงให้มีความปลอดภัยทางชีวภาพ โดยให้มีการทำโรงเรือนที่มีระบบการป้องกันโรค และมีตาข่ายเพื่อป้องกันการสัมผัสกับนก

4) ให้เจ้าของไก่ชนที่จะนำไปประลองหรือซ้อม ต้องทำสมุดประจำตัวไก่ชน และ มีการตรวจโรคทุกๆ 30 วัน โดยให้มีบันทึกการตรวจโรคไว้ในสมุดประจำตัวไก่ชนด้วย

5) การเคลื่อนย้ายไก่ชนต้องยื่นขออนุญาตที่สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ

1.6.3 โครงการณรงค์การขึ้นทะเบียนไก่ชนและสนามชนไก่/ซ้อมชนไก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ออกประกาศกระทรวง เรื่อง มาตรการควบคุมโรคไขหวัดนกในไก่ชน ลงวันที่ 18 พฤศจิกายน 2548 เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยมีมาตรการขึ้นทะเบียนไก่ชน การจัดทำสมุดประจำตัวไก่ชน และการขึ้นทะเบียนสนามชนไก่หรือสนามซ้อมชนไก่ รวมทั้งการกำหนดแนวทางในการป้องกันโรคในสนามชนไก่ ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานควบคุมโรคไขหวัดนกมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.6.4 การจัดทำสมุดประจำตัวไก่ชน ของกรมปศุสัตว์นี้ก็เพื่อเป็นการป้องกันโรค และเพื่อให้เกษตรกรได้มีความรู้ความเข้าใจในการบันทึกประวัติไก่ของตน เนื่องจากไก่ชนเป็นไก่ที่เลี้ยงไว้เพื่อการกีฬา จะมีการเคลื่อนย้าย หรือนำไปแข่งขันในต่างพื้นที่เป็นประจำ ความจำเป็นในการควบคุมโรคจึงจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะกรณีการเกิดโรคระบาดของสัตว์ปีก อย่างไรก็ตามก็ไม่ได้ทิ้งเรื่องการฝังไมโครชิพ แต่จะต้องพัฒนาการฝังชิพไม่ให้ไก่ชนเกิดความรำคาญ ซึ่งจะทำให้ความสามารถในการชนของไก่เปลี่ยนไปได้ กรมปศุสัตว์ได้กำหนดมาตรการเฝ้าระวัง ควบคุมเคลื่อนย้าย เพื่อป้องกันการระบาดของโรค ดังนี้

1) ผู้เลี้ยงไก่ชนทั้งที่เป็นลักษณะฟาร์ม และไม่เป็นลักษณะฟาร์มต้องขึ้นทะเบียนกับกรมปศุสัตว์ ที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดท้องที่ทุกจังหวัด

2) *สัตวแพทย์*สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดจะต้องดำเนินการสุ่มตัวอย่างจากทุกฟาร์มหรือทุกบ้านที่มีการเลี้ยงไก่ชน เป็นประจำทุก 2 เดือน เพื่อตรวจเฝ้าระวังการเกิดโรคระบาดสัตว์ปีก

3) *ไก่ที่มีไข่เพื่อชน* จะต้องทำสมุดประจำตัวไก่ชน และต้องแสดงสมุดประจำตัวไก่ชนต่อเจ้าหน้าที่สัตวแพทย์ กรมปศุสัตว์ ในระหว่างการเคลื่อนย้าย หรือเมื่อเคลื่อนย้ายถึงปลายทาง เพื่อเจ้าหน้าที่จะได้ตรวจสอบแหล่งที่มาของไก่ชนว่ามีโรคระบาดหรือไม่ และเป็น การอำนวยความสะดวกต่อผู้เลี้ยงไก่ชนในการลดขั้นตอนการขอใบอนุญาตเคลื่อนย้าย นอกจากนี้ การทำสมุดประจำตัวไก่ชนยังเป็นการเพิ่มมาตรฐานการเลี้ยงไก่ชนในประเทศไทยด้วย ซึ่งจะส่งผลต่อมูลค่าเพิ่มไก่ชนภายในประเทศและส่งออก

1.6.5 การทำความสะอาดในโรงเรือนหรือเล้า วัตถุประสงค์เพื่อให้เกษตรกร ได้เล็งเห็นความสำคัญต่อการทำความสะอาดในโรงเรือนหรือเล้า และสถานที่ฆ่าสัตว์ปีก เพื่อเป็นการกำจัดแหล่งเชื้อโรครวมถึงการป้องกันไข้หวัดนก ทำให้เกษตรกรที่จะนำสัตว์เข้ามาเลี้ยงใหม่มีความมั่นใจว่าจะไม่มีเชื้อโรคหลงเหลืออยู่ในฟาร์ม

1.6.6 การเตรียมไก่ชนเพื่อลงสนามประลอง มีการพิถีพิถันมากตั้งแต่การคัดเลือกไก่ การดูแล การบำรุงไก่ตลอดเวลาการเลี้ยง ขั้นตอนการเตรียมไก่เพื่อลงสนามประลองนั้น มีการลงกระเบื้อง การลงขมิ้น การกราดแดด การวิ่งสู่ม การเตะมุ้ง การโคกคก่อง และการลงนมไก่ ส่วนใหญ่จะกำหนดเวลาฝึกไว้ที่ประมาณ 10 วัน และพักไก่ไว้อีก 2 วัน เพื่อเป็นการคลายความเมื่อยล้าก่อนการประลอง

ดังนั้น ชงชัย ศรีบัวเพื่อน (2550:24) ได้กล่าวถึง ในการพัฒนาไก่ชนให้ได้คุณภาพอยู่เสมอไม่ควรหยุดนิ่ง โดยศึกษาและค้นคว้าอย่างต่อเนื่อง และใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านมาผสมผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อความก้าวหน้าต่อไปในวงการไก่ชนไทยในอนาคตข้างหน้า และเป็นที่ต้องการของตลาดไก่ชนทั้งในและนอกประเทศ

สรุปได้ว่า การจะเลี้ยงไก่ชนให้ได้ไก่ที่ดีนั้นจำเป็นจะต้องคำนึงถึง ไก่พันธุ์ดีมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง มีความรู้ในเรื่องหลักการผสมพันธุ์และหลักการคัดเลือกพันธุ์ มีโรงเรือนและอุปกรณ์ในโรงเรือนที่สะอาด มีการใช้อาหารที่เหมาะสมกับไก่ มีการให้วัคซีนโรคตาม โปรแกรม มีการสุขาภิบาลที่ดี มีการดูแลเอาใจใส่ ผลผลิตที่ได้ก็สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เลี้ยงได้เป็นอย่างดี

2. แนวคิดในการส่งเสริมและพัฒนากลไกเลี้ยงไก่พื้นเมือง

กลุ่มส่งเสริมการผลิตปศุสัตว์ ส่วนส่งเสริมสินค้าเกษตร (2547:17) ได้สรุปผลการเสวนาทิศทางไก่ชนไทย ในการสัมมนาทิศทางไก่ชนไทย ตามโครงการส่งเสริมการเลี้ยงไก่ชนไทย โดยมีเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ชนจากจังหวัดต่างๆเข้าร่วมการสัมมนา รวม 400 คน ซึ่งเป็นการระดมความคิดเห็นของผู้เลี้ยงไก่ชน เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและการส่งเสริมการเลี้ยงไก่ชนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์ นักวิชาการ นักการเมือง สื่อมวลชน พ่อค้า และเกษตรกร สรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การส่งเสริมและอนุรักษ์ไก่ชนไทย

ไก่ชนไทยเป็นไก่ชนที่ได้ชื่อว่าเก่งที่สุดในโลก มีเชิงชนหลากหลายว่องไว อดทน ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมและสืบทอดกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน ไก่ชนไทยนอกจากชนเก่งแล้วยังมีความสง่างามที่เป็นอัตลักษณ์ มีสีสันหลากหลายตั้งอัญมณีที่มีชีวิต ที่ให้ทั้งความสวยงามและความเพลิดเพลิน ควรค่าแก่การอนุรักษ์และพัฒนาเป็นอย่างยิ่ง กรมปศุสัตว์ได้ดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาไก่ชน โดยร่วมกับองค์กรต่างๆของรัฐ ทำงานวิจัยเพื่อคัดเลือกสายพันธุ์แท้และจดทะเบียนไว้ ปัจจุบันสามารถคัดพันธุ์ไว้ได้ 11 สายพันธุ์ ได้แก่ ไก่เหลืองหางขาว ไก่ประดู่หางดำ ไก่เทาหางขาว ไก่ประดู่เลาหางขาว ไก่เขียวเลาหางขาว ไก่เขียวหางดำ ไก่นกแดงหางแดง ไก่ลายหางขาว ไก่นกกรดหางดำ ไก่ทองแดงหางดำ และไก่ซี โดยจะทำการพัฒนาต่อไปจนถึงขั้นประกาศเป็นสายพันธุ์แท้ของไทย ส่วนสมาคมอนุรักษ์และพัฒนาไก่พื้นเมืองไทย ได้ดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาสายพันธุ์ไก่ชนของไทยไว้เพื่อเป็นมรดกของชาติ ได้ดำเนินการจดทะเบียนและประกาศรับรองสายพันธุ์ไว้ 11 สายพันธุ์ ได้แก่ ไก่เหลืองหางขาว ไก่ประดู่หางดำ ไก่เทาหางขาว ไก่ประดู่เลาหางขาว ไก่เขียวเลาหางขาว ไก่เขียวหางดำ ไก่นกแดงหางแดง ไก่ลายหางขาว ไก่นกกรดหางดำ ไก่ทองแดงหางดำ และไก่ซี และกรมปศุสัตว์กำลังดำเนินการให้มีกฎหมายเฉพาะเพื่อส่งเสริมอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ของไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์พันธุ์กรรม ซึ่งในพระราชบัญญัติจะมีการจัดสรรสิทธิประโยชน์ให้แก่เกษตรกรผู้อนุรักษ์ไก่ชนด้วย เพราะไก่ชนไทยถือเป็นทรัพยากรของชาติ

ประเด็นที่ 2 การสร้างมูลค่าเพิ่ม

ไก่ชน 1 คอก คัดเป็นไก่เก่งสำหรับนำไปต่อสู้ในสังเวียนซึ่งเรียกว่าไก่ชนนั้น จะสามารถคัดได้เพียง 1 – 2 ตัว หรืออาจไม่ได้เลย แต่ถึงแม้จะเป็นสัดส่วนเพียง 5 – 10 % ก็สามารถสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยง ทำให้มีราคาสูงขึ้น 100 – 1,000 เท่า หรือตัวที่ไม่ใช่ไก่เก่ง แต่มีสีขนตามอุดมทัศน์ ก็สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้อีกหลายเท่า ซึ่งไม่มีสินค้าชนิดไหนที่ทำได้เหมือนไก่ชน

ส่วนที่เหลืออีก 90 – 95% จะนำมาเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน และจำหน่ายซึ่งราคาหน้าฟาร์มขายกันก็โลกรั่มละ 80 - 100 บาท และสามารถจำหน่ายได้ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ สามารถส่งออกได้ในราคาที่สูงกว่าไก่กระทง 2 – 3 เท่า ปัจจุบันไก่ชนไทยเป็นที่ต้องการของตลาดเพื่อการบริโภคในต่างประเทศหลายประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่น เยอรมัน เนเธอร์แลนด์ ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย สหรัฐอาหรับเอมิเรต และประเทศในตะวันออกกลางอื่นๆ ทั้งนี้เนื่องจากเนื้อไก่ชนไทยมีรสชาติ เหนียวนุ่ม ไชมันน้อย จึงทำให้มีราคาสูง โดยเฉพาะในประเทศญี่ปุ่นต้องการ ไก่รุ่นอายุ 2 – 3 เดือน จะซื้อในราคาสูงกว่าไก่เนื้อถึง 3 เท่า ส่วนประเทศในตะวันออกกลางมีการสั่งซื้อไก่ที่มีสีขนตามอุดมทัศนียภาพไปเกือบทุกสายพันธุ์ทำให้สามารถนำเข้าเงินตราต่างประเทศได้เป็นจำนวนมาก และจะมีมูลค่ามหาศาลเมื่อเราสามารถส่งออกในรูปแบบเนื้อไก่ และไก่มีชีวิต ที่สำคัญคือเป็นสินค้าตัวเดียวที่เป็นตราสินค้าของไทย ปัจจุบันไก่ชนมีปริมาณการส่งออกเพิ่มขึ้น สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้เกือบ 10 ล้านบาท

ประเด็นที่ 3 ประโยชน์จากธุรกิจต่อเนื่อง

ไก่ชนนอกเหนือจากการใช้ประโยชน์ในการเป็นอาหาร เป็นสัตว์ที่ให้ความสวยงามแล้ว ยังทำให้เกิดอาชีพต่อเนื่องอื่นๆตามมามากมาย เช่น การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตยาสำหรับป้องกันและรักษาโรคไก่ชน โดยการใช้สมุนไพร ซึ่งเป็นวัตถุดิบที่มีอยู่มากมายและหาได้ง่ายในท้องถิ่น มีราคาถูก หรือการทำอุปกรณ์สำหรับไก่ (ลุ่มไก่ กรงไก่ ตะกร้าไก่ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำสถานที่เลี้ยง) การส่งเสริมการท่องเที่ยว (ไก่สวยงาม สนามประลองไก่) ซึ่งเป็นการใช้ลักษณะเด่นของไก่ที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัวในเรื่อง ความสวยงาม ความเก่ง มาเป็นกลยุทธ์ในการทำธุรกิจเพื่อการท่องเที่ยว และเป็นสิ่งจูงใจในการขายลูกไก่ ทำให้เศรษฐกิจหมุนเวียนในชุมชน

ประเด็นที่ 4 สนามประลองกับการเลี้ยงไก่ชน

การเลี้ยงไก่ชนไทยเพื่อการกีฬา สนามประลองไก่อันนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะสนามประลองทำหน้าที่เสมือนสนามทดลอง โดยใช้เป็นที่คัดพันธุ์และสถานที่โชว์ความสามารถของไก่ ที่ทำให้เห็นตัวสินค้าได้อย่างชัดเจน ไก่ตัวที่ชนะคู่ต่อสู้จะมีราคาสูงขึ้นตามความสามารถและลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของตัว เก่งมากราคาก็สูงมากตาม ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นสถานที่ที่ใช้ในการแสดงสินค้า เพื่อให้ลูกค้าได้เลือกชม และเลือกซื้อสินค้าที่มีคุณภาพได้ตามความต้องการ และที่สำคัญสนามประลองเป็นตัวช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับไก่ คือถ้าหากไก่ตัวไหนชนะในการแข่งขันย่อมหมายถึงราคาที่จำหน่ายได้จะสูงขึ้นอีกหลายเท่าตัว สมควรที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะเพิ่มสนามประลองให้ให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ประเด็นที่ 5 ไม้ชนกับวิถีชีวิตเกษตรกรไทย

ไม้ชนไทยเป็นสัตว์เลี้ยงที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตคนไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณ เป็นสัตว์ที่ให้ประโยชน์กับผู้เลี้ยง คือสามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของเกษตรกร โดยจุดประสงค์ของการเลี้ยงจะมีความแตกต่างกันไป เช่น เลี้ยงไว้เป็นเพื่อนแก้เหงา เป็นนาฬิกาปลุก ให้ความสวยงาม ให้ความสนุกสนานและตื่นตื้น (กีฬาชนไก่) ซึ่งเป็นความสุขของชาวบ้านหลังจากที่เหน็ดเหนื่อยตรากตรำกับการทำไร่ทำนา เป็นความสุขที่หาได้ง่าย และยังเป็นแหล่งอาหารโปรตีนที่มีราคาถูกและปลอดภัยจากสารพิษ ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรจะเลี้ยงโดยวิธีปล่อยให้หากินเองตามธรรมชาติ อาศัยเศษอาหารจากครัวเรือนและกินหนอนกินแมลงในไร่นาของเกษตรกร ซึ่งเป็นการควบคุมแมลงแบบชีวภาพ และการที่ไก่ได้วิ่งเล่นออกกำลังกายได้อย่างอิสระทำให้ไก่แข็งแรง ทนทานต่อโรค นอกจากนี้ยังสามารถแลกเปลี่ยนเป็นเงินเพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัวในยามขาดส่น

ประเด็นที่ 6 ไม้ชนกับการเป็นครัวโลก

ไม้ชนไทยเป็นไก่ที่มีความแข็งแรง ทนทานต่อสภาพแวดล้อมและโรคต่างๆ เลี้ยงง่าย โดยการเลี้ยงแบบปล่อยให้หากินเองตามธรรมชาติ ใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพได้วิ่งเล่นและคุ้ยเขี่ยหาอาหาร ซึ่งเป็นการออกกำลังกาย จึงทำให้มีไขมันต่ำ เนื้อแน่น รสชาติอร่อย เป็นที่นิยมของผู้บริโภคทั้งภายในและต่างประเทศ เหมาะที่จะพัฒนาให้เป็นสินค้าส่งออก หรือเลี้ยงลักษณะไก่อินทรีย์เพื่อการบริโภคเป็นสินค้าส่งออก เข้ากับกระแสการตื่นตัวของผู้บริโภคในเรื่องรักษาสุขภาพ หันมาบริโภคอาหารที่ปลอดภัยจากสารพิษกันมากขึ้น ก็จะเป็นอีกหนึ่งทางเลือกของผู้บริโภค

ประเด็นที่ 7 การส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างเครือข่าย

แนวทางในการพัฒนาผลิตไม้ชนเพื่อบริโภคให้มีจำหน่ายสม่ำเสมอทั้งปี ควรมีการศึกษาด้านการตลาดไม้ชนเพื่อบริโภค เพื่อเป็นสิ่งจูงใจให้เกษตรกรได้ผลิตอย่างต่อเนื่อง เป็นการเปลี่ยนจากการเลี้ยงไว้ได้ดูบ้านมาเป็นการผลิตต่อเนื่องตลอดปี แม้ว่าจะผลิตไม่มากต่อครัวเรือน แต่ถ้าผลิตเป็นแสนครอบครัว ก็จะทำให้ผลผลิตรวมสูง พอเพียงพอต่อการที่จะทำธุรกิจ ดำเนินการตลาดได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้บริโภคหาซื้อง่าย ราคายุติธรรม การส่งเสริมการเลี้ยงไม้ชนจำนวนมากๆ อาจก่อให้เกิดปัญหาด้านการตลาดถ้าหากขาดการวางแผนที่ดี การสร้างเครือข่าย การรวมกลุ่มกันผลิต การรวมกลุ่มกันจำหน่าย เพื่อให้สามารถสร้างคุณภาพทางการตลาด และสร้างเป็นเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนสินค้า ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และประสบการณ์ จะได้รับรู้การเคลื่อนไหวต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว เช่น การระบาดของโรค การตลาด

ประเด็นที่ 8 การส่งเสริมการท่องเที่ยว

การชนไก่ในสมัยโบราณถือเป็นการละเล่นชนิดหนึ่ง ที่ให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน หลังจากที เกษตรกรว่างเว้นจากการทำไร่ทำนา ซึ่งได้สืบทอดต่อกันมาจนเป็นวัฒนธรรมประเพณี และใน ขณะเดียวกันไก่ชนไทยนับว่าเป็นไก่ที่มีความสง่างามมากที่สุดในโลก โดยเฉพาะไก่เหลืองหาง ขาว และประคุ่มหางดำ เป็นต้น ไก่ชนพันธุ์ประคุ่มหางดำ ชาวสุโขทัยถือว่าเป็นไก่ประจำจังหวัดที่ทำ รายได้ให้กับผู้เลี้ยง ซึ่งเกษตรกรจะนิยมเลี้ยงไว้เพื่อบริโภคในครัวเรือน และเป็นอาชีพเสริมจาก การทำการเกษตร ปัจจุบันกีฬาชนไก่เป็นที่ชื่นชอบและสนใจของคนต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวใน ประเทศไทย ดังนั้นควรมีการฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิมขึ้น การแข่งขันกีฬาชนไก่โดย พัฒนาการเลี้ยง และจัดให้มีการประกวด และแข่งขันเป็นประเพณี และส่งเสริมให้เป็นแหล่ง ท่องเที่ยว ซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร ชุมชน และสามารถนำเงินตราต่างประเทศจาก นักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน ดังจะเห็นได้จากจังหวัดสุโขทัยที่มีการชนไก่และเปิดให้นักท่องเที่ยว เข้าชมโดยเก็บค่าชมคนละ 100 บาท เพราะฉะนั้นในจังหวัดอื่นๆ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ชน ควรสร้าง จุดเด่นของไก่ชน ของท้องถิ่นขึ้นเพื่อนำมาเป็นจุดขายของท้องถิ่นตน

ประเด็นที่ 9 การส่งเสริมตลาดนัดชุมชน

ปัจจุบันในการซื้อ - ขายไก่ชนเพื่อใช้บริโภค หรือพ่อพันธุ์แม่พันธุ์เพื่อนำไปขยายพันธุ์ ส่วนใหญ่ ผู้ซื้อจะเข้าไปซื้อตามบ้านของเกษตรกรที่มีการเลี้ยงอยู่ทั่วไป ทำให้ผู้เลี้ยงไม่ค่อยได้ราคา และผู้ ซื้อก็ไม่ได้รับความสะดวกไม่คุ้มกับเวลาและค่าใช้จ่ายที่เสียไป ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีตลาดกลาง สำหรับซื้อ - ขายโดยตรง ตลาดนัดชุมชนจะเป็นสถานที่ที่ผู้ซื้อและผู้ขายพบกันเพื่อทำกิจกรรม ร่วมกันจะมีลักษณะเป็นตลาดชั่วคราว เฉพาะวันที่มีการประลองไก่ ซึ่งจะเป็นการประหยัดเวลา และค่าใช้จ่าย และเป็นประโยชน์กับชุมชน คือทุกคนสามารถเข้ามาหาซื้อไก่เพื่อบริโภค หรือหา พ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ เพื่อขยายพันธุ์ อีกทั้งยังได้แลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆเกี่ยวกับไก่ และเปิดโอกาสให้เกษตรกรนำสินค้าที่มีอยู่ในท้องถิ่นเข้ามาจำหน่ายไม่เฉพาะแต่ไก่เพียงอย่างเดียว ทำให้มีเงินหมุนเวียนในชุมชนเกิดขึ้น

กล่าวโดยสรุป แนวคิดในการส่งเสริมและพัฒนาการเลี้ยงไก่พื้นเมืองนั้นจะมีประโยชน์ เป็นอย่างมาก ถ้าได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมอย่างจริงจังจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งเป็นการ อนุรักษ์ไก่ชนให้อยู่คู่วิถีชีวิตคนไทย เป็นการสร้างมูลค่าให้กับไก่ เป็นทางเลือกในการประกอบ อาชีพเสริมของเกษตรกร ได้ก่อให้เกิดธุรกิจต่อเนื่อง ทำให้ครัวเรือนเกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น มี ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการ Samuelson (1917 อ้างใน กฤษณา ศักดิ์ศรี , 2534 :159) กล่าวว่า มนุษย์นั้น เพียรพยายามทุกวิถีทางในอันที่จะทำให้บรรลุความต้องการที่ละชั้น เมื่อความต้องการชั้นแรกได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการชั้นนั้นก็จะลดความสำคัญลงจนหมดความสำคัญไป ไม่เป็นแรงกระตุ้นอีกต่อไป แต่จะเกิดความสนใจและความต้องการสิ่งใหม่อีกต่อไป แต่ความต้องการขั้นต้นๆ ที่ได้รับการตอบสนองไปเรียบร้อยแล้วนั้น อาจกลับมาเป็นความจำเป็นหรือความต้องการครั้งใหม่อีกได้ เมื่อการตอบสนองความต้องการครั้งแรกได้สูญเสียหรือขาดหายไป และความต้องการที่เคยมีความสำคัญจะลดความสำคัญลง เมื่อมีความต้องการใหม่ๆ เข้ามาแทนที่ นอกจากนั้นแล้ว Gilmer กล่าวว่า "มนุษย์มีความต้องการหลายสิ่งหลายอย่าง เช่น อาหาร อากาศ น้ำ ที่อยู่อาศัยรวมทั้งสิ่งอื่นๆ ด้วย เช่น การยอมรับนับถือ สถานภาพ การเป็นเจ้าของ ฯลฯ แต่อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปความต้องการเหล่านี้ยากที่จะได้รับการตอบสนองจนอิ่มและพอใจทั้งๆ ที่ก็ได้รับอยู่แล้ว" ทุกวันนี้คนเราพยายามทำงานก็เพื่อจะสนองความต้องการของตน ทำงานเพื่อเงินเพราะเงินเป็นสื่อกลางของการแลกเปลี่ยนสิ่งต่างๆ ตามต้องการ แต่ถ้ามองให้ลึกกลงไปแล้วการทำงานไม่ใช่เพื่อเงินแต่อย่างเดียวเสมอไป เศรษฐีมีเงินมหาศาลก็ยังทำงานทั้งๆ ที่ทำงานแล้วได้เงินเป็น ค่าตอบแทนเพียงเล็กน้อย การทำงานเพื่อเงิน เป็นเพียงเหตุผลประการหนึ่งเท่านั้น ยังมีปัจจัยอื่นๆ อีกมากที่คนต้องการได้รับจากการทำงาน ซึ่งบางครั้งเงินไม่สามารถซื้อความต้องการบางอย่างได้ เพราะความต้องการของมนุษย์ มีอยู่ 3 ประการ (เสถียร เหลืองอร่าม , 2525:10- 18 และนิพนธ์ คันธเสวี, 2528:71)

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย หรือความต้องการทางสรีระ หรือความต้องการปฐมภูมิ
2. ความต้องการทางด้านจิตใจ หรือความต้องการในระดับสูง หรือความต้องการทุติยภูมิ
3. ความต้องการทางสังคม

3.1.1 ความหมายของความต้องการ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ. 2525 (2526 :323) กล่าวถึง "ความต้องการ" ว่าหมายถึง ความอยากได้ใคร่ได้หรือประสงค์จะได้ และเมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าวจะทำให้ร่างกายเกิดการความขาดสมดุลเนื่องมาจากมีสิ่งเร้ามากระตุ้น มีแรงขับภายในเกิดขึ้นทำให้ร่างกายไม่อาจอยู่นิ่งต้องพยายามดิ้นรนและแสวงหาเพื่อ

ตอบสนองความต้องการนั้นๆ เมื่อร่างกายได้รับตอบสนองแล้วร่างกายมนุษย์ก็กลับสู่ภาวะสมดุลอีกครั้งหนึ่งและก็จะเกิดความต้องการใหม่ๆ เกิดขึ้นมา ทดแทนวนเวียนอยู่ไม่มีที่สิ้นสุด

3.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการ

3.2.1 ทฤษฎีความต้องการของ Maslow ความต้องการพื้นฐาน เป็นปัจจัยที่สำคัญมากอย่างหนึ่งของความแตกต่างระหว่างบุคคล Maslow กล่าวว่า ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์เป็นสัญชาตญาณที่ติดตัวมนุษย์มาแต่กำเนิดมีอยู่ 5 ขั้นตอน เริ่มจากต่ำสุดไปสูงสุด โดยที่มนุษย์จำเป็นต้องได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นต่ำสุดจนเป็นที่พอใจก่อนที่ความต้องการขั้นสูง ความต้องการของมนุษย์แต่ละคนจะแตกต่างกันไป และพฤติกรรมหนึ่งก็สามารถตอบสนองความต้องการหลายๆอย่างได้ในเวลาเดียวกัน

Maslow ได้จัดความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ไว้ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Basic Physiological Need) เป็นความต้องการเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญต่อการดำรงชีวิต เช่น อากาศ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม การพักผ่อน การขับถ่าย เป็นต้น
2. ความต้องการความปลอดภัย (Safe and Security Need) เป็นความต้องการความปลอดภัยมั่นคง ความคุ้มครองปกป้อง ความต้องการความมั่นคงทางวัตถุปัจจัยภายนอก ความปลอดภัยจากการคุกคาม ปลอดภัยจากความวิตกกังวลอันตรายและความเจ็บปวดต่างๆ
3. ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Love and Belonging Need) หมายถึงความต้องการทางสังคม เช่น ความต้องการความรัก อยากให้ตนเป็นที่รัก ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม ต้องการมีส่วนร่วมในกลุ่ม
4. ความต้องการการยอมรับนับถือ (Esteem Need) หมายถึง ความต้องการความเคารพนับถือจากผู้อื่น (respect from others) บางทีเรียกว่า Self Esteem
5. ความต้องการบรรลุศักยภาพสูงสุดแห่งตน (Self Actualization Need) เป็นความต้องการสูงสุดของบุคคลที่จะต้องพยายามทำทุกสิ่งทุกอย่างตามความเหมาะสมและความสามารถของตนเองในทางที่สร้างสรรค์ดีงาม

3.2.2 ทฤษฎีความต้องการ ERG ของ Alderfer อัลเดอร์เฟอร์ (Alderfer 1969,pp.142-175 อ้างถึงใน สิรินาตย์ กฤษณาธาร,2552) ได้แบ่งความต้องการของมนุษย์เป็น 3 ระดับ คือ

1. ความต้องการที่จะดำรงชีวิต หรือความต้องการที่จะคงอยู่ (Existence:E) เป็นความต้องการที่จะมีชีวิต อยู่ในสังคมด้วยดี เป็นความต้องการปัจจัย 4 ในการดำรงชีวิต ความ

ต้องการทางวัตถุดิบเดือน ประโยชน์ตอบแทน สภาพการทำงาน ปัจจัยอำนวยความสะดวกในการทำงาน เป็นต้น

2. ความต้องการด้านความสัมพันธ์ (Relatedness:R) คือ ความต้องการผูกพันกับผู้อื่นในการทำงาน ต้องการเป็นพวกได้รับการยอมรับ ร่วมรับรู้และแบ่งปันความรู้สึกระหว่างกัน ต้องการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น ต้องการเป็นเพื่อน

3. ความต้องการด้านความเจริญเติบโต (Growth:G) เป็นความต้องการที่จะเจริญก้าวหน้าในการทำงาน สามารถทุ่มเทความรู้ความสามารถของตนในการทำงานอย่างเต็มที่ และสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเพิ่มขึ้นด้วย

ยิ่งกว่านั้นอัลเดอร์เฟอร์ (Alderfer) ค้นพบว่า ลำดับของประเภทความต้องการจะแตกต่างกันในแต่ละบุคคล บุคคลจะแสวงหาความยกย่องนับถือซึ่งเป็นความต้องการความก้าวหน้าเจริญเติบโตก่อนที่จะคำนึงถึงความต้องการด้านรูปธรรม ซึ่งเป็นความต้องการการอยู่รอดเป็นต้น

3.2.3 ทฤษฎีความต้องการของ Cooper Cooper (1958,pp. 31-33 อ้างถึงใน สิริ นาศย์ กฤษณาธาร,2552) กล่าวถึง ความต้องการของบุคลากรในการทำงานไว้หลายประการ ได้แก่ งานที่เขาสนใจ อุปกรณ์ที่ดีสำหรับการทำงาน ค่าจ้างเงินเดือนที่ยุติธรรม โอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน สภาพการทำงานที่ดี รวมทั้งชั่วโมงการทำงานที่เหมาะสม และสถานที่ทำงานที่เหมาะสม ความสะดวกในการไปและกลับ รวมทั้งสวัสดิการอื่นๆ ทำงานร่วมกับผู้บังคับบัญชาที่เข้าใจในการควบคุมปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นคนที่เขายกย่องนับถือ

กฤษณา ศักดิ์ศรี (2534 :159) กล่าวว่า มนุษย์นั้น เพียรพยายามทุกวิถีทางในอันที่จะให้บรรลุความต้องการที่ละขั้น เมื่อความต้องการขั้นแรกได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการขั้นนั้นก็จะลดความสำคัญลงจนหมดความสำคัญไป ไม่เป็นแรงกระตุ้นอีกต่อไป แต่จะเกิดความสนใจและความต้องการสิ่งใหม่อีกต่อไป แต่ความต้องการขั้นต้นๆ ที่ได้รับการตอบสนองไปเรียบร้อยแล้วนั้น อาจกลับมาเป็นความจำเป็นหรือความต้องการครั้งใหม่อีกได้ เมื่อการตอบสนองความต้องการครั้งแรกได้สูญเสียหรือขาดหายไป และความต้องการที่เคยมีความสำคัญจะลดความสำคัญลง เมื่อมีความต้องการใหม่ๆเข้ามาแทนที่

สรุปได้ว่า ความต้องการ หมายถึง ความอยากได้ใคร่ดี เป็นสิ่งเร้าที่ลอยกระตุ้นให้ไม่อาจอยู่นิ่ง ต้องดิ้นรนและแสวงหาเพื่อตอบสนองความต้องการนั้นๆ เมื่อได้รับการตอบสนองนั้นแล้วก็จะเกิดความต้องการใหม่ๆเข้ามาอีก ไม่มีที่สิ้นสุด

4. ความหมายและวิธีการส่งเสริมการเกษตร

4.1 ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร คือการบริการการศึกษาแบบเสริม หรือขยายออกไปสู่ประชาชนทั่วไปโดยเฉพาะเกษตรกร ให้ได้รับความรู้เพิ่มเติมเพื่อให้สามารถประกอบอาชีพและประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตทั้งครอบครัว ตามแนวทางของการศึกษานอกระบบ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะเน้นถึงความต้องการและเป้าหมายในการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับผู้ที่จะได้รับบริการการศึกษาตามแนวนี้จะเป็นใครก็ได้ทุกเพศทุกวัย เพื่อที่จะสามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จินดา ขลิบทอง 2538:9-10)

4.2 วิธีการส่งเสริมการเกษตร (เจริญ สุขนันตพงศ์ 2546:195-196)

4.2.1 วิธีการส่งเสริมการเกษตรแบบผ่านบุคคล โดยพิจารณาจากกลุ่มเป้าหมาย

1) **วิธีการส่งเสริมรายบุคคล** มุ่งส่งเสริมช่วยเหลือแนะนำเฉพาะบุคคลแต่ละรายในด้านเทคนิคและรายละเอียดเฉพาะอย่าง เมื่อเกษตรกรตัดสินใจรับวิธีการใหม่ๆ ไปปฏิบัติ (Adoption) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมก็ต้องช่วยเหลือติดตามแนะนำเพื่อให้งานเป็นไปอย่างถูกวิธี และแก้ปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เขาบรรลุผลสำเร็จ และเกิดความพึงพอใจเมื่องานสำเร็จตามที่คาดหวัง

2) **วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม** จะช่วยบุคคลเป้าหมายให้ได้รายละเอียดในเรื่องที่เขาสนใจมากขึ้น และนำไปสู่การไตร่ตรอง (Evaluation) ว่าจะลองทำดู (trial) หรือไม่ หากทดลองทำก็เป็นการพิสูจน์ด้วยตนเองว่าผลจะออกมาดีหรือไม่คืออย่างไร

3) **วิธีการส่งเสริมมวลชน** มวลชน มุ่งที่จะเผยแพร่สร้างการรับรู้ (Awareness) และความสนใจ (interest) ในเรื่องใหม่ๆ แนวความคิดใหม่ๆ ให้บุคคลเป้าหมายรู้ว่าเรื่องนั้นเรื่องนี้เกิดขึ้นแล้ว หากสนใจก็จะหารายละเอียดต่อไป

4.2.2 วิธีการส่งเสริมการเกษตรแบบผ่านสื่อ โดยพิจารณาจากรูปแบบของสื่อ เป็นวิธีการส่งเสริมเผยแพร่ความรู้ใหม่ๆ ให้แก่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเป้าหมายผ่านสื่อต่างๆ ตามความเหมาะสม อันได้แก่

1) **สื่อบุคคล** ได้แก่ สื่อบุคคลของทางราชการ สื่อบุคคลของเอกชน สถาบันการศึกษา ฯลฯ

2) **สื่อสิ่งพิมพ์** ได้แก่ แผ่นพับ คู่มือ โปสเตอร์ เอกสารทางวิชาการ วารสาร ฯลฯ

3) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ วีซีดี วิทยุ โทรทัศน์ เทปเสียง อินเทอร์เน็ต ฯลฯ

กล่าวโดยสรุป การส่งเสริมการเกษตร คือ วิธีการที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมติดต่อกับบุคคลเป้าหมาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสอน ให้ความรู้ แจ่มข่าวสาร แนะนำใจให้ปฏิบัติ หรือรับฟัง ปัญหาข้อคิดเห็นต่างๆ มีทั้งการส่งเสริมแบบผ่านคน และแบบผ่านสื่อ

5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธนศน์ บุญตาแสง (2545:91-94) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ไม้ชนกับวิถีชีวิตไทย พบว่าการเลี้ยงไก่ชนเป็นความรู้ เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่ได้ส่งสืบทอดต่อกันมานานหลายชั่วคน จนกลายเป็นภูมิปัญญาที่อยู่คู่กับคนไทย ทุกขั้นตอนของการเลี้ยงไก่ชน นับตั้งแต่การคัดเลือกพันธุ์ การคัดเลือกไก่สำหรับชน การฝึกไก่ การบำรุงเลี้ยง การเปรียบไก่ การเป็นมือน้ำ การบำรุงรักษาไก่หลังการชน เป็นวิถีชีวิตของชาวชนบท รวมถึงการทำผลิตภัณฑ์อื่นๆที่เกี่ยวข้องกับไก่ชน เช่น สุ่มไก่ ตะกร้าใส่ไก่ ฯลฯ ล้วนแต่เป็นภูมิปัญญาทั้งสิ้น ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของชาวชนบทในรูปเศรษฐกิจแบบพอเพียง เป็นการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ อีกทั้งยังสามารถสร้างงานสร้างอาชีพให้กับชุมชน เพื่อนำไปสู่การอยู่แบบพึ่งพาตนเอง แต่ในสถานการณ์ปัจจุบันเศรษฐกิจรัดตัว การผลิตเพื่ออยู่เพื่อกินอาจไม่เพียงพอ ดังนั้นการเลี้ยงไก่ชนจึงเป็นทางเลือกหนึ่งในการสร้างอาชีพให้กับชุมชน โดยการนำภูมิปัญญาที่ได้ส่งสืบทอดมาปรับใช้ให้เหมาะสม และรักษาจุดเด่นที่ยังประโยชน์ และมีผลกระทบต่อวัฒนธรรมและสังคมโดยรวมน้อยที่สุด ก็จะช่วยให้ชุมชนมีรายได้เพิ่ม

บัญญัติ ลิขิตเดชาโรจน์ (2547:33) ได้กล่าวว่า การอนุรักษ์ไก่พื้นเมือง เป็นการเก็บรักษาไก่พื้นเมืองที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย เพื่อให้คงลักษณะทางพันธุกรรมไว้โดยการกำหนดลักษณะของพันธุ์พื้นเมืองที่พบเห็นทั่วไปเป็นพันธุ์ท้องถิ่น

เกรียงไกร โชษประการ (2543:5-53) ได้ศึกษาการเลี้ยงไก่พื้นเมืองและไก่ลูกผสมพื้นเมืองอดีตและปัจจุบัน พบว่า การเลี้ยงไก่ในประเทศไทยแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ 1. ไก่พันธุ์ต่างประเทศ 2. ไก่พื้นเมือง และ 3. ไก่ลูกผสมพื้นเมือง โดยการเลี้ยงไก่พันธุ์ต่างประเทศมีพัฒนาการเป็น 2 ระยะ คือระยะก่อนและหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ส่วนการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเริ่มขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมเมื่อประมาณ 20 ปีที่ผ่านมา โดยมีเป้าหมายหลักในการพัฒนา คือ เพื่อเป็นแหล่งอาหารโปรตีน และเพื่อเป็นรายได้เสริมของเกษตรกร สำหรับวัตถุประสงค์ในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของ

เกษตรกร แบ่งเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ เพื่อเป็นอาหารในครอบครัว เพื่อความเพลิดเพลิน และเพื่อ เกมกีฬา

มานิตย์ เทวรักษ์พิทักษ์ (2547:54) ได้กล่าวว่า ไก่ชนเป็นไก่ที่มีการพัฒนาพันธุกรรมอยู่ ตลอดเวลาตั้งแต่อดีต เป็นไก่ที่ฉลาด มีความแข็งแรง ทรหดอดทน มีความทนทานต่อ สภาพแวดล้อม และ โรคต่างๆ ได้เป็นอย่างดี มีความสง่างาม มีสีสันสวยงาม มีชั้นเชิงชน หลากหลาย มีความฉลาดว่องไว ซึ่งถือเป็นลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ประจำพันธุ์ ซึ่งเป็นภูมิ ปัญญาของบรรพบุรุษที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และพัฒนาให้คงอยู่กับเกษตรกรไทย เนื่องจากไก่ ชนเป็นสัตว์ที่เหมาะสมกับการเลี้ยงในสภาพพื้นที่ในชนบท เป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับผู้เลี้ยง และ สร้างเศรษฐกิจในได้อย่างแท้จริง เป็นสินค้าชนิดเดียวที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ตัวละ 100 - 1,000 เท่า ของราคาไก่บริโภค โดยที่ผู้ขายเป็นผู้กำหนดราคาได้เองตามความพอใจ เพียงแต่เปิด โอกาสให้ผู้เลี้ยงได้มีสถานที่สำหรับคัดเลือกเพื่อให้ได้ไก่ที่มีลักษณะเป็นไก่ชน มีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง และทนทาน โดยการอนุญาตเปิดสนามกีฬาชนไก่ที่ถูกต้องตามกฎหมายให้มากขึ้น แต่ ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไข และหลักเกณฑ์ตามกฎหมายที่สมาคมอนุรักษ์และพัฒนาไก่พื้นเมืองไว้ คือ ให้สมาคมวางแผนการสวมเดือย

ขวัญหทัย เจริญไมตรีมิตร (2544:121 – 125) ได้ศึกษา คน ไก่ชน และการชนไก่ ปัจจุบันปรากฏการณ์ทางสังคมในเรื่องไก่ชน พบว่า การชนไก่ถูกให้นิยามว่า เป็นการเล่นการ พนัน เนื่องจากเมื่อศึกษาความต้องการของผู้เลี้ยงไก่ชนเพื่อนำเข้าบ่อนไก่พบว่า คนเหล่านั้น ต้องการเพียงไก่เก่ง เพื่อต้องการที่จะเอาชนะโดยมีผลมาจากการพนัน จึงมีการนำพันธุ์จากต่างชาติ เข้ามา เช่น ไก่พม่า ไก่เวียดนาม โดยที่ฟาร์มบางแห่งมีการผสมพันธุ์จนมีลักษณะเฉพาะตัวของ ไก่ชน ทำให้ชาวบ้านที่เลี้ยงไก่ชนด้วยวิธีดั้งเดิมของไทยแสดงอาการเป็นห่วงว่า ไก่ชนไทยต่อไป จะไม่มีความบริสุทธิ์ในสายพันธุ์อีกต่อไป กลุ่มคนเหล่านี้จึงไม่ยอมให้ไก่พันธุ์ต่างชาติผสมกับไก่ พันธุ์แท้ของพวกเขา ซึ่งเป็นแนวคิดและแนวทางเดียวกันกับสมาคมอนุรักษ์และพัฒนาไก่พื้นเมือง ซึ่งต้องการอนุรักษ์และพัฒนาสายพันธุ์ไก่ชนไทยที่มีอดีตอันยาวนาน ด้วยการพยายามรวบรวม องค์ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับไก่ชนไทย เพื่อกำหนดเป็นอุดมทัศน์ยี่ไก่ชนไทย ขณะเดียวกันก็ ส่งเสริมให้ผู้เลี้ยงไก่ชน นอกจากจะเลี้ยงเพื่อการชนไก่แล้ว ยังสามารถเลี้ยงไก่ชนเป็นอาชีพได้ จากความพยายามดังกล่าวทำให้ปัจจุบันนอกจากกิจกรรมขายไก่ชนแล้ว ยังมีกิจกรรมอื่นๆ ที่เกิด จากการชนไก่ เช่น อาหารและยาไก่ รวมทั้งอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการชนไก่ที่สามารถขายได้ให้ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับไก่ชนได้

<http://www.dld.go.th/service/webeggs/natikeep.html> (ค้นวันที่ 19 กันยายน 2555) ได้กล่าวถึงแนวทางการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ของไก่ชนอย่างยั่งยืน ว่าเป็นการ

สนับสนุนส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงไก่ชนต่อครัวเรือนเพิ่มมากขึ้นสม่ำเสมอตลอดทั้งปี เพื่อจะได้ปริมาณไก่ชนที่เพิ่มขึ้นและได้ประโยชน์โดยตรง วิธีที่คาดว่าจะได้ผลก็คือ การสร้างเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ชน การรวมกลุ่มกันผลิต การรวมกลุ่มกันจำหน่าย เพื่อให้สามารถสร้างคุณภาพทางการตลาด และสร้างเป็นเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนสินค้า ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และประสบการณ์ จะได้รับรู้ความเคลื่อนไหวต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว และอีกวิธีหนึ่งก็คือ การสนับสนุนให้มีการจัดตั้งตลาดกลางไก่ชนขึ้นทุกอำเภอ หรือตำบลๆ ละ 1 แห่ง เพื่อเป็นแหล่งซื้อขาย แลกเปลี่ยนพันธุ์ คัดพันธุ์ ทดสอบพันธุ์ เผยแพร่ แลกเปลี่ยนความรู้ข่าวสารทั้งทางด้านวิชาการ และข้อมูลด้านการตลาด ตลอดจนเป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรที่เกี่ยวข้อง จะเป็นการนำผลผลิตจากการอนุรักษ์ไก่ชนไปใช้ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรผู้อนุรักษ์และพัฒนาโดยตรง อีกทั้งเพื่อประสานงานการอนุรักษ์และพัฒนาเผยแพร่ข่าวสาร ตลอดจนจดทะเบียนและรับรองพันธุ์ให้แก่เกษตรกรผู้ซึ่งพัฒนาไก่ของตนเองได้คุณสมบัติตามที่ตลาดต้องการ เช่น ชนเก่ง หรือมีลักษณะพิเศษต่างไปจากของคนอื่น ก็สามารถจดทะเบียนรับรองพันธุ์ได้ เพื่อประโยชน์ต่อการซื้อขายของเกษตรกรและผู้บริโภค

กล่าวโดยสรุป การเลี้ยงไก่ชนเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมและอนุรักษ์ไว้ให้คนรุ่นหลังได้ใช้ประโยชน์ ทั้งเป็นอาหารในครัวเรือน เป็นกีฬา และเป็นอาชีพ สามารถสร้างรายได้ให้กับผู้เลี้ยงรวมถึงธุรกิจต่อเนื่องอื่นๆ อีกมากมาย ควรค่าแก่การรักษาและพัฒนาให้คงอยู่กับเกษตรกรไทย และคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ ความเป็นเอกลักษณ์ของวิถีไทย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร หมู่ที่ 3 ตำบลวังตะเคียน อำเภอนางรอง หนองมะโมง จังหวัดชัยนาท เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากร

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษานี้ เป็นเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง หมู่ที่ 3 ตำบลวังตะเคียน อำเภอนางรองมะโมง จังหวัดชัยนาท และยังคงเลี้ยงไก่พื้นเมืองอยู่ ได้ศึกษาจากประชากรทั้งหมดจำนวน 84 ราย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ลักษณะของเครื่องมือ การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structure interview) ประกอบด้วยคำถามที่กำหนดคำตอบให้เลือกตอบ (open – ended question) และคำถามแบบปลายปิด (close – ended question) คำถามมีจำนวนทั้งหมด 3 ตอน

2.1.1 ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพหลัก การเป็นสมาชิกกลุ่ม ประสิทธิภาพ การผ่านการอบรม สื่อในครัวเรือน สื่อในชุมชน แหล่งรับรู้ข่าวสาร แหล่งเงินทุน การถือครองพื้นที่ ขนาดพื้นที่

2.1.2 ตอนที่ 2 สภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ในการเลี้ยง ลักษณะการประกอบอาชีพในการเลี้ยง จำนวนแรงงาน พันธุ์ แหล่งที่มาของพันธุ์ จำนวนไก่ที่เลี้ยง การผสมพันธุ์ การขึ้นทะเบียน รายได้จากการเลี้ยง รายจ่ายจากการเลี้ยง โรงเรือนและอุปกรณ์ อาหารที่ใช้เลี้ยง ยาที่ใช้ในการรักษา การจัดการ การสุขาภิบาล

2.1.3 ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร

ประกอบด้วย ช่องทางสื่อ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และวิธีการการส่งเสริมที่เหมาะสม ได้แก่ การสาธิต การฝึกปฏิบัติ การทัศนศึกษา การบรรยาย และการทดลองเลี้ยง

2.2 การสร้างเครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

2.2.1 ศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย จากหนังสือ เอกสาร ผลงานทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2.2.2 กำหนดตัวแปรและสร้างแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วยคำถามที่กำหนดค่าให้ตอบ และความต้องการความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงไก่พื้นเมือง เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

2.2.3 เมื่อสร้างแบบสัมภาษณ์แล้ว นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ แล้วนำข้อเสนอแนะมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง

2.2.4 การทดสอบเครื่องมือ โดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดสอบกับผู้เลี้ยงไก่ชนในจังหวัดนครปฐม และจังหวัดนนทบุรี จำนวน 20 ราย เพื่อทราบความเข้าใจของผู้เลี้ยงไก่ชน ความเหมาะสมถูกต้องของเนื้อหาแล้ว จากนั้นนำมาทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์อีกครั้ง แล้วจึงนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง หมู่ที่ 3 ตำบลวังตะเคียน อำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท ต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.1 การติดต่อประสานงาน ผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานกับประธานกลุ่มสมาชิกเครือข่ายเลี้ยงไก่พื้นเมือง หมู่ที่ 3 ตำบลวังตะเคียน อำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท เพื่อขอความร่วมมือในการให้ข้อมูล นัดหมาย วัน เวลา สถานที่ เพื่อให้กลุ่มสมาชิกดำเนินการให้สัมภาษณ์

3.2 การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการกรอกแบบสัมภาษณ์ เช่น ปากกา ดินสอ

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์สัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการ คือ แนะนำตนเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับให้เกษตรกรได้เข้าใจ และขอความร่วมมือให้เกษตรกรให้ข้อมูลที่เป็นจริง ครบถ้วน หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ทบทวนความสมบูรณ์ของข้อมูล และกล่าวขอบคุณเมื่อดำเนินการเก็บข้อมูลเสร็จสิ้น

3.4 ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่ 24 กุมภาพันธ์ – 10 มีนาคม 2556 เก็บรวบรวมได้ครบถ้วน จำนวน 84 ราย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์มา ตรวจสอบความสมบูรณ์และถูกต้อง จัดทำรหัสและบันทึกข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำเร็จรูป ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง หมู่ที่ 3 ตำบลวังตะเคียน อำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 2 สภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร หมู่ที่ 3 ตำบลวังตะเคียน อำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร หมู่ที่ 3 ตำบลวังตะเคียน อำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกณฑ์การประเมิน ระดับความต้องการการส่งเสริม ใช้ค่าน้ำหนักเฉลี่ย ดังนี้

$$1.00 - 1.80 = \text{น้อยที่สุด}$$

$$1.81 - 2.60 = \text{น้อย}$$

$$2.61 - 3.40 = \text{ปานกลาง}$$

$$3.41 - 4.20 = \text{มาก}$$

$$4.21 - 5.00 = \text{มากที่สุด}$$

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

รายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูล เรื่อง “การเลี้ยงไก่พื้นเมือง ของกลุ่มเกษตรกร หมู่ที่ 3 ตำบลวังตะเคียน อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์” ครั้งนี้แยกการนำเสนอเป็นหมวดหมู่เป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 2 การเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ความต้องการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

การศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร หมู่ที่ 3 ตำบลวังตะเคียน อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งได้เลือกเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองทุกรายในการศึกษาและได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

1.1 สภาพทางสังคม

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพทางสังคมของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง ผลการวิเคราะห์ ด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 1.1 เพศ อายุ ระดับการศึกษา

		N=84	
	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ			
	ชาย	77	91.67
	หญิง	7	8.33

ตารางที่ 1.1 (ต่อ)

N=84		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	2	2.39
31 – 40 ปี	8	9.52
41 – 50 ปี	28	33.33
51 – 60 ปี	36	42.86
มากกว่า 60 ปี	10	11.90
ต่ำสุด = 29 ปี สูงสุด = 65 ปี เฉลี่ย = 51.23 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 8.470		
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	49	58.33
มัธยมศึกษาตอนต้น	22	26.19
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)	10	11.90
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)	2	2.39
ปริญญาตรี	1	1.19

จากตารางที่ 1.1 แสดงให้เห็นถึงสภาพทางสังคมของเกษตรกร พอสรุปได้ดังนี้
เพศ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 91.67 เป็นเพศชาย และมีเพียงร้อยละ 8.33 ที่เป็นเพศหญิง
อายุ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 42.86 มีอายุ 51 – 60 ปี รองลงมาร้อยละ 33.33 มีอายุ 41 -
50 ปี และน้อยที่สุดร้อยละ 2.39 มีอายุต่ำกว่า 30 ปี โดยเกษตรกรมีอายุต่ำสุด 29 ปี และมีอายุสูงสุด
65 ปี อายุเฉลี่ย 51.23 ปี

ระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 58.33 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา
รองลงมาร้อยละ 26.19 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมีเพียงร้อยละ 1.19 ที่จบ
การศึกษาระดับปริญญาตรี

ตารางที่ 1.2 จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพหลัก การเป็นสมาชิกกลุ่ม กลุ่มสมาชิกที่เป็น
ประสบการณ์การเลี้ยง การได้รับการอบรม

N=84

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
3 – 4 คน	8	9.52
5 – 6 คน	47	55.95
7 – 8 คน	29	45.33
ต่ำสุด = 3 คน สูงสุด = 8 คน ค่าเฉลี่ย = 6.03 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.176		
อาชีพหลัก		
เกษตรกร	59	70.23
รับราชการ	1	1.19
ทำฟาร์มไก่	24	28.58
การเป็นสมาชิกกลุ่ม		
เป็น	84	100.00
กลุ่มสมาชิกเครือข่ายเลี้ยงไก่พื้นเมือง	84	100.00
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	7	8.33
กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	66	78.57
กลุ่มลูกค้า ธกส.	52	61.90
สมาคมไก่ชนไทย	15	17.86

ตารางที่ 1.2 (ต่อ)

N=84		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์ในการเลี้ยง		
น้อยกว่า 10 ปี	19	22.62
10 – 12 ปี	36	42.86
13 – 14 ปี	11	13.09
15 – 16 ปี	11	13.09
มากกว่า 16 ปี	7	8.34
ต่ำสุด=7 ปี สูงสุด=25 ปี ค่าเฉลี่ย=11.90 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3.291		
การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่		
ได้รับการอบรม	84	100.00
1 ครั้ง	52	61.90
2 ครั้ง	29	34.53
3 ครั้ง	3	3.57
ต่ำสุด=1 ครั้ง สูงสุด= 3 ครั้ง ค่าเฉลี่ย =1.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.562		

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 1.2 แสดงให้เห็นถึงสภาพทางสังคมของกลุ่มเกษตรกร พอสรุปได้ดังนี้
จำนวนสมาชิกในครอบครัว พบว่า เกษตรกรร้อยละ 55.95 มีจำนวนสมาชิก 5 - 6 คน รองลงมาร้อยละ 34.53 มีจำนวนสมาชิก 7 - 8 คน และร้อยละ 9.52 มีจำนวนสมาชิก 3 - 4 คน กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองมีสมาชิกในครัวเรือนต่ำสุด 3 คน และกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองมีสมาชิกในครัวเรือนสูงสุด 8 คน สมาชิกในครัวเรือนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองเฉลี่ย 6.03 คน

อาชีพหลัก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 70.23 มีอาชีพทำการเกษตร รองลงมาร้อยละ 28.57 มีอาชีพทำฟาร์มไก่ มีเพียงร้อยละ 1.19 ที่มีอาชีพรับราชการ

การเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า เกษตรกรทุกคนเป็นสมาชิกกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 100.00
ประเภทสมาชิกที่เป็นสมาชิก พบว่า เกษตรกรทุกคน คิดเป็นร้อยละ 100.00 เป็น
สมาชิกกลุ่มสมาชิกเครือข่ายเลี้ยงไก่พื้นเมือง รองลงมาร้อยละ 78.57 เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจ
ชุมชน และน้อยที่สุดร้อยละ 8.33 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ประสบการณ์เกี่ยวกับการเลี้ยงไก่พื้นเมืองจนถึงปัจจุบัน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 42.86
มีประสบการณ์ 10 – 12 ปี รองลงมาร้อยละ 22.62 มีประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปี และน้อยที่สุดร้อย
ละ 8.34 มีประสบการณ์มากกว่า 16 ปี กลุ่มเกษตรกรมีประสบการณ์ต่ำสุด 7 ปี และมี
ประสบการณ์สูงสุด 25 ปี มีประสบการณ์เฉลี่ย 11.90 ปี

การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่พื้นเมือง พบว่า เกษตรกรทุกรายผ่านการอบรม
คือร้อยละ 100.00 ร้อยละ 61.90 ผ่านการอบรม 1 ครั้ง รองลงมา ร้อยละ 34.53 ผ่านการอบรม 2 ครั้ง และ
ร้อยละ 3.57 ผ่านการอบรม 3 ครั้ง

ตารางที่ 1.3 สื่อในครัวเรือน และสื่อในชุมชน

N=84		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
สื่อในครัวเรือน *		
โทรทัศน์	84	100.00
วิทยุ	84	100.00
วีซีดี	84	100.00
รับเอกสารวิชาการทางการเกษตร	24	28.58
สื่อในชุมชน *		
หอกระจายข่าว	84	100.00
ผู้นำกลุ่มเกษตรกร	84	100.00
ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี	24	28.58

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 1.3 แสดงให้เห็นถึงสภาพทางสังคมของกลุ่มเกษตรกร พอสรุปได้ดังนี้
สื่อในครัวเรือน พบว่า เกษตรกรทุกรายคือร้อยละ 100.00 มีโทรทัศน์ วิทยุ และเครื่อง
 เล่นวีซีดี และร้อยละ 28.58 รับเอกสารวิชาการเกษตร

สื่อในชุมชน พบว่า เกษตรกรทุกรายคือร้อยละ 100.00 รับสื่อจาก หอกระจายข่าว และ
 ผู้นำกลุ่มเกษตร และร้อยละ 28.58 รับจากศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล

ตารางที่ 1.4 แหล่งรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร ในเรื่องพันธุ์ การคัด
 และการปรับปรุงพันธุ์ โรงเรือนและอุปกรณ์ในโรงเรือน การใช้อาหาร ยาที่ใช้ใน
 การรักษาโรค การสุขาภิบาล จากแหล่งรับรู้ข่าวสาร ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ เจ้าหน้าที่
 รัฐ วารสารเกษตร กลุ่ม/ชมรม แผ่นพับ

N=84

ข่าวสารเรื่อง	แหล่งรับรู้ข่าวสาร (จำนวน/ร้อยละ)					
	โทรทัศน์	วิทยุ	เจ้าหน้าที่รัฐ	วารสารเกษตร	กลุ่ม/ชมรม	แผ่นพับ
-พันธุ์ *	0 (0.00)	0 (0.0)	29 (34.5)	24 (28.6)	84 (100.00)	30 (35.7)
-การคัดและการปรับปรุงพันธุ์ *	31 (36.9)	0 (0.0)	28 (33.3)	24 (28.6)	84 (100.00)	32 (38.1)
-โรงเรือนและอุปกรณ์ในโรงเรือน *	0 (0.0)	0 (0.0)	73 (86.9)	24 (28.6)	84 (100.00)	30 (35.7)
-การใช้อาหาร *	0 (0.0)	0 (0.0)	50 (59.5)	24 (28.6)	84 (100.00)	25 (29.8)
-ยาที่ใช้ในการรักษาโรค*	0 (0.0)	0 (0.0)	53 (63.1)	24 (28.6)	84 (100.00)	29 (34.5)
-การสุขาภิบาล*	0 (0.0)	0 (0.0)	84 (100.00)	24 (28.6)	84 (100.00)	30 (35.7)

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 1.4 แหล่งรับรู้ข่าวสารของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง ซึ่งผลการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

พบว่า เกษตรกรทั้งหมดคือร้อยละ 100.00 ได้รับข่าวสารจากกลุ่ม/ชมรมในทุกเรื่อง จากเจ้าหน้าที่รัฐในเรื่องการสุขภาพสัตว์ ส่วนโทรทัศน์ได้รับ 2 เรื่อง คือเรื่องพันธุ์ไก่ชน การคัดและการปรับปรุงพันธุ์ และไม่ได้รับเลยจากสื่อวิทยุ

1.2 สภาพทางเศรษฐกิจ

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง ด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 1.5 แหล่งเงินทุน การถือครองพื้นที่ในการเลี้ยง ขนาดพื้นที่ในการเลี้ยง

N=84		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
แหล่งเงินทุน		
ของตนเอง	84	100.00
ญาติพี่น้อง	7	8.33
การถือครองพื้นที่ในการเลี้ยง		
ที่ดินของตนเอง	84	100.00
ขนาดพื้นที่ในการเลี้ยง		
ไม่เกิน 400 ตารางเมตร	27	32.15
401 – 500 ตารางเมตร	7	8.33
501 – 600 ตารางเมตร	31	36.90
601 – 700 ตารางเมตร	12	14.29
มากกว่า 700 ตารางเมตร	7	8.33
ต่ำสุด=300 ตร.ม สูงสุด=1,000 ตร.ม. ค่าเฉลี่ย =547.61 ตร.ม. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.548		

จากตารางที่ 1.5 แสดงให้เห็นถึงสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร พอสรุปได้ดังนี้ แหล่งเงินทุนในการเลี้ยง พบว่า เกษตรกรทุกรายคือร้อยละ 100.00 มีแหล่งเงินทุนของตนเอง และมีเพียงร้อยละ 8.33 ใช้เงินทุนของญาติพี่น้องด้วย

การถือครองพื้นที่ในการเลี้ยง พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองทั้งหมดคือร้อยละ 100.00 มีที่ดินเป็นของตนเอง

ขนาดพื้นที่ในการเลี้ยง พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 36.90 ใช้พื้นที่ในการเลี้ยงระหว่าง 501 – 600 ตารางเมตร รองลงมาร้อยละ 32.15 ใช้พื้นที่ในการเลี้ยงไม่เกิน 400 ตารางเมตร และน้อยที่สุดร้อยละ 8.33 ใช้พื้นที่ในการเลี้ยงมากกว่า 700 ตารางเมตร และระหว่าง 401 – 500 ตารางเมตร ขนาดพื้นที่ในการเลี้ยงของกลุ่มเกษตรกรต่ำสุด 300 ตารางเมตร ขนาดพื้นที่ในการเลี้ยงของกลุ่มเกษตรกรสูงสุด 1,000 ตารางเมตร ขนาดพื้นที่ในการเลี้ยงของกลุ่มเกษตรกรเฉลี่ย 547.61 ตารางเมตร

ตารางที่ 1.6 รายได้จากการเลี้ยงไก่พื้นเมือง (ในปี 2555) ต่อครัวเรือน ได้แก่ รายได้จากการขายเนื้อ รายได้จากการขายพันธุ์ รายได้จากการนำไปแปรรูป รายได้รวมจากการเลี้ยงไก่พื้นเมือง ดังตารางต่อไปนี้

N=84		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
รายได้จากการขายเนื้อ		
ไม่เกิน 30,000 บาท	10	11.90
30,001 – 33,000 บาท	15	17.86
33,001 – 36,000 บาท	27	32.14
36,001 – 39,000 บาท	10	11.90
มากกว่า 39,000 บาท	22	26.20
ค่าต่ำสุด=29,000 บาท ค่าสูงสุด =50,000 บาท ค่าเฉลี่ย= 35,523 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 4183		

ตารางที่ 1.6 (ต่อ)

			N=84
รายการ	จำนวน	ร้อยละ	
รายได้จากการขายพันธบัตร			
ไม่มีการขายพันธบัตร	56	66.67	
มีการขายพันธบัตร	28	33.33	
มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท	4	4.76	
10,001 – 20,000 บาท	5	5.96	
20,001 – 30,000 บาท	6	7.14	
30,001 – 40,000 บาท	7	8.33	
มากกว่า 40,000 บาท	6	7.14	
ต่ำสุด=2,000 บาท ค่าสูงสุด=200,000 บาท ค่าเฉลี่ย=11,198 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=26490			
รายได้จากการนำไปแข่งขัน			
ไม่แข่งขัน	60	71.43	
แข่งขัน	24	28.57	
มีรายได้30,000 – 40,000 บาท	2	2.38	
40,001 – 50,000 บาท	15	17.86	
50,001 – 60,000 บาท	2	2.38	
60,001 – 70,000 บาท	1	1.19	
มากกว่า 70,000 บาท	4	4.76	
ค่าต่ำสุด=4,000บาท ค่าสูงสุด=100,000บาท ค่าเฉลี่ย=16,428บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=27534			

ตารางที่ 1.6 (ต่อ)

N=84

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
รายได้รวมจากการเลี้ยงไก่พื้นเมือง		
ไม่เกิน 30,000 บาท	10	11.90
30,001 – 33,000 บาท	15	17.86
33,001 – 36,000 บาท	27	32.15
36,001 – 39,000 บาท	10	11.90
มากกว่า 39,000 บาท	22	26.19
ค่าต่ำสุด=29,000บาทค่าสูงสุด=370,000บาทค่าเฉลี่ย=64,297บาทส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 55832		

จากตารางที่ 1.6 แสดงให้เห็นด้านรายได้จากการเลี้ยงไก่พื้นเมือง (ในปี 2555) พอสรุปได้ดังนี้

รายได้จากการขายเนื้อไก่ (มีชีวิต) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 32.14 มีรายได้ระหว่าง 33,001 – 36,000 บาท รองลงมาร้อยละ 26.20 มีรายได้มากกว่า 39,000 บาท น้อยที่สุดร้อยละ 11.90 มีรายได้ไม่เกิน 30,000 และ มีรายได้ระหว่าง 36,001 – 39,000 บาท ในร้อยละที่เท่ากัน รายได้จากการขายเนื้อไก่ของเกษตรกรต่ำสุด 29,000 บาท รายได้จากการขายเนื้อไก่สูงสุด 50,000 บาท รายได้จากการขายเนื้อไก่เฉลี่ย 35,523 บาท

รายได้จากการขายพันธุ์ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 66.67 ไม่มีการขายพันธุ์ รองลงมาร้อยละ 8.33 ขายได้ระหว่าง 30,001 – 40,000 บาท และน้อยที่สุดร้อยละ 4.76 ขายได้ไม่เกิน 10,000 บาท รายได้จากการขายพันธุ์ของกลุ่มเกษตรกรต่ำสุด 2,000 บาท และรายได้จากการขายพันธุ์ของกลุ่มเกษตรกรสูงสุด 200,000 บาท รายได้จากการขายพันธุ์ของกลุ่มเกษตรกรเฉลี่ย 11,988 บาท

รายได้จากการนำไปแข่งขัน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 71.43 ไม่มีการนำไปแข่งขัน ส่วนร้อยละ 28.57 มีรายได้จากการนำไปแข่งขัน มีดังนี้ ร้อยละ 17.86 มีรายได้ระหว่าง 40,001 – 50,000 บาท และน้อยที่สุดร้อยละ 2.38 มีรายได้ระหว่าง 30,000 – 40,000 บาท และ 50,001 – 60,000 บาท ในร้อยละที่เท่ากัน รายได้จากการนำไปแข่งขันของเกษตรกรต่ำสุด 40,000 บาท

และรายได้จากการนำไปแข่งขันของเกษตรกรสูงสุด 100,000 บาท รายได้จากการนำไปแข่งขันของเกษตรกรเฉลี่ย 16,428

รายได้รวมจากการเลี้ยงไก่ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 32.15 มีรายได้ระหว่าง 33,001 – 36,000 บาท รองลงมาร้อยละ 26.19 มีรายได้มากกว่า 39,000 บาท และน้อยที่สุดร้อยละ 11.90 มีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาท และระหว่าง 36,001 – 39,000 บาทในร้อยละที่เท่ากัน รายได้รวมจากการเลี้ยงไก่ของเกษตรกรต่ำสุด 29,000 บาท และรายได้รวมจากการเลี้ยงไก่ของเกษตรกรสูงสุด 370,000 บาท รายได้รวมจากการเลี้ยงไก่ของเกษตรกรเฉลี่ย 64,297.61 บาท

ตารางที่ 1.7 รายจ่ายจากการเลี้ยงไก่พื้นเมือง (ในปี 2555) ต่อครัวเรือน ได้แก่ ค่าพันธุ์ ค่าโรงเรือน ค่าอุปกรณ์ในโรงเรือน ค่าอาหาร ค่ายารักษาโรค ค่าใช้จ่ายในการนำไปแข่งขัน ค่าจ้างแรงงาน รวมรายจ่ายจากการเลี้ยงไก่

N=84		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ค่าพันธุ์		
ไม่มีค่าพันธุ์	60	71.43
มีค่าพันธุ์	24	28.57
รายได้ 4,000 - 6,000 บาท	16	19.04
6,001 – 8,000 บาท	6	7.14
8,001 – 10,000 บาท	2	2.39
ค่าต่ำสุด=4,000 บาท ค่าสูงสุด=10,000 บาท ค่าเฉลี่ย=1,761 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=2.947		
ค่าโรงเรือน		
ไม่มีค่าใช้จ่าย	84	100.00
ค่าอุปกรณ์ในโรงเรือน		
ไม่มีค่าใช้จ่าย	84	100.00

ตารางที่ 1.7 (ต่อ)

			N=84
รายการ	จำนวน	ร้อยละ	
ค่าอาหาร			
ไม่เกิน 4,500 บาท	5	5.95	
4,501 – 5,500 บาท	22	26.19	
5,501 – 6,500 บาท	23	27.38	
6,501 – 7,500 บาท	10	11.90	
มากกว่า 7,500 บาท	24	28.58	
ค่าต่ำสุด=4,000 บาท ค่าสูงสุด=30,000 บาท ค่าเฉลี่ย=8,171 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=4.453			
ค่ายารักษาโรค			
ไม่เกิน 1,200 บาท	22	26.19	
1,201 – 1,900 บาท	15	17.86	
1,901 – 2,600 บาท	22	26.19	
2,601 – 3,300 บาท	1	1.19	
มากกว่า 3,300 บาท	24	28.58	
ค่าต่ำสุด=1,000 บาท ค่าสูงสุด=10,000 บาท ค่าเฉลี่ย=3,077 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=2639			

ตารางที่ 1.7 (ต่อ)

N=84		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ค่าใช้จ่ายในการนำไปแข่งขัน		
ไม่มีค่าใช้จ่าย	60	71.43
มีค่าใช้จ่าย	24	28.57
มีรายจ่าย 10,000 – 17,000 บาท	4	4.76
17,001 – 24,000 บาท	10	11.91
24,001 – 31,000 บาท	6	7.14
มากกว่า 31,000 บาท	4	4.76
ค่าต่ำสุด=10,000 บาท ค่าสูงสุด=100,000 บาท ค่าเฉลี่ย=7,857 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=1575		
ค่าจ้างแรงงาน		
ไม่มีการจ้าง	68	80.96
มีการจ้าง	16	19.04
รายจ่ายค่าจ้าง 36,000 บาท	9	10.71
รายจ่ายค่าจ้าง 72,000 บาท	7	8.33
ค่าต่ำสุด=36,000 บาท ค่าสูงสุด=72,000 บาท ค่าเฉลี่ย=9857 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=2.189		
รวมรายจ่ายจากการเลี้ยงไก่พื้นเมือง		
ไม่เกิน 20,000 บาท	19	22.61
20,001 – 25,000 บาท	11	13.10
25,001 – 30,000 บาท	28	33.33
30,001 – 35,000 บาท	2	2.38
มากกว่า 35,000 บาท	24	28.58
ค่าต่ำสุด=5,000 บาท ค่าสูงสุด=220,000 บาท ค่าเฉลี่ย=30,386 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=1.575		

จากตารางที่ 1.7 แสดงให้เห็นด้านรายจ่ายจากการเลี้ยงไก่พื้นเมือง ในปี 2555 พอสรุปได้ดังนี้

รายจ่ายจากค่าพันธุ์ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 71.43 ไม่มีค่าพันธุ์ อีกร้อยละ 28.57 มีค่าพันธุ์ ร้อยละ 19.04 มีรายจ่ายค่าพันธุ์ระหว่าง 4,000 – 6,000 บาท และน้อยที่สุดร้อยละ 2.39 มีรายจ่ายค่าพันธุ์ระหว่าง 8,001 – 10,000 บาท รายจ่ายค่าพันธุ์ของกลุ่มเกษตรกรต่ำสุด 4,000 บาท รายจ่ายค่าพันธุ์ของกลุ่มเกษตรกรสูงสุด 10,000 บาท รายจ่ายค่าพันธุ์ของกลุ่มเกษตรกรเฉลี่ย 1,761 บาท

รายจ่ายจากค่าโรงเรือนและอุปกรณ์ในโรงเรือน พบว่า เกษตรกรทั้งหมด คือร้อยละ 100.00 ไม่มีค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ เพราะใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น

รายจ่ายจากค่าอาหาร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 28.58 มีค่าอาหารมากกว่า 7,500 บาท รองลงมาร้อยละ 27.38 มีค่าอาหารระหว่าง 5,501 – 6,500 บาท และน้อยที่สุดร้อยละ 5.95 มีค่าอาหารไม่เกิน 4,500 บาท รายจ่ายจากค่าอาหารของกลุ่มเกษตรกรต่ำสุด 4,000 บาท และรายจ่ายจากค่าอาหารของกลุ่มเกษตรกรสูงสุด 30,000 บาท รายจ่ายจากค่าอาหารของกลุ่มเกษตรกรเฉลี่ย 8,171 บาท

รายจ่ายจากค่ายารักษาโรค พบว่า เกษตรกรร้อยละ 28.58 มีค่ายามากกว่า 3,300 บาท รองลงมาร้อยละ 26.19 มีค่ายาระหว่าง 1,901 – 2,600 บาท และไม่เกิน 1,200 บาทในเปอร์เซ็นต์ที่เท่ากันและน้อยที่สุดร้อยละ 1.19 มีค่ายาระหว่าง 2,601 – 3,300 บาท รายจ่ายค่ายารักษาโรคของกลุ่มเกษตรกรต่ำสุด 1,000 บาท และรายจ่ายค่ายารักษาโรคของกลุ่มเกษตรกรสูงสุด 10,000 บาท รายจ่ายค่ายารักษาโรคของกลุ่มเกษตรกรเฉลี่ย 3,077

ค่าใช้จ่ายในการนำไปแข่งขัน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 71.43 ไม่มีค่าใช้จ่าย มีเพียงร้อยละ 28.57 ที่มีค่าใช้จ่าย ร้อยละ 11.91 เสียค่าใช้จ่ายเป็นเงินระหว่าง 17,001 – 24,000 บาท และน้อยที่สุดร้อยละ 4.76 เสียค่าใช้จ่ายเป็นเงินระหว่าง 10,000 – 17,000 บาท และมากกว่า 31,000 บาท ในร้อยละที่เท่ากัน ค่าใช้จ่ายจากการนำไปแข่งขันของเกษตรกรต่ำสุด 10,000 บาท และค่าใช้จ่ายจากการนำไปแข่งขันของเกษตรกรสูงสุด 100,000 บาท ค่าใช้จ่ายจากการนำไปแข่งขันเฉลี่ย 7,857 บาท

ค่าจ้างแรงงาน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 19.04 มีการจ้างแรงงาน ร้อยละ 10.71 มีการจ้างแรงงาน 1 คน และร้อยละ 8.33 มีการจ้าง 2 คน ค่าจ้างแรงงานต่ำสุด 36,000 บาท ค่าจ้างแรงงานสูงสุด 72,000 บาท ค่าเฉลี่ย 9,857

รวมรายจ่ายจากการเลี้ยงไก่พื้นเมือง พบว่า เกษตรกรร้อยละ 33.33 มีรายจ่ายระหว่าง 25,001 – 30,000 บาท รองลงมาร้อยละ 28.58 มีรายจ่ายมากกว่า 35,000 บาท และน้อยที่สุดร้อยละ

2.38 มีรายจ่ายระหว่าง 30,001 – 35,000 บาท รวมรายจ่ายจากการเลี้ยงไก่พื้นเมืองต่ำสุด 5,000 บาท และรวมรายจ่ายจากการเลี้ยงไก่พื้นเมืองสูงสุด 220,000 บาท รวมรายจ่ายจากการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเฉลี่ย 30,386.90 บาท

ตอนที่ 2 สภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร

การศึกษารายการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร หมู่ที่ 3 ตำบลวังตะเคียน อำเภอนางรอง จังหวัด ชัยนาท ซึ่งได้เลือกเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองทุกรายในการศึกษา และได้ศึกษาเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่พื้นเมือง ผลการวิเคราะห์ ด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 วัตถุประสงค์ ลักษณะการประกอบอาชีพ จำนวนแรงงานที่ใช้ในการเลี้ยง

N=84		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
วัตถุประสงค์หลักในการเลี้ยง *		
เพื่อจำหน่ายเป็นไก่เนื้อ	84	100.00
เพื่ออนุรักษ์สายพันธุ์	44	52.38
เพื่อเป็นกีฬา	28	33.33
เพื่อจำหน่ายพันธุ์	24	28.58
ลักษณะการประกอบอาชีพ		
เป็นอาชีพเสริม	60	71.42
เป็นอาชีพหลัก	24	28.58

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

N=84		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนแรงงานที่ใช้ในการเลี้ยง		
แรงงานในครัวเรือน	84	100.00
1 คน	4	4.77
2 คน	49	58.33
3 คน	26	31.00
4 คน	5	6.00
ค่าต่ำสุด = 1 คน ค่าสูงสุด = 4 คน ค่าเฉลี่ย = 2.38 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.674		
แรงงานจ้างที่จ้างในการเลี้ยง		
ไม่มีการจ้าง	67	79.76
มีการจ้าง	17	20.24
จ้าง 1 คน	10	11.90
จ้าง 2 คน	7	8.34
ค่าต่ำสุด = 1 คน ค่าสูงสุด = 2 คน ค่าเฉลี่ย = 0.28 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.612		

จากตารางที่ 2.1 แสดงให้เห็นถึงสภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร ดังนี้
วัตถุประสงค์หลักในการเลี้ยง พบว่า เกษตรกรทั้งหมดคือร้อยละ 100.00 เลี้ยงเพื่อ
 จำหน่ายเป็นไก่เนื้อ รองลงมาร้อยละ 52.38 เพื่อบุริขั้วสัตว์ ร้อยละ 33.33 เพื่อกีฬา และน้อย
 ที่สุดร้อยละ 28.58 เลี้ยงเพื่อจำหน่ายพันธุ์

ลักษณะการประกอบอาชีพในการเลี้ยง พบว่า เกษตรกรร้อยละ 71.42 ทำเป็นอาชีพ
 เสริม และร้อยละ 28.58 ทำเป็นอาชีพหลัก

จำนวนแรงงานในครัวเรือน (ที่ใช้ในการเลี้ยง) พบว่า เกษตรกรทั้งหมดคือร้อยละ
 100.00 ใช้แรงงานในครัวเรือน ร้อยละ 58.33 ใช้จำนวนแรงงาน 2 คน รองลงมาร้อยละ 31.00 ใช้

จำนวนแรงงาน 3 คน และน้อยที่สุดร้อยละ 4.77 ใช้แรงงานเพียงคนเดียว จำนวนแรงงานในครัวเรือน (ที่ใช้ในการเลี้ยง)ต่ำสุด 1 คน และจำนวนแรงงานในครัวเรือน (ที่ใช้ในการเลี้ยง)สูงสุด 4 คน จำนวนแรงงานในครัวเรือน (ที่ใช้ในการเลี้ยง) เฉลี่ย 2.38 คน ค่าเบี่ยงเบน 0.674

แรงงานจ้าง (ที่ใช้ในการเลี้ยง) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 79.76 ไม่มีการจ้างแรงงาน มีเพียงร้อยละ 20.24 ที่มีการจ้างแรงงาน แบ่งออกได้เป็นร้อยละ 11.90 มีการจ้าง 1 คน และร้อยละ 8.34 มีการจ้าง 2 คน แรงงานที่จ้างในการเลี้ยงต่ำสุด 0.28 คน แรงงานที่จ้างในการเลี้ยงสูงสุด 2 คน แรงงานที่จ้างในการเลี้ยงเฉลี่ย 0.28 คน ค่าเบี่ยงเบน 0.612

ตารางที่ 2.2 พันธุ์ไก่ที่เลี้ยง แหล่งที่มาของพันธุ์ การผสมพันธุ์

N=84		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
พันธุ์ไก่ที่เลี้ยง *		
พันธุ์ไทยผสมไข่ง่อน	84	100.00
พันธุ์ไทยผสมพม่า	84	100.00
พันธุ์ไทยแท้	38	45.23
พันธุ์ป่าก้อย	24	28.58
พันธุ์ไทยแท้ที่เลี้ยง *		
- ไก่เหลืองหางขาว	38	45.23
- ไก่ประดู่หางดำ	24	28.58
- ไก่ประดู่แสมดำ	20	23.81
- ไก่เขียวหรือเขียวแมงกู่	14	16.66
- ไก่ประดู่เลาหางขาว	12	14.28
- ไก่สีดอกหมากหางขาว	18	21.42
- ไก่ลายหางขาว	14	16.66

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

N=84

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
แหล่งที่มาของพันธุ์ *		
ขยายพันธุ์เอง	84	100.00
ได้รับการสนับสนุนจากทางกลุ่ม/ชมรม	84	100.00
ซื้อจากฟาร์ม/เกษตรกร	24	28.58
การผสมพันธุ์ (ใช้พ่อพันธุ์ตัวเดิม) ผสม		
1 รุ่น	41	48.80
2 รุ่น	43	51.20

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 2.2 แสดงให้เห็นถึงสภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร พอสรุปได้ดังนี้ พันธุ์ พบว่า เกษตรกรทั้งหมดคือร้อยละ 100.00 เลี้ยงไก่ไทยผสมไชน่งอน และไก่ไทยผสมพม่า ร้อยละ 45.23 เลี้ยงไก่ไทยพันธุ์แท้ ร้อยละ 28.58 เลี้ยงไก่ป่าก้อย และเกษตรกรที่เลี้ยงไก่ไทยพันธุ์แท้ คือ ร้อยละ 45.23 เลี้ยงไก่เหลืองหางขาว รองลงมาร้อยละ 25.58 เลี้ยงไก่ประดู่หางดำ ร้อยละ 23.81 เลี้ยงไก่ประดู่แสมดำ ร้อยละ 21.42 เลี้ยงไก่สีดอกหมากหางขาว ร้อยละ 16.66 เลี้ยงไก่เขียวหรือเขียวแมลงกู่ และไก่ลายหางขาว ในร้อยละที่เท่ากัน และร้อยละ 14.28 เลี้ยงไก่เลาหางขาว

แหล่งที่มาของพันธุ์ พบว่า เกษตรกรทั้งหมดคือร้อยละ 100.00 ขยายพันธุ์เอง และได้รับการสนับสนุนจากทางกลุ่ม มีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 28.58 ที่ซื้อจากฟาร์มหรือเกษตรกร การผสมพันธุ์ (ใช้พ่อพันธุ์ตัวเดิม) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 51.20 ใช้พ่อพันธุ์ตัวเดิมผสม 1 ครั้ง ร้อยละ 48.80 ใช้พ่อพันธุ์ผสม 2 ครั้ง

ตารางที่ 2.3 การคัดพันธุ์

การคัดเลือกลักษณะพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ก่อนการผสมพันธุ์	N=84	
	จำนวน	ร้อยละ
คัดพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ก่อนการผสมพันธุ์	84	100.00
คัดพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ที่มีสุขภาพแข็งแรง สมบูรณ์ ไว้ทำพันธุ์	84	100.00
คัดพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ที่มีอายุมากออกจากฝูง	84	100.00
คัดแม่พันธุ์ที่ให้ไข่มากไว้ทำพันธุ์	84	100.00
คัดพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ที่เลี้ยงง่ายไว้ทำพันธุ์	46	66.66
คัดพ่อพันธุ์ที่มีรูปร่างสมส่วน ได้ลักษณะไก่ชนไว้ทำพันธุ์	28	33.33

จากตารางที่ 2.3 แสดงให้เห็นถึงการคัดพ่อแม่พันธุ์ของเกษตรกร พอสรุปได้ดังนี้ พบว่า เกษตรกรทุกราย คือร้อยละ 100.00 คัดพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ก่อนการผสมพันธุ์ ทำการคัดเลือกพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ที่มีสุขภาพแข็งแรง สมบูรณ์ไว้ทำพันธุ์ ทำการคัดพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ที่มีอายุมากออกจากฝูง และทำการคัดเลือกแม่ไก่ที่ให้ไข่มากไว้ทำพันธุ์ รองลงมา ร้อยละ 66.66 คัดพ่อแม่พันธุ์ที่เลี้ยงง่ายไว้ทำพันธุ์ และร้อยละ 33.33 คัดพ่อพันธุ์ที่มีรูปร่างสมส่วน ได้ลักษณะไก่ชนไว้ทำพันธุ์

ตารางที่ 2.4 จำนวนพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ที่เกษตรกรเลี้ยง

N=84		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนพ่อพันธุ์		
ไม่เกิน 10 ตัว	13	15.47
11 – 15 ตัว	26	30.96
16 – 20 ตัว	29	34.52
21 – 25 ตัว	10	11.91
มากกว่า 26 ตัว	6	7.14
ต่ำสุด = 9 ตัว สูงสุด = 28 ตัว ค่าเฉลี่ย = 16.05 ตัว ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 5.118		
จำนวนแม่พันธุ์		
ไม่เกิน 20 ตัว	2	2.38
21 – 30 ตัว	25	29.77
31 – 40 ตัว	34	40.48
41 – 50 ตัว	18	21.42
มากกว่า 51 ตัว	5	5.95
ค่าต่ำสุด = 19 ค่าสูงสุด = 65 ตัว ค่าเฉลี่ย = 35.94 ตัว ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 8.845		

จากตารางที่ 2.4 แสดงให้เห็นถึงจำนวนพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ไก่ที่เกษตรกรเลี้ยง พอสรุปได้ดังนี้

จำนวนพ่อพันธุ์ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 34.52 มีพ่อพันธุ์ระหว่าง 15–20 ตัว รองลงมา ร้อยละ 30.96 มีพ่อพันธุ์ระหว่าง 11–15 ตัว และน้อยที่สุดร้อยละ 7.14 มีจำนวนพ่อพันธุ์มากกว่า 26 ตัว จำนวนพ่อพันธุ์ของกลุ่มเกษตรกรที่เลี้ยงต่ำสุด 9 ตัว และจำนวนพ่อพันธุ์ของกลุ่มเกษตรกรที่เลี้ยงสูงสุด 28 ตัว จำนวนพ่อพันธุ์ของกลุ่มเกษตรกรที่เลี้ยงเฉลี่ย 16.05 ตัว

จำนวนแม่พันธุ์ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 40.48 มีแม่พันธุ์ระหว่าง 31–40 ตัว รองลงมา ร้อยละ 29.77 มีแม่พันธุ์ระหว่าง 21–30 ตัว น้อยที่สุดร้อยละ 5.95 มีมากกว่า 51 ตัว จำนวนแม่พันธุ์ของกลุ่มเกษตรกรที่เลี้ยงต่ำสุด 19 ตัว และ จำนวนแม่พันธุ์ของกลุ่มเกษตรกรที่เลี้ยงที่สูงที่สุด 65 ตัว จำนวนแม่พันธุ์ที่กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงเฉลี่ย 35.94 ตัว

ตารางที่ 2.5 การขึ้นทะเบียน การบันทึกข้อมูล อาหารที่ใช้เลี้ยง ยาที่ใช้ในการรักษาโรค

		N=84
	รายการ	ร้อยละ
การขึ้นทะเบียนประวัติไก่		
	ไม่ขึ้น	33.34
	ขึ้น	66.66
การบันทึกข้อมูล		
	บันทึก	100.00
อาหารที่ใช้เลี้ยง *		
	ใช้อาหารที่ทำได้ในท้องถิ่น	100.00
	ใช้อาหารเสริม	32.14
	ใช้อาหารผสมสำเร็จรูป	28.58
ยาที่ใช้ในการรักษาโรค		
	ใช้ยาปฏิชีวนะร่วมกับสมุนไพร	100.00

จากตารางที่ 2.5 แสดงให้เห็นถึงการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร พอสรุปได้ดังนี้
การขึ้นทะเบียน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 66.67 ขึ้นทะเบียนประวัติ และร้อยละ 33.33 ไม่ขึ้นทะเบียน

การบันทึกข้อมูล พบว่า เกษตรกรทั้งหมด คือร้อยละ 100.00 ทำการบันทึกข้อมูล
อาหารที่ใช้เลี้ยง พบว่า เกษตรกรทั้งหมด คือร้อยละ 100.00 ใช้อาหารที่ทำได้ใน
ท้องถิ่น ร้อยละ 32.14 ใช้อาหารเสริม และร้อยละ 28.58 ใช้อาหารสำเร็จรูปร่วมด้วย

ยาที่ใช้รักษา พบว่า เกษตรกรทั้งหมด คือร้อยละ 100.00 ใช้ยาปฏิชีวนะร่วมกับการใช้ยาสมุนไพร

ตารางที่ 2.6 โรงเรือนและอุปกรณ์ในโรงเรือน

โรงเรือนและอุปกรณ์	N=84	
	จำนวน	ร้อยละ
มีการสร้างโรงเรือนสำหรับไก่	84	100.00
มีตาข่ายคลุมโรงเรือนเพื่อป้องกันสัตว์อื่นเข้าโรงเรือน	84	100.00
โรงเรือนอยู่บริเวณน้ำท่วมไม่ถึง	84	100.00
โรงเรือนแยกอยู่ห่างบ้านพักของตนเองและเพื่อนบ้าน	84	100.00
อยู่ห่างบริเวณที่ใช้ยามาหญ้าและแมลงเป็นประจำ	84	100.00
โรงเรือนอยู่ห่างเสียงรบกวน	84	100.00
มีคอนให้ไก่นอน	84	100.00
มีรังไข่เพียงพอสำหรับแม่ไก่	84	100.00
มีที่บังลมและแดด	84	100.00
มีรางน้ำสำหรับใส่น้ำให้ไก่กิน	84	100.00
มีรางอาหารสำหรับใส่อาหารให้ไก่กิน	84	100.00
มีรางกรวด/เปลือกหอยให้ไก่กิน	55	65.48
มีไฟฟ้าส่องสว่าง	24	28.58

จากตารางที่ 2.6 แสดงให้เห็นถึงสภาพการเลี้ยงไก่ของเกษตรกร ในด้านโรงเรือนและอุปกรณ์ในโรงเรือน สรุปได้ดังนี้

พบว่า เกษตรกรทุกรายคือ ร้อยละ 100.00 มีการสร้างโรงเรือนสำหรับไก่ มีตาข่ายคลุมโรงเรือนเพื่อป้องกันสัตว์อื่นเข้าสู่โรงเรือน โรงเรือนอยู่บริเวณที่น้ำท่วมไม่ถึง โรงเรือนแยกอยู่ห่างจากบ้านพักอาศัยของตนเองและเพื่อนบ้าน โรงเรือนอยู่ห่างบริเวณที่ใช้ยามาหญ้าประจำ โรงเรือนอยู่ห่างเสียงรบกวน มีคอนให้ไก่นอน มีรังไข่เพียงพอสำหรับแม่ไก่ฟักไข่ มีที่บังลมและ

แดด มีรงน้ำสำหรับใส่ผ้าให้ไก่อกิน มีรงอาหารสำหรับใส่อาหารให้ไก่อกิน รongลงมาร้อยละ 65.48 มีรงกรวด/เปลือกหอย และร้อยละ 28.58 มีไฟฟ้าส่องสว่าง

ตารางที่ 2.7 การสุขาภิบาล

การสุขาภิบาล	ปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ
ทำความสะอาดโรงเรือนด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรค	84	100.00
ทำความสะอาดพื้นด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรคหรือปูน	84	100.00
เปลี่ยนน้ำและทำความสะอาดภาชนะใส่น้ำทุกวัน	84	100.00
รักษาโรงเรือนให้สะอาดอยู่เสมอ	84	100.00
เปลี่ยนที่รองพื้นบ่อยๆ	84	100.00
หมั่นดูแลและตรวจสอบสภาพไก่อเป็นประจำ	84	100.00
มีการคัดไก่อที่ป่วยออกจากฝูงเพื่อสังเกตอาการ	84	100.00
มีพื้นที่เพียงพอให้ไก่อออกกำลังกาย	84	100.00
ทำความสะอาดภาชนะต่างๆด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรค	84	100.00
สร้างโรงเรือนที่มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก	84	100.00
กำจัดแหล่งน้ำสกปรกรอบโรงเรือนและบริเวณใกล้เคียง	84	100.00
ทำการถ่ายพยาธิให้ไก่อ	84	100.00
ไม่ทิ้งซากไก่อลงน้ำ	84	100.00
มีการกักไก่ออย่างน้อย 7 วัน ก่อนนำเข้าฝูง	84	100.00

ตารางที่ 2.7 (ต่อ)

การสุขาภิบาล	ปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ใช้น้ำจากแหล่งสาธารณะเลี้ยงไก่ หากจำเป็นให้ผสมยาฆ่าเชื้อ	84	100.00
ทำการฉีดวัคซีนป้องกันโรคให้ไก่ตามโปรแกรม	84	100.00

จากตารางที่ 2.7 แสดงให้เห็นสภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของกลุ่มเกษตรกร ในด้านการสุขาภิบาล สรุปได้ดังนี้

พบว่า เกษตรกรทุกราย คือ ร้อยละ 100.00 มีการปฏิบัติ ได้แก่ ทำความสะอาดโรงเรือนด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรค ทำความสะอาดพื้นโดยใช้น้ำยาฆ่าเชื้อฉีดหรือพ่น เปลี่ยนน้ำและทำความสะอาดภาชนะใส่น้ำให้ไก่กินทุกวัน รักษาโรงเรือนให้สะอาดอยู่เสมอ เปลี่ยนที่รองพื้นบ่อยๆ หมั่นดูแลและตรวจสอบสุขภาพไก่เป็นประจำ มีการคัดไก่ที่ป่วยออกจากฝูงเพื่อสังเกตอาการ มีพื้นที่เพียงพอให้ไก่ออกกำลังกาย ทำความสะอาดภาชนะต่างๆด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรค สร้างโรงเรือนที่มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก มีการกำจัดแหล่งน้ำสกปรกรอบๆบริเวณโรงเรือนและใกล้เคียง ทำการถ่ายพยาธิให้ไก่ ไม่ทิ้งซากไก่อลงแหล่งน้ำ มีการกักไก่ไว้อย่างน้อย 7 วันก่อนนำเข้าฝูง ไม่ใช้น้ำจากแหล่งสาธารณะเลี้ยงไก่หากจำเป็นให้ผสมยาฆ่าเชื้อ ทำการฉีดวัคซีนป้องกันโรคให้ไก่ตามโปรแกรมการฉีดวัคซีน

ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร

3.1 ความต้องการสื่อในการส่งเสริม

ความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร ได้แก่ ความต้องการการส่งเสริมผ่านสื่อ ในเรื่อง พันธุ์ การคัดและการปรับปรุงพันธุ์ โรงเรือนและอุปกรณ์ การใช้อาหาร ยาที่ใช้รักษาโรค การสุขาภิบาล ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 3.1 ระดับความต้องการสื่อในการส่งเสริมเรื่องพันธุ์ไก่ชน

สื่อที่ต้องการใน	ระดับความต้องการ					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
N=84								
สื่อที่บุคคล								1
- ราชการ	72 (85.71)	12 (14.29)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.85 (0.352)	มากที่สุด	2
- เอกชน	74 (88.10)	10 (11.90)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.88 (0.325)	มากที่สุด	1
- สถาบัน การศึกษา	0 (0.0)	2 (2.39)	55 (65.47)	27 (32.14)	0 (0.0)	2.70 (0.509)	ปานกลาง	3
สื่อสิ่งพิมพ์								2
- แผ่นพับ	71 (84.52)	13 (15.48)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.84 (0.363)	มากที่สุด	1
- คู่มือ	13 (15.48)	71 (84.52)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.15 (0.363)	มาก	2
- ไปสเตอร์	0 (0.0)	0 (0.0)	59 (70.24)	25 (29.76)	0 (0.0)	2.70 (0.459)	ปานกลาง	3

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

N=84

สื่อที่ต้องการใน การส่งเสริม เรื่องพันธุ์	ระดับความต้องการ					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความหมาย	อันดับ
	5 จำนวน (ร้อยละ)	4 จำนวน (ร้อยละ)	3 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (ร้อยละ)	1 จำนวน (ร้อยละ)			
<u>สื่ออิเล็กทรอนิกส์</u>								3
- วิทยุ	0 (0.0)	10 (11.91)	69 (82.14)	5 (5.95)	0 (0.0)	3.05 (0.420)	ปานกลาง	3
- โทรทัศน์	24 (28.58)	46 (54.76)	14 (16.66)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.11 (0.665)	มาก	2
- วีซีดี	79 (94.04)	1 (1.19)	4 (4.76)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.89 (0.439)	มากที่สุด	1
- อินเทอร์เน็ต	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	84 (100.00)	1.00 (0.000)	น้อยที่สุด	4

จากตารางที่ 3.1 แสดงให้เห็นถึงระดับความต้องการสื่อในการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร ในเรื่องพันธุ์ไก่ชน พอสรุปได้ดังนี้

เรื่องพันธุ์ไก่ชน พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมจาก สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตามลำดับความต้องการ ในรายละเอียด ดังนี้ ในระดับมากที่สุด จากสื่อ วีซีดี สื่อบุคคลจากเอกชน จากทางราชการ และแผ่นพับ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.89 4.88 4.85 และ 4.84 ตามลำดับ ระดับมากจาก กลุ่มมือ และ โทรทัศน์ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.15 และ 4.11 ระดับปานกลางจาก วิทยุ ไปสเตอร์ และสถาบันการศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ย 3.05 2.70 และ 2.70 ระดับน้อยที่สุด จาก อินเทอร์เน็ต โดยมีค่าเฉลี่ย 1.00

ตารางที่ 3.2 ระดับความต้องการสื่อในการส่งเสริม เรื่องการคัดและการปรับปรุงพันธุ์

N=84

สื่อที่ต้องการใน	ระดับความต้องการ					ค่าเฉลี่ย	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
การส่งเสริม	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	(S.D)		
เรื่องการคัดและ	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)			
การปรับปรุง								
พันธุ์								
สื่อบุคคล								1
- ราชการ	19	65	0	0	0	4.22	มากที่สุด	2
	(22.62)	(77.38)	(0.0)	(0.0)	(0.0)	(0.420)		
- เอกชน	65	19	0	0	0	4.77	มากที่สุด	1
	(77.38)	(22.62)	(0.0)	(0.0)	(0.0)	(0.420)		
- สถาบัน	0	1	77	6	0	2.94	ปานกลาง	3
การศึกษา	(0.0)	(1.19)	(91.67)	(7.14)	(0.0)	(0.284)		
สื่อสิ่งพิมพ์								2
- แผ่นพับ	66	18	0	0	0	4.78	มากที่สุด	1
	(78.57)	(21.43)	(0.0)	(0.0)	(0.0)	(0.412)		
- คู่มือ	21	56	7	0	0	4.16	มาก	2
	(25.00)	(66.67)	(8.33)	(0.0)	(0.0)	(0.556)		
- ไปสเตอร์	0	0	74	10	0	2.88	ปานกลาง	3
	(0.0)	(0.0)	(88.09)	(11.91)	(0.0)	(0.325)		
สื่ออิเล็กทรอนิกส์								3
- วิทยุ	0	22	58	4	0	3.21	ปานกลาง	3
	(0.0)	(26.20)	(69.04)	(4.76)	(0.0)	(0.516)		
- โทรทัศน์	0	55	17	12	0	3.51	มาก	2
	(0.0)	(65.48)	(20.24)	(14.28)	(0.0)	(0.736)		
- วีซีดี	68	14	2	0	0	4.78	มากที่สุด	1
	(80.95)	(16.66)	(2.39)	(0.0)	(0.0)	(0.467)		
- อินเทอร์เน็ต	0	0	0	0	84	1.00	น้อยที่สุด	4
	(0.0)	(0.0)	(0.0)	(0.0)	(100.00)	(0.000)		

จากตารางที่ 3.2 แสดงให้เห็นถึงระดับความต้องการสื่อในการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร ในเรื่องการคัดและการปรับปรุงพันธุ์ พอสรุปได้ดังนี้

เรื่องการคัดและการปรับปรุงพันธุ์ พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมจากสื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตามลำดับความต้องการในรายละเอียดดังนี้ ในระดับมากที่สุดจากสื่อ วิทยุ ดี แผ่นพับ สื่อบุคคลของเอกชน และสื่อบุคคลของทางราชการ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.78 4.78 4.77 และ 4.22 ระดับมากจาก กลุ่มมือ และ โทรทัศน์ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.16 และ 3.51 ระดับปานกลางจาก วิทยุ สถาบันการศึกษา และ ไปสเตอร์ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.21 2.94 และ 2.88 ระดับน้อยที่สุดจากอินเทอร์เน็ต โดยมีค่าเฉลี่ย 1.00

ตารางที่ 3.3 ระดับความต้องการสื่อในการส่งเสริม เรื่อง โรงเรือนและอุปกรณ์ในโรงเรือน

N=84

สื่อที่ต้องการใน	ระดับความต้องการ					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
การส่งเสริม เรื่องโรงเรือน และอุปกรณ์	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
สื่อบุคคล								1
- ราชการ	65 (77.38)	19 (22.62)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.77 (0.420)	มากที่สุด	1
- เอกชน	14 (16.66)	68 (80.95)	2 (2.39)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.14 (0.414)	มาก	2
-สถาบัน การศึกษา	0 (0.0)	14 (16.66)	64 (76.20)	6 (7.14)	0 (0.0)	3.09 (0.481)	ปานกลาง	3
สื่อสิ่งพิมพ์								2
- แผ่นพับ	59 (70.24)	25 (29.76)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.70 (0.459)	มากที่สุด	1
- คู่มือ	27 (32.14)	51 (60.72)	6 (7.14)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.25 (0.578)	มากที่สุด	2
- ไปสเตอร์	0 (0.0)	16 (19.05)	58 (69.04)	10 (11.91)	0 (0.0)	3.07 (0.555)	ปานกลาง	3

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

N=84

สื่อที่ต้องการใน	ระดับความต้องการ					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
การส่งเสริม	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน			
เรื่องโรงเรียน	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)			
และอุปกรณ์								
สื่ออิเล็กทรอนิกส์								3
- วิทยุ	15 (17.85)	24 (28.58)	40 (47.62)	5 (5.95)	0 (0.0)	3.58 (0.853)	มาก	3
- โทรทัศน์	19 (22.62)	48 (57.14)	17 (20.24)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.02 (0.658)	มาก	2
- วีซีดี	79 (94.05)	1 (1.19)	4 (4.76)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.89 (0.439)	มากที่สุด	1
- อินเทอร์เน็ต	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1.00 (0.000)	น้อยที่สุด	4

จากตารางที่ 3.3 แสดงให้เห็นถึงระดับความต้องการสื่อในการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร ในเรื่องโรงเรียนและอุปกรณ์ในโรงเรียน พอสรุปได้ดังนี้

เรื่องโรงเรียนและอุปกรณ์ในโรงเรียน พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมจาก สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตามลำดับความต้องการในรายละเอียด ดังนี้ ระดับมากที่สุดจาก วีซีดี สื่อบุคคลของทางราชการ แผ่นพับ และคู่มือ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.89 4.77 4.70 และ 4.25 ระดับมากจาก สื่อบุคคลของเอกชน โทรทัศน์ และวิทยุ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.14 4.02 และ 3.58 ระดับปานกลางจาก สถาบันการศึกษา และ ไปสเตอร์ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.09 และ 3.07 ระดับน้อยที่สุดจาก อินเทอร์เน็ต โดยมีค่าเฉลี่ย 1.00

ตารางที่ 3.4 ระดับความต้องการการส่งเสริม เรื่องการใช้อาหาร

N=84

สื่อที่ต้องการใน การส่งเสริม เรื่องการใช้ อาหาร	ระดับความต้องการ					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความหมาย	อันดับ
	5 จำนวน (ร้อยละ)	4 จำนวน (ร้อยละ)	3 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (ร้อยละ)	1 จำนวน (ร้อยละ)			
สื่อบุคคล								1
- ราชการ	30 (35.71)	54 (64.29)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.35 (0.482)	มากที่สุด	2
- เอกชน	54 (64.29)	30 (35.71)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.64 (0.482)	มากที่สุด	1
- สถาบัน การศึกษา	0 (0.0)	15 (17.86)	63 (75.00)	6 (7.14)	0 (0.0)	3.10 (0.491)	ปานกลาง	3
สื่อสิ่งพิมพ์								2
- แผ่นพับ	63 (75.00)	21 (25.00)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.75 (0.435)	มากที่สุด	1
- คู่มือ	20 (23.82)	58 (69.04)	6 (7.14)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.16 (0.556)	มาก	2
- ไปสเตอร์	0 (0.0)	25 (29.76)	49 (58.33)	10 (11.91)	0 (0.0)	3.17 (0.564)	ปานกลาง	3
สื่ออิเล็กทรอนิกส์								3
- วิทยุ	0 (0.0)	27 (32.14)	52 (61.91)	5 (5.95)	0 (0.0)	3.26 (0.562)	ปานกลาง	3
- โทรทัศน์	5 (5.95)	44 (52.38)	35 (41.67)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.64 (0.594)	มาก	2
- วีซีดี	79 (94.05)	1 (1.19)	4 (4.76)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.89 (0.439)	มากที่สุด	1
- อินเทอร์เน็ต	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	84 (100.00)	1.00 (0.000)	น้อยที่สุด	4

จากตารางที่ 3.4 แสดงให้เห็นถึงระดับความต้องการสื่อในการส่งเสริมการเลี้ยงไก่
พื้นเมืองของเกษตรกร ในเรื่องการใช้อาหาร ในระดับต่างๆดังนี้

เรื่องการใช้อาหาร ในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมจาก สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตามลำดับความต้องการ ในรายละเอียดดังนี้ ในระดับมากที่สุดจาก สื่อ วีซีดี แผ่นพับ สื่อบุคคลของเอกชน และสื่อบุคคลของทางราชการ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.89 4.75 4.64 และ 4.35 ระดับมากจาก คู่มือ และโทรทัศน์ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.16 และ 3.64 ระดับปานกลางจาก วิทยุ โปสเตอร์ และสถาบันการศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ย 3.26 3.17 และ 3.10 ระดับน้อยที่สุดจาก อินเทอร์เน็ต โดยมีค่าเฉลี่ย 1.00

ตารางที่ 3.5 ระดับความต้องการการส่งเสริม เรื่องยาที่ใช้รักษาโรค

N=84

สื่อที่ต้องการใน	ระดับความต้องการ					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
การส่งเสริม เรื่องยาที่ใช้ใน การรักษาโรค	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
สื่อบุคคล								1
- ราชการ	24 (28.57)	60 (71.43)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.28 (0.454)	มากที่สุด	2
- เอกชน	60 (71.43)	24 (28.57)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.71 (0.454)	มากที่สุด	1
- สถาบัน การศึกษา	0 (0.0)	18 (21.43)	60 (71.43)	6 (7.14)	0 (0.0)	3.14 (0.518)	ปานกลาง	3
สื่อสิ่งพิมพ์								2
- แผ่นพับ	65 (77.38)	17 (20.24)	2 (2.38)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.75 (0.487)	มากที่สุด	1
- คู่มือ	54 (64.29)	21 (25.00)	9 (10.71)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.53 (0.684)	มากที่สุด	2
- โปสเตอร์	0 (0.0)	30 (35.71)	44 (52.38)	10 (11.91)	0 (0.0)	3.23 (0.651)	ปานกลาง	3

ตารางที่ 3.5 (ต่อ)

N=84

สื่อที่ต้องการใน	ระดับความต้องการ					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความหมาย	
	5	4	3	2	1			
การส่งเสริม เรื่องยาที่ใช้ใน การรักษาโรค	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
<u>สื่ออิเล็กทรอนิกส์</u>								3
- วิทยุ	0 (0.0)	25 (29.76)	54 (64.29)	5 (5.95)	0 (0.0)	3.28 (0.551)	ปานกลาง	3
- โทรทัศน์	5 (5.95)	44 (52.38)	35 (41.67)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.64 (0.594)	มาก	2
- วีซีดี	79 (94.05)	1 (1.19)	4 (4.76)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.89 (0.439)	มากที่สุด	1
- อินเทอร์เน็ต	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	84 (100.00)	0.00 (0.000)	น้อยที่สุด	4

จากตารางที่ 3.5 แสดงให้เห็นถึงระดับความต้องการสื่อในการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของกลุ่มเกษตรกร ในเรื่องยาที่ใช้รักษาโรค ในระดับต่างๆดังนี้

เรื่องยาที่ใช้รักษาโรค พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมจาก สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตามลำดับความต้องการ ในรายละเอียดดังนี้ ในระดับมากที่สุด จากสื่อ วีซีดี แผ่นพับ สื่อบุคคลของเอกชน คู่มือ และสื่อบุคคลของทางราชการ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.89 4.75 4.71 4.53 และ 4.28 ระดับมากจาก โทรทัศน์ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.64 ระดับปานกลางจาก วิทยุ ไปสเตอร์ และสถาบันการศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ย 3.28 3.23 และ 3.14 ระดับน้อยที่สุดจาก อินเทอร์เน็ต โดยมีค่าเฉลี่ย 1.00

ตารางที่ 3.6 ระดับความต้องการการส่งเสริม เรื่องการสุขภาพ

N=84

สื่อที่ต้องการใน การส่งเสริม เรื่อง สุขภาพ	ระดับความต้องการ					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความหมาย	อันดับ
	5 จำนวน (ร้อยละ)	4 จำนวน (ร้อยละ)	3 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (ร้อยละ)	1 จำนวน (ร้อยละ)			
สื่อบุคคล								1
- ราชการ	66 (78.57)	18 (21.43)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.78 (0.412)	มากที่สุด	1
- เอกชน	19 (22.61)	65 (77.39)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.22 (0.420)	มากที่สุด	2
- สถาบัน การศึกษา	0 (0.0)	20 (23.82)	58 (69.04)	6 (7.14)	0 (0.0)	3.16 (0.533)	ปานกลาง	3
สื่อสิ่งพิมพ์								2
- แผ่นพับ	66 (78.57)	16 (19.04)	2 (2.39)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.76 (0.481)	มากที่สุด	1
- คู่มือ	62 (73.81)	13 (15.48)	9 (10.71)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.63 (0.672)	มากที่สุด	2
- ไปสเตอร์	0 (0.0)	19 (22.62)	55 (65.47)	10 (11.91)	0 (0.0)	3.10 (0.581)	ปานกลาง	3
สื่ออิเล็กทรอนิกส์								3
- วิทยุ	0 (0.0)	22 (26.19)	58 (69.04)	4 (4.77)	0 (0.0)	3.21 (0.516)	ปานกลาง	3
- โทรทัศน์	13 (15.47)	43 (51.20)	28 (33.33)	0 (0.0)	0 (0.0)	3.82 (0.679)	มาก	2
- วีซีดี	79 (94.05)	1 (1.19)	4 (4.76)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.89 (0.439)	มากที่สุด	1
- อินเทอร์เน็ต	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	84 (100.00)	1.00 (0.000)	น้อยที่สุด	4

จากตารางที่ 3.6 แสดงให้เห็นถึงระดับความต้องการสื่อในการส่งเสริมการเลี้ยงไก่
พื้นเมืองของกลุ่มเกษตรกร ในเรื่องการสุขภาพ ในระดับต่างๆดังนี้

เรื่องการสุขภาพิบาล พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมจาก สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตามลำดับความต้องการ ในรายละเอียดดังนี้ ในระดับมากที่สุดจากสื่อ วีซีดี สื่อบุคคลของทางราชการ แผ่นพับ คู่มือ และสื่อบุคคลของเอกชน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.89 4.78 4.76 4.63 และ 4.22 ระดับมากจาก โทรทัศน์ โดยีค่าเฉลี่ย 3.82 ระดับปานกลางจาก วิทยุ สถาบันการศึกษา และโปสเตอร์ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.21 3.16 และ 3.10 ระดับน้อยที่สุดจาก อินเทอร์เน็ต โดยมีค่าเฉลี่ย 1.00

ตารางที่ 3.7 ตารางสรุปการจัดอันดับสื่อที่เกษตรกรต้องการในการส่งเสริม

สื่อ	คะแนนเฉลี่ย						ภาพรวม	
	พันธุ์	การคัดและ การปรับปรุงพันธุ์	โรงเรียน และ อุปกรณ์	การใช้ อาหาร	ยาที่ใช้ รักษาโรค	การ สุขภาพิบาล	ค่าเฉลี่ย	อันดับ
สื่อบุคคล								1
- เอกชน	4.88	4.77	4.14	4.64	4.71	4.22	4.56	1
- ราชการ	4.85	4.22	4.77	4.35	4.28	4.78	4.54	2
- สถาบันการศึกษา	2.70	2.94	3.09	3.10	3.14	3.16	3.02	3
สื่อสิ่งพิมพ์								2
- แผ่นพับ	4.84	4.78	4.70	4.75	4.75	4.76	4.76	1
- คู่มือ	4.15	4.16	4.25	4.16	4.53	4.63	4.31	2
- โปสเตอร์	2.70	2.88	3.07	3.17	3.23	3.10	3.02	3
สื่ออิเล็กทรอนิกส์								3
- วีซีดี	4.89	4.78	4.89	4.89	4.89	4.89	4.87	1
- โทรทัศน์	4.11	3.51	4.02	3.64	3.64	3.82	3.79	2
- วิทยุ	3.05	3.21	3.58	3.26	3.28	3.21	3.26	3
- อินเทอร์เน็ต	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	4

จากตารางที่ 3.7 แสดงตารางสรุปการจัดอันดับสื่อที่เกษตรกรต้องการ พอสรุปได้ดังนี้ พบว่า เกษตรกร มีความต้องการการส่งเสริมจากสื่อ ระดับมากที่สุด คือ วีซีดี แผ่นพับ สื่อบุคคลของเอกชน สื่อบุคคลของทางราชการ และคู่มือ โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.87 4.76 4.56 4.54

และ 4.31 ระดับมาก คือ โทรทัศน์ คะแนนเฉลี่ย 3.79 ระดับปานกลาง คือ วิทยุ โปสเตอร์
สถาบันการศึกษา คะแนนเฉลี่ย 3.26 3.02 3.02 และระดับน้อยที่สุด คือ อินเทอร์เน็ต คะแนนเฉลี่ย
1.00.

3.2 ความต้องการวิธีการส่งเสริม

ความต้องการวิธีการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร ได้แก่ การสาธิต การฝึก
ปฏิบัติ การทัศนศึกษา การบรรยาย และการทดลองเลี้ยง โดยมีระดับความต้องการ คือ 5 มากที่สุด
4 มาก 3 ปานกลาง 2 น้อย และ 1 น้อยที่สุด ผลการวิเคราะห์ด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน และการจัดอันดับ ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 3.8 ความต้องการวิธีการส่งเสริม

วิธีการส่งเสริม	ระดับความต้องการ					ค่าเฉลี่ย (S.D)	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
การสาธิต	59 (70.24)	23 (27.38)	2 (2.38)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.67 (0.518)	มากที่สุด	1
การฝึกปฏิบัติ	47 (55.95)	21 (25.00)	16 (19.05)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.36 (0.788)	มากที่สุด	2
การทัศนศึกษา	36 (42.86)	35 (41.67)	13 (15.47)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.27 (0.717)	มากที่สุด	3
การบรรยาย	0 (0.0)	15 (17.86)	17 (20.24)	52 (61.90)	0 (0.0)	2.55 (0.781)	น้อย	4
การทดลอง เลี้ยง	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	30 (35.72)	54 (64.28)	1.35 (0.482)	น้อยที่สุด	5

จากตารางที่ 3.8 แสดงให้เห็นถึงระดับความต้องการวิธีการส่งเสริม เรียงลำดับตาม
คะแนนเฉลี่ย พอสรุปได้ดังนี้

พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมในระดับมากที่สุดจากการ
สาธิต การฝึกปฏิบัติ และการทัศนศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ย 4.67 4.36 และ 4.27 ระดับน้อย จากการ
บรรยาย มีค่าเฉลี่ย 2.55 และระดับน้อยที่สุด จากการทดลองเลี้ยง มีค่าเฉลี่ย 1.00

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง การเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร หมู่ที่ 3 ตำบลวังตะเคียน อำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท สามารถสรุปผลการวิจัยทั้งในส่วนของวัตถุประสงค์ ขอบเขตการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) สภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร (3) ความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง หมู่ที่ 3 ตำบลวังตะเคียน อำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท ศึกษาประชากรทั้งหมดจำนวนทั้งสิ้น 84 ราย ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ การเลี้ยงไก่พื้นเมือง เพื่อหาค่าสถิติ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความต้องการและวิธีการส่งเสริมความรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหาในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของกลุ่มเกษตรกร สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 51.23 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 6.03 คน ส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตร เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ทุกรายเป็นสมาชิกกลุ่ม ประสพการณ์การเลี้ยงไก่เฉลี่ย 11.90 ปี เกษตรกรทุกรายได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่อย่างน้อย 1 ครั้ง สี่ในครัวเรือนเกษตรกรทุกรายมี โทรศัพท์ วิทยุ

วิธีดี คือในชุมชนมีหอกระจายข่าวและผู้นำเกษตรกร แหล่งรับรู้ข่าวสาร ทั้งหมดได้รับจากกลุ่มสมาชิกเครือข่ายเลี้ยงไก่พื้นเมือง รองลงมาได้รับจากเจ้าหน้าที่รัฐ และแผ่นพับ เกษตรกรทุกรายใช้เงินทุนของตนเอง มีเพียงเล็กน้อยที่ใช้เงินทุนของญาติพี่น้องด้วย การถือครองที่ดินเกษตรกรทุกรายมีที่ดินเป็นของตนเอง ขนาดพื้นที่ในการเลี้ยงเฉลี่ย 547.61 ตารางเมตร รายได้จากการเลี้ยงไก่ของเกษตรกร (ในปี 2555) ได้จากการขายเนื้อไก่ เฉลี่ย 35,523 บาท/ปี การขายพันธุ์ มีเพียงส่วนน้อยที่มีการขายพันธุ์ รายได้จากการขายพันธุ์เฉลี่ย 11,198 บาท/ปี รายได้จากการนำไปแข่งขันมีเพียงส่วนน้อยที่นำไปแข่งขัน รายได้เฉลี่ย 16,428 บาท/ปี รายได้รวมของเกษตรกร (ในปี 2555) เฉลี่ย 64,297 บาท/ปี รายจ่ายจากการเลี้ยงไก่ (ในปี 2555) มาจากการซื้อพันธุ์ มีเกษตรกรเพียงส่วนน้อยที่มีการซื้อพันธุ์ รายจ่ายจากการซื้อพันธุ์เฉลี่ย 1,761 บาท/ปี รายจ่ายค่าโรงเรือนและอุปกรณ์ในโรงเรือน เกษตรกรทุกรายไม่มีค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ รายจ่ายค่าอาหารเฉลี่ย 8,171 บาท/ปี รายจ่ายค่ายารักษาโรค เฉลี่ย 3,077 บาท/ปี ค่าใช้จ่ายในการนำไปแข่งขัน มีเพียงส่วนน้อยที่นำไปแข่งขัน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 7,857 บาท/ปี ค่าจ้างแรงงาน มีเพียงส่วนน้อยที่จ้างแรงงานเฉลี่ย 9,857 บาท/ปี รวมรายจ่ายจากการเลี้ยงไก่ (ในปี 2555) เฉลี่ย 30,387 บาท/ปี

1.3.2 สภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่ มีวัตถุประสงค์หลักในการเลี้ยงเพื่อจำหน่ายเป็นไก่เนื้อ กว่าครึ่งของเกษตรกรเลี้ยงเพื่ออนุรักษ์สายพันธุ์ ส่วนหนึ่งเลี้ยงเพื่อการศึกษาและจำหน่ายพันธุ์ ลักษณะการประกอบอาชีพ เกษตรกรส่วนใหญ่เลี้ยงเป็นอาชีพเสริม จำนวนแรงงานที่ใช้ในการเลี้ยงไก่ ใช้แรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 2.38 คน แรงงานจ้างมีเพียงส่วนน้อยเฉลี่ย 0.28 คน พันธุ์ที่เลี้ยงทุกรายเลี้ยงไก่ไทยผสมไซ่ง่อนและไก่ไทยผสมพม่า มีเกษตรกรกว่าครึ่งที่เลี้ยงไก่พื้นเมืองพันธุ์ไทย ได้แก่ ไก่เหลืองหางขาว ไก่ประดู่หางดำ ไก่ประดู่สามดำไก่เขียวหรือเขียวเมลงภู ไก่ประดู่เลาหางขาว ไก่สีดอกหมากหางขาว และไก่ลายหางขาว มีส่วนน้อยที่เลี้ยงพันธุ์ปากก้อย แหล่งที่มาของพันธุ์ เกษตรกรทุกรายได้จากการขายพันธุ์เอง และได้รับการสนับสนุนจากกลุ่ม มีส่วนน้อยที่เลี้ยงในลักษณะฟาร์มที่ซื้อจากฟาร์มหรือเกษตรกร การผสมพันธุ์ เกษตรกรใช้พ่อพันธุ์ (ตัวเดิม) ผสม 1-2 ครั้ง การคัดและการปรับปรุงพันธุ์ เกษตรกรส่วนใหญ่คัดไก่ที่มีสุขภาพแข็งแรง แม่พันธุ์ที่ให้ไข่ตกไวทำพันธุ์ และคัดไก่ที่มีอายุมากออกจากฝูง จำนวนไก่พ่อพันธุ์ ที่เกษตรกรเลี้ยงเฉลี่ย 16.05 ตัว จำนวนไก่แม่พันธุ์ ที่เกษตรกรเลี้ยงเฉลี่ย 35.94 ตัว เกษตรกรส่วนใหญ่ทำทะเบียนประวัติไก่ เกษตรกรทุกรายทำการบันทึกข้อมูล อาหารที่ใช้เลี้ยงไก่ เกษตรกรทุกรายใช้อาหารที่หาได้ในท้องถิ่น ยาที่ใช้ในการรักษาโรค เกษตรกรทุกรายใช้ยาปฏิชีวนะร่วมกับยาสมุนไพร ด้านโรงเรือนและอุปกรณ์ เกษตรกรมีการปฏิบัติได้แก่ มีการสร้างโรงเรือน โรงเรือนมีตาข่ายคลุม โรงเรือนอยู่บริเวณน้ำท่วมไม่ถึง โรงเรือนแยกอยู่ห่างบ้านพักอาศัย โรงเรือนอยู่ห่างบริเวณใช้ยาฆ่าหญ้าและ

แมลง โรงเรือนอยู่ห่างเสียงรบกวน มีไฟฟ้าส่องสว่าง มีที่บังลมและแดด มีรังไข่เพียงพอสำหรับแม่ไก่ มีรางน้ำ มีรางอาหาร มีรางใส่กรวด/เปลือกหอย การสุขาภิบาล เกษตรกรทุกรายมีการปฏิบัติได้แก่ ทำความสะอาดโรงเรือนด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ ทำความสะอาดพื้นด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อชนิดหรือฟ่นเปลี่ยนน้ำและทำความสะอาดภาชนะใส่น้ำทุกวัน รักษาโรงเรือนให้สะอาดอยู่เสมอ เปลี่ยนที่รองพื้นบ่อยๆ หมั่นดูแลสุขภาพไก่เป็นประจำ มีการคัดไก่ที่ป่วยออกจากฝูงเพื่อสังเกตอาการ มีพื้นที่เพียงพอให้ไก่ออกกำลังกาย ทำความสะอาดภาชนะต่างๆด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรค สร้างโรงเรือนที่มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก มีการกำจัดแหล่งน้ำสกปรกรอบๆ โรงเรือนและบริเวณใกล้เคียง ทำการถ่ายพยาธิให้ไก่ ไม่ทิ้งซากไก่ลงน้ำ มีการกักไก่ไว้อย่างน้อย 7 วันก่อนนำเข้าฝูง ไม่ใช้น้ำจากแหล่งสาธารณะเลี้ยงไก่หากจำเป็นให้ผสมน้ำยาฆ่าเชื้อ ทำการฉีดวัคซีนป้องกันโรคให้ไก่ตามโปรแกรม

1.3.3 ความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร

1) ความต้องการสื่อในการส่งเสริม ความต้องการสื่อในการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร อันประกอบด้วย 1)เรื่องพันธุ์ 2)การคัดและการปรับปรุงพันธุ์ 3)โรงเรือนและอุปกรณ์ 4)การใช้อาหาร 5)ยาที่ใช้ในการรักษาโรค และ 6)การสุขาภิบาล โดยผ่านสื่อต่างๆ อันได้แก่ สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ปรากฏผลการศึกษาดังนี้

ผลการศึกษา พบว่า 1) เรื่องพันธุ์ เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมจากสื่อ ระดับมากที่สุด คือ วิชิตี สื่อบุคคลของเอกชนและสื่อบุคคลของทางราชการ แผ่นพับ คะแนนเฉลี่ย 4.89 4.88 4.85 4.84 ระดับมาก คือ คู่มือ และโทรทัศน์ คะแนนเฉลี่ย 4.15 4.11 ระดับปานกลาง คือวิทยุ โปสเตอร์ และสถาบันการศึกษา คะแนนเฉลี่ย 3.05 2.70 2.70 และระดับน้อยที่สุด คือ อินเทอร์เน็ต คะแนนเฉลี่ย 1.00 2) เรื่องการคัดและการปรับปรุงพันธุ์ เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมจากสื่อ ระดับมากที่สุด คือ วิชิตี แผ่นพับ สื่อบุคคลของเอกชน และสื่อบุคคลของทางราชการ คะแนนเฉลี่ย 4.78 4.78 4.77 4.22 ระดับมาก คือ คู่มือ และโทรทัศน์ คะแนนเฉลี่ย 4.16 3.51 ระดับปานกลาง คือ วิทยุ สถาบันการศึกษา และโปสเตอร์ คะแนนเฉลี่ย 3.21 2.94 2.88 ระดับน้อยที่สุด คือ อินเทอร์เน็ต คะแนนเฉลี่ย 1.00 3) เรื่องโรงเรือนและอุปกรณ์ในโรงเรือน เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมจากสื่อ ระดับมากที่สุด คือ วิชิตี สื่อบุคคลของทางราชการ แผ่นพับ และคู่มือ คะแนนเฉลี่ย 4.89 4.77 4.70 4.25 ระดับมาก คือ สื่อบุคคลของเอกชน โทรทัศน์ และวิทยุ คะแนนเฉลี่ย 4.14 4.02 3.58 ระดับปานกลาง คือ สถาบันการศึกษา และโปสเตอร์ คะแนนเฉลี่ย 3.09 3.07 ระดับน้อยที่สุด คือ อินเทอร์เน็ต คะแนนเฉลี่ย 1.00 4) เรื่องการใช้อาหาร เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมจากสื่อ ระดับมากที่สุด คือ วิชิตี แผ่นพับ สื่อบุคคลของเอกชน และสื่อบุคคลของทางราชการ คะแนนเฉลี่ย 4.89 4.75 4.64 4.35 ระดับมาก คือ คู่มือ

และโทรทัศน์ คะแนนเฉลี่ย 4.16 3.64 ระดับปานกลาง คือ วิทยุ ไปสเตอร์ และสถาบันการศึกษา
คะแนนเฉลี่ย 3.26 3.17 3.10 ระดับน้อยที่สุด คือ อินเทอร์เน็ต คะแนนเฉลี่ย 1.00 5) เรื่องยาที่ใช้
ในการรักษาโรคพบว่า เกษตรกร มีความต้องการการส่งเสริมจากสื่อ ระดับมากที่สุด คือ วิซีดี
แผ่นพับ สื่อบุคคลของเอกชน คู่มือ และสื่อบุคคลของทางราชการ คะแนนเฉลี่ย 4.89 4.75 4.71
4.53 4.28 ระดับมาก คือ โทรทัศน์ คะแนนเฉลี่ย 3.64 ระดับปานกลาง คือ วิทยุ ไปสเตอร์ และ
สถาบันการศึกษา คะแนนเฉลี่ย 3.28 3.23 3.14 ระดับน้อยที่สุด คือ อินเทอร์เน็ต คะแนนเฉลี่ย
1.00 6) เรื่องการสุขภาพพบว่า เกษตรกร มีความต้องการการส่งเสริมจากสื่อ ระดับมากที่สุด
คือ วิซีดี สื่อบุคคลของทางราชการ แผ่นพับ คู่มือ และสื่อบุคคลของเอกชน คะแนนเฉลี่ย 4.89
4.78 4.76 4.63 4.22 ระดับมาก คือ โทรทัศน์ คะแนนเฉลี่ย 4.82 ระดับปานกลาง คือ วิทยุ
สถาบันการศึกษา และไปสเตอร์ คะแนนเฉลี่ย 3.21 3.16 3.10 ระดับน้อยที่สุด คือ อินเทอร์เน็ต
คะแนนเฉลี่ย 1.00

1.3.3.2 ความต้องการวิธีการส่งเสริม ความต้องการวิธีการส่งเสริมของเกษตรกร
อันประกอบด้วย การสาธิต การฝึกปฏิบัติ การทัศนศึกษา การบรรยาย และการทดลองเลี้ยง
ปรากฏผลการศึกษาดังนี้

ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริม ระดับมากที่สุด คือ การ
สาธิต การฝึกปฏิบัติ และการทัศนศึกษา คะแนนเฉลี่ย 4.67 4.36 4.27 ระดับน้อย คือ การ
บรรยาย คะแนนเฉลี่ย 2.55 ระดับน้อยที่สุด การทดลองเลี้ยง คะแนนเฉลี่ย 1.00

2. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาร้อยละเก้าสิบเก้าของเกษตรกร หมู่ที่ 3 ตำบลวังตะเคียน อำเภอ
หนองมะโมง จังหวัดชัยนาท ทั้งสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ การเลี้ยงไก่พื้นเมือง และความ
ต้องการการส่งเสริม ตลอดจนปัญหาของเกษตรกร มีสิ่งที่จะนำมาอภิปรายดังนี้

2.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรเกือบทั้งหมดเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 51.23 ปี ซึ่ง
ค่อนข้างมีอายุมาก ด้วยเพราะที่มีอายุค่อนข้างมากอีกทั้งการศึกษาน้อย จึงยึดการเลี้ยงไก่พื้นเมือง
เป็นอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว บางครอบครัวภรรยาเป็นผู้เลี้ยง ส่วนสามีออกไป
ทำงานรับจ้างปลูกบ้านเพื่อหารายได้อีกทาง ประกอบกับการมีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่
ค่อนข้างมากเฉลี่ย 11.90 ปี เกษตรกรทุกรายใช้เงินทุนของตนเอง เพราะค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงเป็น
อาชีพเสริม ใช้เงินทุนไม่มากเพราะมีปัจจัยต่างๆเกื้อหนุน ทั้งด้านการได้รับการสนับสนุนเรื่อง

พันธุ์ ด้านโรงเรือน อาหารที่ทำได้ในท้องถิ่นรวมทั้งการใช้ยาสมุนไพรในการรักษาไก่ ด้านการรับรู้ข่าวสารเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการรับเอกสารทางวิชาการ และไม่ใช้บริการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบลด้วยเพราะเห็นว่าไม่จำเป็นเพราะตนเองเลี้ยงเพื่อจำหน่ายเป็นไก่เนื้อ อีกทั้งไม่มีการขายพันธุ์ และไม่มีการนำไปแข่งขัน ส่วนไก่ที่ได้มาเพาะขยายพันธุ์ ก็ได้จากสมาชิกกลุ่ม เป็นไก่ที่ไม่ได้ลักษณะไก่ชนตามที่ผู้เลี้ยงในลักษณะฟาร์มต้องการ สำหรับผู้เลี้ยงในลักษณะฟาร์ม นั้น มีค่าอาหารและยาที่ใช้รักษาโรคค่อนข้างสูง เพราะต้องบำรุงไก่ของตนให้มีความสมบูรณ์เพื่อการแข่งขัน

รายได้จากการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเฉลี่ย 64,297 บาท รายจ่ายเฉลี่ย 33,911 บาท ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเกษตรกรทุกรายมีรายได้มากกว่ารายจ่ายในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเป็นอาชีพเสริม นอกจากการทำเกษตร อีกทั้งมีปัจจัยต่างๆที่เอื้ออำนวย จึงทำให้การเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรอยู่ได้ คู่กับวิถีชีวิตในปัจจุบัน สอดคล้องกับการศึกษาของ ธเนศน์ บุญตาแสง (2545:73) ได้ศึกษา ไก่ชนกับวิถีชีวิตไทย พบว่า การเลี้ยงไก่ชนเป็นความรู้ และเทคนิคของชุมชนในชนบทที่เรียนรู้จากประสบการณ์ของบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมมาหลายชั่วคน จนกลายเป็นภูมิปัญญาที่อยู่คู่กับคนไทยทุกชั้นตอนของการเลี้ยง จึงเป็นทางเลือกหนึ่งในการสร้างอาชีพให้กับชุมชน โดยนำภูมิปัญญาที่ได้สั่งสมมาปรับใช้ให้เหมาะสม และรักษาจุดเด่นที่ยังประโยชน์ และมีผลกระทบต่อวัฒนธรรมและสังคมโดยรวมน้อยที่สุด ก็จะช่วยให้ชุมชนมีรายได้เพิ่ม

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองมีปัจจัยในการผลิตที่เอื้ออำนวย ทำให้มีรายจ่ายในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองน้อยเฉลี่ย 33,911 บาท ซึ่งเมื่อเทียบกับรายได้เฉลี่ย 64,297 บาท ทำให้เกษตรกรมีกำไรเฉลี่ย 30,386 บาท ซึ่งเกษตรกรมีความพอใจกับรายได้ที่ได้รับ มีความมุ่งมั่นพร้อมที่จะพัฒนาและให้ความร่วมมือกับภาครัฐและทุกภาคส่วนเป็นอย่างดี เพื่อให้การเลี้ยงไก่พื้นเมืองนั้นคงอยู่คู่กับวิถีชีวิตต่อไป

2.2 สภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร

เกษตรกรเลี้ยงไก่พื้นเมืองโดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ จำหน่ายเนื้อ(ไก่มีชีวิต) เพื่อหารายได้เสริมให้กับครอบครัว และมีเกษตรกรกว่าครึ่งที่เลี้ยงเพื่ออนุรักษ์สายพันธุ์ด้วย เพราะใจรักและถือว่าเป็นความภาคภูมิใจของคนเลี้ยง เกษตรกรทุกรายใช้แรงงานในการเลี้ยงในครัวเรือน มีส่วนน้อยที่เลี้ยงในลักษณะฟาร์มที่มีการจ้างแรงงานช่วยงานในฟาร์ม และแรงงานที่จ้างก็เป็นเด็กนักเรียนในชุมชน เพื่อให้เด็กมีรายได้และเป็นการปลูกฝังให้เด็กได้ซึมซับ และเรียนรู้ขั้นตอนการเลี้ยงไก่พื้นเมือง แหล่งที่มาของพันธุ์เกษตรกรส่วนใหญ่ขยายพันธุ์เอง และได้รับการสนับสนุนพ่อพันธุ์แม่พันธุ์จากทางกลุ่มที่เป็นสมาชิก ผู้เลี้ยงในลักษณะฟาร์มจะมีการคัดพันธุ์ไก่เป็นพิเศษ คือที่

มีรูปร่างสมส่วน ได้ลักษณะไก่ชน เพื่อไว้สำหรับขายพันธุ์หรือเพื่อการแข่งขัน การขึ้นทะเบียนประวัติไก่เกษตรกรส่วนน้อยไม่ขึ้น ด้วยเพราะเห็นว่าไม่จำเป็นเพราะตนเองเลี้ยงเพื่อจำหน่ายเนื้อ ไม่ได้นำไปแข่งขัน ส่วนการบันทึกข้อมูลการเลี้ยง เกษตรกรทุกรายมีการบันทึกเพื่อจะได้ทราบถึงค่าใช้จ่ายและระยะเวลาการให้วัคซีน การใช้อาหารเกษตรกรทุกรายใช้อาหารที่หาได้ในท้องถิ่น ด้วยเพราะเกษตรกรส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือการทำนา จึงมีข้าวเปลือกไว้สำหรับเลี้ยงไก่ ยาที่ใช้รักษาโรค เกษตรกรทุกรายใช้ยาปฏิชีวนะร่วมกับยาสมุนไพร ส่วนใหญ่จะใช้ยาสมุนไพรเพราะไม่มีผลข้างเคียงกับไก่ของตนและที่สำคัญหาง่าย และราคาถูก สอดคล้องกับการศึกษาของ เกรียงไกร โชษประการ (2543:5-53) ได้ศึกษาการเลี้ยงไก่พื้นเมืองและไก่ลูกผสมพื้นเมือง:อดีตและปัจจุบัน พบว่า การเลี้ยงไก่ในประเทศไทยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ (1) ไก่พันธุ์ต่างประเทศ (2) ไก่พื้นเมือง และ (3) ไก่ลูกผสมพื้นเมือง โดยมีเป้าหมายหลักในการพัฒนา คือ เพื่อเป็นแหล่งอาหารโปรตีน และเพื่อเป็นรายได้เสริมของเกษตรกร สำหรับวัตถุประสงค์ในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร แบ่งเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ เพื่อเป็นอาหารครอบครัว คือ ไก่บ้านหรือไก่ไทย เพื่อความเพลิดเพลิน เช่น ไก่แจ้ และเพื่อเกมกีฬา

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึง เกษตรกรมีศักยภาพในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง ด้วยมีปัจจัยต่างๆเข้ามาเกื้อหนุน มีการปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม และพร้อมที่จะพัฒนารูปแบบการเลี้ยงให้หลากหลายต่อไป

2.3 ความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร

จากการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองในทุกเรื่อง จากสื่อวีซีดี แผ่นพับ สื่อบุคคลจากเอกชน สื่อบุคคลของทางราชการ และคู่มือ ในระดับมากที่สุดโดยมีความต้องการ สื่อวีซีดี ด้วยเหตุผลเพราะ สะดวกจะดูเวลาไหนก็ได้ ถ้าไม่เข้าใจก็สามารถเปิดดูใหม่ อีกทั้งมีภาพพร้อมคำบรรยายประกอบทำให้เข้าใจง่ายขึ้น สื่อแผ่นพับ ด้วยเหตุผลว่ามีตัวหนังสือให้อ่าน แต่แต่ละแผ่นพับจะเผยแพร่เป็นเรื่อยๆ พกพาสะดวก สื่อบุคคลทั้งของทางเอกชนและทางราชการ ด้วยเหตุผลเพราะ มีการแนะนำความรู้ในเรื่องต่างๆแก่เกษตรกร เพื่อเป็นทางเลือก แต่ต่างกันที่วัตถุประสงค์ของทั้งสองหน่วยงาน กล่าวคือ ของเอกชนมีการแนะนำเผยแพร่อย่างต่อเนื่องเพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้า ส่วนของทางราชการเพื่อต้องการส่งเสริมและพัฒนาให้เกษตรกรมีความรู้แต่ขาดความหลากหลายในการนำเสนอ สื่อคู่มือ ด้วยเหตุผลว่า มีรูปเล่มภาพสีสวยงาม มีตัวหนังสือให้อ่าน แต่มีน้อย

วิธีการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมการสาธิต การฝึกปฏิบัติ และการทัศนศึกษาในระดับมากที่สุด ด้วยเพราะ การสาธิต การฝึกปฏิบัติ เกษตรกรได้เห็น

ขั้นตอนต่างๆอย่างใกล้ชิด และสามารถซักถามได้เมื่อเกิดความไม่เข้าใจ ส่วนการทัศนศึกษา เกษตรกรได้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนต่างพื้นที่ อีกทั้งได้ความรู้ใหม่ๆในวิถีของคนต่างพื้นที่ เพื่อนำมาปรับปรุงชุมชนของตน การบรรยาย เกษตรกรให้ความสนใจน้อย เพราะมีความรู้สึกนำ เมื่อในการนั่งฟัง การทดลองเลี้ยง เกษตรกรให้ความสนใจน้อยมาก เพราะคิดว่าเสียเวลาและ ผลผลิตที่ออกมาสู้บริโภคนิยม สอดคล้องกับ เจริญ สุขนันตพงศ์ (2525:215) วิธีการส่งเสริม การเกษตรแบบต่างๆ แต่ละวิธีย่อมมีข้อดี ข้อจำกัดด้วยกันทั้งนั้น การที่เราจะเลือกใช้วิธีใดให้ ได้ผลนั้นขึ้นอยู่กับว่า วิธีการส่งเสริมที่เหมาะสมกับเนื้อหาความรู้ที่จะนำไปส่งเสริม เหมาะสมกับ ความรู้ความสามารถของบุคคลเป้าหมาย และเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ต่างๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่ เป้าหมายนั้นตลอดจนเหมาะสมกับเวลาและโอกาสในการนำวิธีการส่งเสริมแบบนั้นไปใช้หรือไม่

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมและวิธีการ ส่งเสริมผ่านช่องทางสื่อต่างๆ พร้อมทั้งจะเรียนรู้และนำความรู้ที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบ การเลี้ยงไก่พื้นเมืองให้ดียิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัย เรื่องการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร หมู่ที่ 3 ตำบลวังตะเคียน อำเภอ หนองมะโมง จังหวัดชัยนาท ผู้วิจัยพบปัญหาในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร ผู้วิจัยมี ข้อเสนอแนะดังนี้

3.1.1 จากการศึกษา พบว่า การรับข้อมูลข่าวสารของเกษตรกรยังมีน้อย เกษตรกร ควรมีการพัฒนาตนเองให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมในด้านการรับข้อมูลข่าวสาร รวมถึง การใช้บริการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี เพื่อที่จะได้นำข้อมูลที่รับมาปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบ การเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรให้ดีขึ้น

3.1.2 จากการศึกษา พบว่า การเผยแพร่ความรู้ผ่านสื่อ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควร เผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ตามความเหมาะสมของพื้นที่ในหลากหลาย ประเภทสื่อ ทั้งสื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น ผ่านวิทยุชุมชน แผ่นวีซีดี แผ่นพับตาม ความต้องการของเกษตรกร โดยจัดหาความรู้ในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงไก่พื้นเมือง เผยแพร่ อย่างแพร่หลาย

3.1.3 จากการศึกษา พบว่า การเพิ่มมูลค่าของไถ่พื้นเมือง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมแนะนำรูปแบบการเลี้ยง ตั้งแต่เรื่องพันธุ์ การคัดและการปรับปรุงพันธุ์ ลักษณะประจำพันธุ์ สีขนของไก่ชน เพื่อที่เกษตรกรจะได้มีการพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปแบบการเลี้ยงหันมาเลี้ยงไก่ในลักษณะสวยงาม เพื่อขายพันธุ์ หรือเพื่อการกีฬาควบคู่กันไป จะเป็นรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นให้แก่เกษตรกรอีกทาง

3.1.4 จากการศึกษา พบว่า ในเรื่องของยาที่ใช้รักษาโรค ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรประสานขอความร่วมมือกับภาคเอกชนที่ประสบความสำเร็จในเรื่องการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับ ยารักษาโรค หรือมีการสนับสนุนส่งเสริมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ทำการวิจัยและพัฒนาขึ้นมาเพื่อที่เกษตรกรจะได้ใช้ยาราคาถูก และเป็นทางเลือกให้เกษตรกร

3.1.5 จากการศึกษา พบว่า การสร้างเครือข่าย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมการจัดให้มีการสร้างเครือข่ายการเลี้ยงไถ่พื้นเมืองที่ดีมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ สามารถส่งเสริมสร้างเครือข่ายระหว่างตำบล อำเภอ หรือจังหวัด อันเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะ รวมถึงพันธุ์ เพื่อเป็นการเพิ่มความรู้ให้แก่เกษตรกรหรือผู้สนใจ และเสริมรายได้ อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์พันธุ์ไถ่พื้นเมืองอีกด้วย

3.2 ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 การศึกษาความต้องการ การส่งเสริมการเลี้ยงไถ่พื้นเมืองของเกษตรกร จากภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งอยู่ในโครงการเดียวกันกับการศึกษาครั้งนี้ในพื้นที่อื่นๆ ที่มีลักษณะชุมชนแตกต่างกัน เพื่อจะได้นำผลมาเปรียบเทียบหรือตรวจสอบกับการวิจัยครั้งนี้

3.2.2 การศึกษาถึงกระบวนการสนับสนุน ให้ภาครัฐ ชุมชน และเกษตรกรในพื้นที่ประสานความร่วมมือกันในการจัดทำแผนการเลี้ยงไถ่พื้นเมืองของเกษตรกร ตลอดจนศึกษาแนวทางการดำเนินงานตามแผนให้เกิดประสิทธิภาพและความเหมาะสมของชุมชนมากยิ่งขึ้นต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมปศุสัตว์ (2543) *การเลี้ยงไก่ลูกผสมและการจัดการสุขภาพสัตว์ปีก* กองส่งเสริมการปศุสัตว์
พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- (2546) *ลักษณะและมาตรฐานไก่พื้นเมืองไทย* กองบำรุงพันธุ์สัตว์
- (2547) *โรคไก่ชน* สำนักควบคุมป้องกันและบำบัดโรคสัตว์
- (2551) *โรงเรือน* สำนักควบคุมป้องกันและบำบัดโรคสัตว์
- (2551) *การสุขภาพไก่* สำนักควบคุมป้องกันและบำบัดโรคสัตว์
- (2547) *ไก่พื้นเมืองไทย* กลุ่มส่งเสริมการผลิตปศุสัตว์ ส่วนส่งเสริมสินค้าเกษตร
- (2547) *ไก่ชนไก่พื้นเมืองไทย* สำนักพัฒนาการปศุสัตว์และถ่ายทอดเทคโนโลยี
- (2548) *การทำวัคซีน* สำนักพัฒนาการปศุสัตว์และถ่ายทอดเทคโนโลยี
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- (2548ก.) *การเลี้ยงไก่พื้นเมือง* สำนักพัฒนาการปศุสัตว์และถ่ายทอดเทคโนโลยี
- เกรียงไกร โชษประการ (2543) *ไก่พื้นเมืองและไก่ลูกผสมพื้นเมือง:อดีต และปัจจุบัน*
กรุงเทพมหานคร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- ขวัญหทัย เจริญไมตรี (2544) “คน ไก่ชน และการชนไก่ กระบวนการกลายเป็นสินค้าในบริบท
สังคมไทย” วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทาลัยธรรมศาสตร์
- จินดา ขลิบทอง (2538) *ความหมายของการส่งเสริม* มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช นนทบุรี
- เจริญ สุขนันทพงศ์ (2546) *วิธีการส่งเสริม* มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช นนทบุรี
- ธงชัย ศรีบัวเผื่อน (2550) *หนังสือพิมพ์รายวันธุรกิจงานเมือง การพัฒนาไก่ชนไทย*
กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ ธ.
- ธเนศร์ บุญตาแสง (2545) *ไก่ชนกับวิถีชีวิตไทย* แหล่งที่มา :<http://www.gaichon.com>. ค้นหา
16 กันยายน 2555
- บัญญัติ ลิขิตเดชาโรจน์ (2547) *การอนุรักษ์ไก่พื้นเมือง* สำนักวิชาเทคโนโลยีการเกษตร
มหาวิทาลัยสุรนารี
- ฝ่ายวารสารและเอกสาร มหาวิทยาลัยรามคำแหง.(2547) “เรื่องของไก่” แหล่งที่มา
:<http://www.ru.ac.th/joumaal/cock.html> ค้นหา 18 ตุลาคม 2555

ภัทรจิต เหล่าคุณากร (2548) *การเลี้ยงไก่ชนไทย* กรุงเทพมหานคร กรมส่งเสริมการเกษตร
 มานิตย์ เทวรักษ์พิทักษ์ (2547) *ไก่ชนสัตว์เศรษฐกิจกับวิถีชีวิตเกษตรกรกรไทย* เอกสาร

ประกอบการบรรยายในการประชุม สมาคมอนุรักษ์และพัฒนาไก่พื้นเมืองไทย
 พิเศษ อัครวิทยากุล (2543) *การเลี้ยงไก่ชน* มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ 4
 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์เกษตรศาสตร์

วรวิทย์ สิริพลวัฒน์. (2541) *การเลี้ยงไก่พื้นบ้าน*. แหล่งที่มา : <http://www.ku.ac.th> ค้นหา
 19 กันยายน 2555

สกล ฉายศรี (2543) *รวมเรื่องไก่ชน* ลพบุรี สถาบันวิจัยลพบุรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 จังหวัดลพบุรี

สุวรรณ เกษตรสุวรรณ (2535) *การเลี้ยงไก่* มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร
 สมาคมอนุรักษ์และพัฒนาไก่พื้นเมืองไทย (2446) *การพัฒนาสายพันธุ์ไก่ชน* แหล่งที่มา

:<http://www.dld.go.th/service/webeggs/natikeep.html> ค้นหา 25 ตุลาคม 2555

GM (2546) “การเลี้ยงไก่ชนไทย” แหล่งที่มา :<http://www.gaichon.com> ค้นหา ตุลาคม 2555

ภาคผนวก

ภาคผนวก
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ หมายเลข.....

วันที่.....

แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในงานวิจัยเรื่อง การเลี้ยงไก่พื้นเมือง ของกลุ่มเกษตรกร หมู่ที่ 3

ตำบลวังตะเคียน อำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท

ชื่อ - สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์.....โทร.....

บ้านเลขที่.....หมู่ที่ 3 ตำบลวังตะเคียน อำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท

คำชี้แจง ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟังแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ใน () หน้าข้อที่ต้องการ และกรอกรายละเอียดลงในช่องว่างของแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดให้

ตอนที่ 1 สภาพปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางเศรษฐกิจของกลุ่มเกษตรกร

1. เพศ () 1. ชาย () 2. หญิง
2. ปัจจุบันท่านมีอายุ..... ปี (มากกว่า 6 เดือนนับเป็น 1 ปี)
3. ระดับการศึกษา () 1. ไม่ได้ศึกษา () 5. อนุปริญญา/ปวส
() 2. ประถมศึกษา () 6. ปริญญาตรี
() 3. มัธยมศึกษาตอนต้น () 7. อื่นๆ.....
() 4. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช
4. จำนวนสมาชิกในครอบครัว (รวมตัวท่านเองด้วย).....คน
5. ท่านมีอาชีพหลัก
() 1. เกษตรกร () 4. รับราชการ
() 2. รับจ้าง () 5. ทหาร/ตำรวจ
() 3. ค้าขาย () 6. อื่นๆ.....
6. การเป็นสมาชิกกลุ่ม () 0. ไม่เป็น () 1. เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
() 1. กลุ่มเกษตรกร () 2. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร () 3. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน
() 4. กลุ่มสหกรณ์ () 5. กลุ่มลูกค้า ธกส. () 6. อื่นๆ.....
7. ประสบการณ์เกี่ยวกับการเลี้ยง (ตั้งแต่เลี้ยงจนสิ้นปี 2555).....ปี
8. การผ่านการอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่พื้นเมือง () 0. ไม่เคย () 1. เคย.....ครั้ง

9. ในครอบครัวท่านมีสื่อชนิดใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. โทรทัศน์ () 4. รับหนังสือพิมพ์ประจำ
 () 2. วิทยุ () 5. รับเอกสารวิชาการทางการเกษตรเป็นประจำ
 () 3. เครื่องเล่น VCD () 6. อื่นๆ.....

10. ในชุมชนของท่านมีสื่อชนิดใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. หอกระจายข่าว () 4. ผู้นำเกษตรกรในหมู่บ้าน
 () 2. ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน () 5. ห้องสมุดประจำหมู่บ้าน
 () 3. ศูนย์บริการเทคโนโลยีประจำตำบล () 6. อื่นๆ.....

11. ท่านได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่พื้นเมืองจากแหล่งใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ข่าวสารเรื่อง	แหล่งรับรู้ข่าวสาร					
	โทรทัศน์	วิทยุ	เจ้าหน้าที่รัฐ	วารสาร	กลุ่ม/ชมรม	แผ่นพับ
พันธุ์						
การคัด การปรับปรุงพันธุ์						
โรงเรือนและอุปกรณ์						
การใช้อาหาร						
ยาที่ใช้ในการรักษา						
การสุขาภิบาล						

12. แหล่งเงินทุนในการเลี้ยง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. ของตนเอง () 4. กองทุนหมู่บ้าน
 () 2. ญาติพี่น้อง () 5. สหกรณ์การเกษตร
 () 3. กลุ่ม/สถาบันเกษตรกร () 6. อื่นๆ.....

13. การถือครองพื้นที่ในการเลี้ยง

- () 1. ที่ดินของตนเอง () 3. ที่สาธารณะ
 () 2. ที่เช่า () 4. อื่นๆ.....

14. ขนาดพื้นที่ในการเลี้ยง.....ตารางเมตร

15. ท่านมีรายได้จากการเลี้ยง (ในปี 2555) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

รายได้จากการเลี้ยง (ในปี 2555)	บาท/ปี
จากการขายเนื้อไก่	
จากการขายพันธุ์	
จากการนำไก่ไปแข่งขัน	
อื่นๆ	
รวมรายได้ทั้งสิ้น	

16. ท่านมีรายจ่ายจากการเลี้ยง (ในปี 2555) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

รายจ่ายจากการเลี้ยง (ในปี 2555)	บาท/ปี
ค่าพันธุ์	
ค่าโรงเรือน	
ค่าอุปกรณ์ในโรงเรือน	
ค่าอาหาร	
ค่ายารักษาโรค	
ค่าใช้จ่ายจากการนำไก่ไปแข่งขัน	
อื่นๆ	
รวมรายจ่ายทั้งสิ้น	

ตอนที่ 2 สภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมือง ของกลุ่มเกษตรกร

1. วัตถุประสงค์หลักในการเลี้ยง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. เพื่อจำหน่ายเป็นไก่เนื้อ () 4. เพื่อเป็นกีฬา (ชนไก่)
 () 2. เพื่อจำหน่ายพันธุ์ () 5. อื่นๆ.....
 () 3. เพื่ออนุรักษ์สายพันธุ์

2. ลักษณะการประกอบอาชีพในการเลี้ยง

- () 1. เป็นอาชีพหลัก () 2. เป็นอาชีพเสริม () 3. เป็นงานอดิเรก

3. จำนวนแรงงานที่ใช้ในการเลี้ยง

() 1. แรงงานในครัวเรือน..... คน

() 2. แรงงานที่จ้าง.....คน

4. พันธุ์ไก่พื้นเมืองที่เกษตรกรเลี้ยง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

5. แหล่งที่มาของพันธุ์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() 1. ซื้อจากฟาร์มหรือเกษตรกร () 2. ขยายพันธุ์เอง

() 3. ได้รับการสนับสนุนจาก.....

6. พ่อพันธุ์มี.....ตัว มาจาก.....

แม่พันธุ์มี.....ตัว มาจาก.....

7. การผสมพันธุ์ ใช้พ่อพันธุ์ (ตัวเดิม) ผสม.....รุ่น

8. การคัดพันธุ์

การคัดพันธุ์	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
คัดพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ไวก่อนการผสมพันธุ์		
คัดพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ที่มีสุขภาพแข็งแรง สมบูรณ์		
คัดพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ที่มีอายุมากออกจากฝูง		
คัดแม่พันธุ์ที่ให้ไข่มากไว้ทำพันธุ์		
คัดพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ที่เลี้ยงง่ายไว้ทำพันธุ์		
คัดพ่อพันธุ์ที่มีรูปร่างสมส่วน ได้ลักษณะไก่ชนไว้ทำพันธุ์		

9. การขึ้นทะเบียนประวัติไก่

() 0. ไม่ปฏิบัติ

() 1. ปฏิบัติ

10. การบันทึกข้อมูลการเลี้ยง

() 0. ไม่ปฏิบัติ () 1. ปฏิบัติ

11. อาหารที่ใช้เลี้ยง (ตอบ ได้มากกว่า 1 ข้อ)

() 1. ใช้อาหารที่หาได้ในท้องถิ่น เช่น.....

() 2. ใช้อาหารผสมสำเร็จรูป

() 3. ใช้อาหารเสริม เช่น.....

12. ยาที่ใช้ในการรักษา

() 1. ใช้ยาปฏิชีวนะ () 2. ใช้สมุนไพร () 3. ใช้ร่วมกัน

13. โรงเรือนและอุปกรณ์

โรงเรือนและอุปกรณ์	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
มีการสร้างโรงเรือนสำหรับไก่			
มีตาข่ายคลุมโรงเรือนเพื่อป้องกันสัตว์อื่นไม่ให้เข้าสู่โรงเรือน			
โรงเรือนอยู่บริเวณที่ที่น้ำท่วมไม่ถึง			
โรงเรือนแยกอยู่ห่างจากบ้านพักอาศัยของตนเองและเพื่อนบ้าน			
โรงเรือนอยู่ห่างบริเวณที่ใช้ยามาหญ้าและแมลงอยู่เป็นประจำ			
โรงเรือนอยู่ห่างเสียงรบกวน			
มีที่บังลมบังแดด			
มีไฟฟ้าส่องสว่าง			
มีคอนให้ไก่นอน			
มีรางน้ำสำหรับใส่น้ำให้ไก่กิน			
มีรางอาหารสำหรับใส่อาหารให้ไก่กิน			
มีรางใส่กรวด/เปลือกหอยป่นให้ไก่กิน			
มีรังไข่เพียงพอสำหรับแม่ไก่ฟักไข่			

14. การสุขาภิบาล

การสุขาภิบาล	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	เหตุผล
ทำความสะอาดโรงเรือนด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรค			
ทำความสะอาดพื้น โดยใช้น้ำยาฆ่าเชื้อฉีดหรือพ่น			
เปลี่ยนน้ำและทำความสะอาดภาชนะใส่น้ำให้ไก่ กินทุกวัน			
รักษาโรงเรือนให้สะอาดอยู่เสมอ			
เปลี่ยนที่รองพื้นบ่อยๆ			
หมั่นดูแลและตรวจสอบสุขภาพไก่เป็นประจำ			
มีการคัดไก่ที่ป่วยออกจากฝูงเพื่อสังเกตอาการ			
มีพื้นที่เพียงพอให้ไก่ได้ออกกำลังกาย			
ทำความสะอาดภาชนะต่างๆด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรค			
สร้างโรงเรือนที่มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก			
มีการกำจัดแหล่งน้ำสกปรกรอบๆบริเวณโรงเรือน และใกล้เคียง			
ทำการถ่ายพยาธิให้ไก่			
ไม่ทิ้งซากไก่ลงแหล่งน้ำ			
มีการกักไก่ไว้อย่างน้อย 7 วันก่อนนำเข้าฝูง			
ไม่ใช้น้ำจากแหล่งสาธารณะเลี้ยงไก่ หากจำเป็นให้ ผสมยาฆ่าเชื้อ			
ทำการฉีดวัคซีนป้องกันโรคให้ไก่ตามโปรแกรม การฉีดวัคซีน			

ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมือง

คำชี้แจง ให้เขียนหมายเลขความต้องการในด้านต่างๆ เลข 5 หมายถึง ต้องการมากที่สุด , 4 หมายถึง ต้องการมาก, 3 หมายถึง ต้องการปานกลาง, 2 หมายถึง ต้องการน้อย , 1 หมายถึง ต้องการน้อยที่สุด

เนื้อหาที่ต้องการ การส่งเสริม	ระดับความต้องการสื่อ									
	สื่อ ราชการ	สื่อ เอกชน	สถาบัน การศึกษา	แผ่น พับ	คู่มือ	โปส เตอร์	วิทยุ	โทร ทัศน์	วีซีดี	อินเทอร์เน็ต
- พันธุ์ไก่ชน										
- การจัดการและ ปรับปรุงพันธุ์										
- โรงเรือนและ อุปกรณ์										
- การใช้อาหาร										
- ยาที่ใช้ในการ รักษาโรค										
- การสุขาภิบาล										

เนื้อหาที่ต้องการการส่งเสริม	ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริม				
	การสาธิต	การฝึก ปฏิบัติ	การทัศน ศึกษา	การบรรยาย	การทดลองเลี้ยง
- พันธุ์ไก่ชน					
- การจัดการและปรับปรุงพันธุ์					
- โรงเรือนและอุปกรณ์					
- การใช้อาหาร					
- ยาที่ใช้ในการรักษาโรค					
- การสุขาภิบาล					

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายสุวิทย์ คุ่มคงสินธุ์
วัน เดือน ปีเกิด	22 ตุลาคม พ.ศ. 2507
สถานที่เกิด	อำเภอชนบุรี กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี เกษตรศาสตร์บัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา ปีการศึกษา 2552
สถานที่ทำงาน	ศูนย์ข้าราชการบริหาร สำนักพระราชวัง
ตำแหน่ง	เจ้าพนักงานในพระองค์

